

هوره

ژماره (۱۱)

گۆفاریکه تایبته به موسیقا

(ھۆرە)

* لەبلاوکراوەکانی یەکییتی ھونەرمەندانی کوردستان

— کۆمیتەی شاخ —

تیپیی مۆسیقای شەھید کارزان

* ژمارە (۱)

* تاییبەتە بە مۆسیقا

* کانوونی یەكەم ۱۹۸۵

* چاپخانەی شەھید ئیبراھیم عەزۆ

هۆرە
گۆقارنىكە تايىبەتە
بەمۇسۇقىقا

پيشه‌کي

د هسي ټاگرو ټاسن و سياستې زهوي سوتاندن بتوانې چندين
د نوي وهك گوپته به و ناوگردان و سابور ټاوا و پيران كات و چندين
پينجون سهر و ټبركات . به نيازې قهلا چو و ريشاو و زو و كوردي كورد -
به خيال كه چيدي سهر مرز نه كنه وه - كه چي پاش ۱۹۲۵ زياتر له
هزارو چندين سهد د نوي كه راگو پزرا به وه و پيران كران به لام هـ ر
شورشي نوي كورد سهرې هلد او رور به روز لمپش چوون و كه شه
سندند ايه . . . به لئ ټيستا د متوانن خانوه قوره كان و پيران كه ن و
كاره ساتي قهلا د زې چندين جار د ووباره بكنه وه ، به لام هرگـيز
ناتوانن له ټاسي مروڅي خاوهن بيسو باومري پته وي پولا پين بووه ستن و
د ه ستموي كه ن و بيكفنه بو كه سه ما كره و مقاش ، جانه خواز ه للا شه و
مروڅه هونرمه مند و خاوهن هه لوپستي جه وانمردانه ي به شعره ف پيـت
شه وانه نه ك ټاگرو ټاسن و زنجيرو به منديخانه و سياره كاربان تي ناكات
به لكو هه مو نه م شتانه له ټاسي گهرې پساومرپاندا د هتوتپه وه . .
دياره هه ستي ناسكي هونرمه مند ان زياتر له خهلكه ټاسايه كه
ديته جوښ ورونتر شته كان د ه پيني . . . ټه مړپش د اگير كهراني كوردستان
وهك سهر ټنجامي تاتي كرده وه ي چندين سالي كورد كوزي ،
خبريكي به جي هيناني په شيكي د ي سياستې شورڼيانه ي خوږيانن

شعبا رمان نهك هه بۆ و پیران كردنی كوردستان و قهلا چۆ كردنی
كوردانه ، بهلكو كورد به دهستی كورد كوشتن بووته سیاستی رۆژانه میان
شهوتنا :

هه ولده دا بو دهسته مۆ كردن و سهركوت كردنی هونه رمه ندان / به ناو
زیران و بهخشینی خهلات گه ی کرد و وته نیو هونه رمه ندان ، هه نهدی
بوکه سما گهری — شهرفو هونه ر — فرۆشیان کرد و وته کهوا ره شسی
به ره لشکری کولله ئاسایان ۱۰ له لاییکی دیشه وه هه ره شه ی گرتن و
د وور خسته وه و دهر کردن بووته بنیشته خوشه ی سه رزاریان / ناویه
ناویش دهستی نامردانه ی خویشان ده وه شینن ، هه موو هه ر به یو
شیواندنی هونه ری کوردی ره سفنه ۰۰ شهوتنا چهن کریگرتی شایه رو
لوتی بو پیا هه لدان ، له نیو هونه ری کوردیدا ته راتییان پی ده کری .
به کورتی ، شهوی درنده گاتی میژوو کرد وویانه ، شهوا شه رو پیش
داگیر کهرانی کوردستان به سه ر نه وه ی فیدا کارماندا د وویاره و سه د
پاره ی ده که شه وه ، جا بو شه وه ی بتوانین له ئاستی مه سئولیمتی میژوودا بین و
سه رمه رزانه به رانه ره نه وه ی دا هاتوو بکه وینه روو ، ده پی د شه م سیاسته
بووه ستین ، له سه نگه ری شه رفی خو مانه وه ده نگه حق به رزه که نیسه وه
کوشتن بو پاراستنی به کییتی ریزه گانی هونه رمه ندان بکه ی و ده نگه گان
به ک خه ین شه وجا ۰۰

به منگ ۰ ژێ ۰ فرچه ۰ قه له م ۰ له میدانی شه رفدا به منگیین ۰
شه کر چی به رنگار بوونه وه ی شه م سیاستی داگیر کهران ، شه کریکی
نه ته وایه تی و ئینسانی به ۰ له هه مان کاتدا بناغه ی شه کری هونه ری
ره سن وابه سته ی میلله ته ۰ شه کری پیروزی هونه ری خزه مه به خه ش و
زیند وو نه مه ۰۰ سه لمینه ری بوونی نه ته وایه تی به ۰
جا بو شه وه ی به یه ک ده منگ له میدانی شه رفدا به منگیین شه م

گوٚقاره ده‌کینه سن‌کمر . .

ئه م گوٚقاره به‌کینگه لهو خه‌ونه بیروژانه‌ی هونه‌رمه‌ندان‌ی کورد، کسه
چهندین ساله هه‌ول ده‌دری "هونه‌رمه‌ندی کوردیش" وه‌ک هم‌سو و
نمه‌وه‌کان‌ی دی‌ی جیهان‌ی خاوه‌نی گوٚقاری خویان‌ی بن .

ئه م گوٚقاره : ده‌لاقی شه‌و سروده‌گیان‌بخش و جوش‌بزوینه‌ی‌زه و قس
هونه‌ری ره‌سه‌نه/که سه‌که پو‌لیسه‌کان‌ی داگیرکهران ناتوان‌ی بو‌نی بکه‌ن .
ئه م گوٚقاره جی‌ی شی‌او و راسته‌قینه‌ی شه‌و به‌رهمه‌ هونه‌ری‌یانمه‌ کسه
مقه‌ستی سانسور‌قوات خاصه‌کان‌ی هونه‌ر ده‌شکینن . وانهم ژماره‌یه‌ شه
کلچیک‌وه‌گو‌و چاوی هونه‌ری ره‌سه‌نی کوردی به‌خاکی ژیریی‌ی پیشمهرگه
ده‌دری . . . جا چ کلن بو‌کورد . بو‌ئه‌ده‌ب و هونه‌رو ره‌وش . . .
جوان‌ترو بیروژتره له‌خاکی ژیریی‌ی پیشمهرگه‌ی کوردستان . . . شه‌وا
ئیمه‌یش — به‌م توانا مونه‌وازی‌عه‌ی — خومان . شه‌م ژماره‌یه ده‌کینه‌سه
دیاری و پیشکشی هم‌وو هونه‌رمه‌ندی‌کی به‌شهره‌فسی نمه‌وه به‌رست و
هه‌لو‌ئیت مه‌رد ده‌کین . . . دیاری‌شه سه‌رکه‌وتتی شه‌م گوٚقاره به‌یه‌وسته
به‌هاریکاری همه‌ لایه‌سی . . . ئی‌یدی هی‌مه‌تی . .

مارسیلیز

سرودی قهومی قهره نسا

خو بهخت کردن و بمرگری کردن
له وولاته کمان ۰۰ جوزیف
روجیه دی لیل " یه کیک بسوو
لهو شمسره لاهه خوین گهرمانه ی
که تاره زو مهندانه به پیری شه م
کاره وه چوو "

• جوزیف • هره کوهه سرو
هارونگان د میان ناسی ه شاخیره
تاوازدانه رو کمانچه زمن بسوو ۰۰
له کاتیکا که بورد وگا که نزیکی
سنورو له سر رووباری "راین" بسوو
له شه وی ۲۴ / ۴ / ۱۷۹۲ دا
هونراوهی شه م سرودهی دانار
شه و جا تاوازی بو داناهه ربه هنگی
خوی له ناومندی مطوه هه کانددا
روتی ۰۰۰ هه مرکه له ووتنی

له نیسانی سالس ۱۷۹۲ دا
د و زمان به یارمتهی شانشینه کانی
تهروپا خوین گمانده سنوره کانی
تهره نسا ه لهرسی شهوی نه بادا
پتای شه م شوره شهی قهره نسا
که لانی شه وانیش بگریته وه ۰۰ بویه
نه لکی قهره نسا شغیره تی نیشتمان
بهره وری یان جولاهه که ل یاریزگاری
شاری "ستراسبورگ" دا ه
خوین له سنوره کانی روزه ه لاتی
شار قایم کرد بو شهوی بمرگری
له وولاته کمان بکن ۰۰ د وای
شهوی هه وال گه بیه شار که
قهره نسا جهنگی دژ به نسا
راکه یاند ووه ۰۰ خه لکه که
هیندهی تر سوربون له سه ر

بووهوه ئیدی کهوته سسر زاری
 ههمان و له د وای شهوهوه د ووبارمیان
 کرد هوه وهک شهوهی له میژیی شه م
 سررود هیان له لا ئاشنا بووین . .
 پهو جوژه سررود هکه بهسمراسیری
 وولاتدا بلا بووو و گهیشته
 شاری " مرسیلیا " که لسه ر
 د سرای نا و مرسته . کاتس که
 مطهوعه کانی شاری مرسیلیا
 گهیشته باریس شه م سررود هیان
 ههر شمش کۆنله کهیهوه د هکوتسهوه
 وهکو چون شاعیری ناوی سسراو

د اینابوو
 شهوجا " لوپس د پیندا " ی
 شاعیر له جهونی ۱۹ ی ته موزی
 ۱۸۷۲ کۆنلهی جهوتهمی پیو
 زیاد کرد که تاییمته به منالان . .
 هسره ناوی رۆله کانی شکاری
 ماریلیا وه که بهد ه م گوتنی
 شه م سررود ه چوونه ناو شکاری
 باریس شه م سررود ه نا و نسسرا
 " ماریلیز " . .
 شهمش به شیک له هون سسرا وهی
 سررود ه کهیه .

رايهرن روله كانى نيشتمان

شهره روى سهر فرازى پسه

سته له روماندا ئالاي خوئى بهرز کرد ووتتهوه

ئايا له كيلگه كاندا

قيسه ي سهر سازه در نسه ده كان نابيستن ؟

كه به بهر چاوسانه وه و له بهر ده ستاندا

مزالان و پرايانمان

سهره بهرن

تيره كاننمان سازدين

رى گزسه پسه ر

درزى كيلگه شوق بهرد ووه كانستان

به خوئى پيسى د وژمانتان تيرا و كمن

سا ئهى خوشه ويستى نيشتمانى بيروز

بشتگيرى با زوى توله - مان پسه

تويش نهى تازىزر

شان به شانى شهركه سانه بجهنگه كه بهرگويت لى ده كه ن

دهبا سهر كه وتن به بهله بيته ژير بهيدا خه كانمان

بانگه وازه پته وه كه ت له ئاميزگويى

دهبا د وژمانى نيوكيانت

له سهره سهر كه سدا

شاهيدى سهر كه وتنت پسن

شاهيدى سهر فرازى تيميش پسن

دهسا ها و ولا تيان

دهست ده نه جهك

درووه گوروی به کابره و کوی

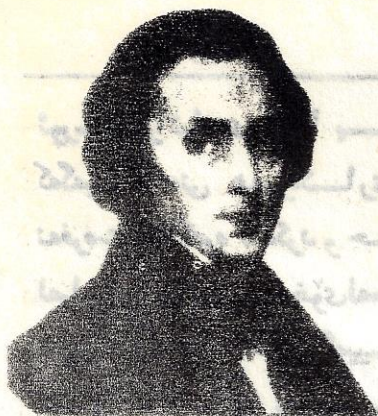
نووسینی : از د

جهروسنه م بیپتهوه
د یاره مندال کهله قوتا بخانه ی
مال د پته د مری مرو د هکاتسه
قوتا بخانه ره سی به کان • شله پته
قوتا بخانه ش د مین مه لپنه دی
زانست و هونرو پاکسی و
بیگمردی بی • • مندالان به
گیانی نینسان د وستی یسه وه
گوش بگات هانیا ن بدات که
خویان و گله که میان بناسن و لسه
روانگه یه وه پروانته هموو جیهان و
فراوان بین بی • • جا نگه ر
له م دیده وه جا ویک به و
قوتا بخانانه دا بگترین که مندالی
کورد هاتوو چوپان ده که ن و
تیا یاندا د مخونین چ د مینین ۱۰۴
د ژمنانی کورد به منقهست

گومانس تیدا نیه که شمرو که
له وولا ته پیشکه و توره کانی د نیادا
به و چا ووه سهیری مندال د مگری
که گنجینه و سامانیکي نته و میس
مه زنه • همرو پشه شاور دانه وهی
تایبستی و بایخی گوره ی بی
د د من ه لگشت نه خشه و یلان و
پرورزه کانیا ندا جیکای تایبستی
پومندال ترخان ده که ن • •
بو شمرو ی هر له مندالی یه وه
بین برو له ی شه کدارو به و منسای
وولا ته که میان همروه ها به بناغه ی
د و روزیکي پر له به ختیار ی و
شادی و د وستایستی و برایتستی
بو خویان و بو گشت مرو قایستی • •
نینسان د وست بی • • قیزبان
له جهوساند نه و م ژیر دستیمی و

جوره‌ها رنگای نامرد انه میان
 گرتوره بۆ شیواندن هزره هوش
 مندالی کورد، جهاشه میان
 د مکن، زمان و نته وه کسه
 خویانیان لهر جاو د مکن،
 تمنانت نه میان بۆ رهوا نابین
 که دو سرودی رنگ و پیک به زمانی
 زکماکی خویان نه مکن و لسه
 خوش و ناخوشی به کانی میلته
 که یاندا بیلینه وه، چ کسه و
 سروده کوردی له سرد مکن
 باشایتن کۆنهر ستدا له ههرو
 قوتابخانه کانی کورد ستاندا به
 شیرینه یکنی رهس نهوترا به وه
 منالی بۆ کوش د کسرا و چ
 شه سروده نوی یانه که لسه م
 سرد مکنه د پایینه ستاندا
 هاترونه کایه وه رنگ دانوه ی
 تار نهوترا تاتی جهسا وهری
 کورد ستان، سهره له سه ده ی
 بیسته ستدا، سه ده ی تکه لوز بهار
 پیشکوتن دا، مندالی کورد
 تمنانت له سرودی نته وه مکنی

خوی بۆ بهش کراوه، له کاتی که دا
 ئیبه زور چاک به بهستی د و مکن
 له م رفقارانهی د هزانین،
 پویه هونه رفقاندانی د لسه زور
 خاوهن هه لوپست و سهر بهرزو
 شورشگیری کورد، ده بۆ قولسه
 لۆ هه لمان و هه لۆ قهره دانسه
 له م مهیداندا بدنه و تار به یکن
 پیوست له منداله کانمان بدنه وه
 نهگه د و زمینیش ری لۆ گرتین،
 د مسته نهوترا دانانیشینه
 د لئیاشین شه سروده انه سرودی
 نیشتمانی و تازایه تین، جسی ی
 شانازی و مایه نه به سه ردی و
 خهباتگیری نته وه که مان بۆ
 هه میشه له سهر زمان و بونه ته
 و پێردی هه مروان، سرودی
 خوشه ویستی و جوانی و جوانی
 ده بن، سرودی پیشمهرگه و
 قارمانان ده بن سرودی تازادی و
 سهر فزای ده بن

فریدریک شوپان

۱۸۰۹ - ۱۸۴۹

((هو به ری راسته قینه شه و ه بیه له گیانی نیشتمان شه هه لیده قولی، گیانی نیشتمانیش له گه له گه ی دایه و بلیمه تی نیشتمان و هیزه چالاکه گه ی له ناخی گه ل دا خوی مه لاس دا وه))

شوپان

بلیم تی موزارت شوپینرا . .
به لام فریدریکسی به سته زمسان
رؤز به رۆز لا واز تر ده بووه رهنگسی
زهره هه لده گهرا ، رۆز نزیك بهوو
له وه ی که توشی نه خوشی سیل
بی . . شه به سته زمانه هه می شه
پا بهندی نامۆگاری به پزشکی به
کان بووه به تاییمتی له سه ره
خوباراستن له سه رمای له سه راده
به دمری پۆلنده .

شوپان نه خوش بووه ، به لام
جووه غروره زنا به تیه ک

شوپان له سالی ۱۸۰۹ له
له یه کیك له ناوجه کانی ده رو به ری
شاری وار شو . له "پۆلنده"
له دایک بووه ، باوکی فهره نسی و
دایکی پۆلندی بووه ، باوکی
ماموستا بووه ، دایکی له خانه واده .
به کی شهروستو کراتی بووه ، به لام
فریدریک دای سی کچ هاته
د نیا وه ، منالیک زۆر لا وازو که م
جووم بووه ، هه رله سه ره تیا وه
فریدریک به هره و توانا به ک
نااسایی ل و ده مرکوت که به

نورستو کراتیانهای تیدا بسوو ،
 که گمبیه تممنی هرزه کاری زوری
 نه فرمت له جگمه ده کرد و حه زی
 له اربواردن نه بسوو و خوئی له مئی
 ده وور ده مگرت ۰۰ کاتی گمبیه
 تممنی ۲۰ سالی نه خوشی
 سیل چنگی خسته سینگسه
 لا وازه کی ۰۰ زور جار تممنی
 کورتی خوئی و نه خوشی په بسوی
 ده مرمانه کی ده خسته سر شاشه
 خھیالی ۰۰ به توپزی هه وللی
 ده دا بسوود له و چند سالی
 کله تممنی ماوه وری گری ۰۰
 کهوته داوی خوشه ویستی کبیره
 گورانی بیژی لار ((کونستنتینا
 جلا کونسکا)) وه داوی ماوه مک
 په یوهندی نیوانیان پچرا ، به لام
 سوزی نه تهومی بالی به سه ردا
 کیشا و نه نهری و ناسکی یسه
 گورا و سوو به هاواری نیشتمان
 بهرووری ۰
 پولهندی په کان له زیر بساری
 قورسی داگیر کمری روسیه دا که

به ناوی " پمپانی فینا " ی داوی
 شهروکانی ناپلیون به سه ری دا
 سه باند بیرون ده میان نالاند ۰۰
 ریزه کانیان په ک خسته ووه جاری
 جیهاد یان دا پورتا کوئا زادی
 پو وولاته کیان بیننده دی ۰ له م
 قوناغه دا پوله نندا پیسو و
 به مگر کانیکی به جوش و نه ده لسا
 پو هونرمه نندیک که به هیمنسی
 کاری ده کرد ۰۰ دویست و
 براد مران له شویان کرد پونه و ،
 دا وایان لئ ده کرد که پوهه ر
 وولاتیکی تری نه وریا بسووات
 تا کو بتوانیت لهویوه به هسوی
 هونمری موسیقا وه شورش و جهنگ
 بهریا بکات و ناوی پوله نندا و
 ده وزه کی " قضیه " بگه یمنیسته
 ده وورترین شویانی جیهان ،
 له وکاته دا که ثمان لهبری شهویش
 چه کیان هلد مگرت پورزگار کردنی
 وولاته کیان ۰۰ له م ماوه میسه دا
 گیانیکه نه تهومی شیتگیر نامیز
 بالی به سه ردا کیشا بسوون ،

تاوازی نتهومی ههیه وهك
 چون كهزو ههواى نتهومیسی
 ههیه ۰۰ لهبیرت نهچیت كه
 شاخهكانمان و دارستان و ئاوو
 دولهكانمان ۰۰ ههرهمویان
 بهزمانی نتهومی پولهندی دهوین و
 گوزانی دهلیسن ۰۰۰
 ئاوازه میلیی به پولهندی بهكان
 سهرچاوهی سروشتی نتهومیسی
 شوپان بوون ۰۰ زور بهچاكسی
 تاوازی کیلگه و دارستانسی
 دهزانی ، گوزانی جوتیاره
 سادهكانی دهگوتوهه ههروههها
 چوئیتی چارهسهرکردنیانی
 دهزانی چارهسهرکردنیان به
 شیوازیکی زانستی پهه ره
 سهندوو ، لهدانراوهكانسی دا
 گوزانی بهتهومی پولهندی دا
 دهگوت و بیژدانی عالمی هان
 سهدا بوئوهی بهدهنسی
 دوزهكهیهوه پین جو بو ئهینا ،
 لهویوه گویى بوئوه باهه
 رادهدیرا كهلهسهرانسی ری

خهلكی وایان لی هاتیر بیریان
 لهرامان و داهینانی هونهری ، یا
 ئینسانی نهدهكردهوه ، ههستی
 شورشگیری له بزوتتهومیهكسی
 بهریلا و دا خهست بوو بهروه ۰۰
 شوپان ههولی دا لهوولاتهكهی نا
 بهمنتهومهو چهك ههلیگری ۰۰ به لام
 د لئیا بوو به وباروتهند روستیهوه
 ناتوانی دهسكهوتیكى سوپایسی
 مهزن بو وولاتهكهی بهدی بهپیتی ،
 تهناههتسی به ئاموزگاری دوست و
 هاوهلهكانی كرد لهكاتسی بهری
 كردنیدا دوستهكانی له دهوری
 خه پوونهوه و بریا سكهیهکی بر له
 خولی پولهندا یان وهكو دیاری
 پین دا ، تاگو نیشتمان و شادی و
 خهونهكانی بهیاد بینتسه وه ۰۰
 دا وایان لی كرد كه کاریسکی
 وابكات پولهندا له كارهكانیا بژی و
 شورشهكو دوزهكهی لهموسیقیا دا
 بهرجهسته بكات ۰۰ ((ههرگیز
 دوزی نتهومی لهیاد نهكهی ۰۰
 نتهومی و بهس ۰۰ لهراستسی دا

وولا تهکی دا د منگی د هدایه وه . . .
 روسه کان ه شور شگیزانسی
 بولمند میان تیك شكانسد و
 پایته خته کهیان گرت ه د هورو بهره . .
 کهیان کرد بهیک پارچه
 خوگلمیش . . شوپان خوی
 له د نیای تنیایی دا د پته وه و
 کاتی ناوری دایه وه پینی جگه
 له چهکی موسیقا چ چهکی سنگی دی
 پی نیه . . پویه به داخ و کسه رو
 غصهیی یه وه د وور لسه وولات و
 کهس و کارو ها و هلانی د مریا . .
 له م گاته دا پارچه موسیقا یه کی
 پو پیانو " نووسیپوه کهناوی نسا
 " شورش " و له جیهانسد
 به " بولونیز " بهناویانگه ،
 نینجا سفیری کرد پو پارسی -
 شاری زبان و هونرو روناکی -
 شعوشاره ی چند هفسانه ی
 د مریاره د مگوترا و زانا و هونرمهند و
 شاعیران تیابدا کود هبونه وه .
 له وی توش هونرمهندسه
 رومانسی په کان بوو: " هکتور
 بولیوز " " فکتور هوگسو " .
 " بود لیر " " بلزاک " . .
 نه م هونرمهندانه بهیوند ی به کی
 بهرد ه و امیان له گل شه و
 هونرمهندانه دا هه بوو که لسه
 شهلمانیاه د هاتسن وهک ؛
 ((هاینی ؛ فرانزیست ؛ هیلر ،
 مندلسون)) . له بهرد م شه م
 هونرمهنده مهزانه دا ه شه و لاه
 بولندی به غمگینه له سهر پیانو
 دانیش . . دا وای خوینسدن و
 زانستی بتری ده کورد . .
 " فرانزیست " گه ورتس رین
 پیانو ژنی میروو به هره کی له
 نامیز گرت ، وه کو پیانو و لوان و
 دانریکی تروا و کارامه پیشگه ش
 به جموا و مرو ره خنجران و د نیای
 کورد . . چ که سیک لسه و
 میدانه دا ها و تای نه بوو .
 لیزه دا به کی له هه لوپسته
 مردانه زور مکان له ژیانسی
 " فرانزیست " د مرده کوهی
 کاتی که گوئی له شوپان گسرت

سهری کرد تاقه غنیمی خوبتی
 بهلام همورو هستیکی شخسی و
 خوبترستی خسته لاه له پیناوی
 تهستیریهکی میزروی پهرچس
 ناسادا . . بوپه بهیوهندی بهکان
 گورا به دوستایته یکی گیانی
 به گیانی و همیشه . . سهرماری
 شهوی سروشتی " لیست " .
 جیا واز پور له شوپان ، لیست
 دیموکراتیست بووه جمعاوه ری
 خوش دویست بهلام
 شوپان شورستوکراتیستی بووه ،
 سلی له خه لکی د هکرد هوه و خوی
 لقمه بالخی دیباراست .
 د رای شهوی ناوبانگی
 شوپان بلا بووه و کومه لیس
 شاهنگی سازدا بووه به تهستیره
 کومه لگای پاریس ئیدی سه روه ت و
 سامان به سهریادا باری . . له م
 د هرامتهی دستی د هکسوت
 کمترخمی نه د هکرد لسه

یارمتهی دانی شورشی وولاته کی . .
 شوپان تغیا موسیقای بوپیانو
 د نووس . . بهمش بهسوزدهی
 لهسر توانا و نهینی یه زه بهند هکانی
 گورانی و زانست لاده دا سهرماری
 شهوی هاوه له کانی ناموزگاری بیان
 د هکرد که له سهری قالیبه سهرمونی و
 شوپراکانه وه بنوسیت . . که چسی
 خوی لهو قالیبه سادانه دابینی بهوه
 که به شان و پالای وولاته کی دهی دا
 هه لک ه دات و له خا کورد هوروه سهری
 وولاته کی هوه سهرچساره ی
 و مرد هگری . . لهو قالیبانسه دا
 نووس که گوزارشتی لسه د وزی
 وولاته کی د هکرد . . شه و
 قالیبانهی بانگه وازی نازادی د مگرته
 خو . . شهو قالیبانهی نساوی
 بولنده هه لک مگرته و هکسوت
 " بولونیز " و " مازورکه " . .
 لهو سهردهمه دا شه دیسبی
 به ناوبانگ " شوروردیدیغان "

* بولونیز - مازورکه / د وو جوژه سهمای بولونیز ره سهنن نه زمیکی " ایقاع " ی

سی سی ههیه و ئیستا بووه به به شیک له که له پروری موسیقای جیهان .

نیشتمانه کیدا سپارد . .
 له ودمه دا کومه لیک له دوسته گانی ،
 شور شگیرانی پوله نده و " لوپز " ی
 خوشکی به دیاری یوه پوون . .
 شه و پوو تره مه کی له کلیسای
 " ماد لین " له پاریس دانیزرا
 موسیقای " جنازی مؤزرت " ی
 له سر لیدراو خوئی خاکسی
 پوله نده ی به سرا پرژنرا ، به لام
 دل له " وارشو " ، له " وارشو " ی
 بایته ختی وولاته کی نیژرا ، هه لیه ته
 هر له سر و سه یته خوی پوو . .

خانم له پاریس دا دهریسا ،
 شه و ته دیه ی جیهان به نای
 " جورج صاند " ده پان
 ناس ، شوپان له ته منی ۳۴
 سالدیدا که و ته داوی خوشه ویستی
 " جورج صاند " هوه خواستی و
 پوره هاوسه ری زانی ، جورج صاند
 به هر دو مند اله کیه وه له پال
 شوپان داریسا . .
 شوپان له سه عسات دوی
 به یانی ۱۷ ی نوکتوبر سالسی
 ۱۸۴۹ د راهنا سه گانی وه کو
 شه هیدیک له جهنگی رزگاری

که هونہ رمنہند شه هید تہبئ
ئاوازی ئازادی کلپہ تہستینئ

هونہ رمنہندی شه هید عہدی مہلا

له ریزہ کاروانی بمرہو ژووہر هہلکشای ناو هہکاردا .. لهو رۆزانہ دا
کہ برسیتی و بہفرو سمرما و سۆلہی رہوہزو چیا سہختہکان و تیکرای سروشت
پیکہوہ ددانی مردن و له ناوچونیان له دلدارانئ شوپشی نــــوئ
ریچ تہکردہوہ .. تازہو تہوہندہ نہبوو کوردستان سمری ہمز کرد بووہو
تہویست پہلہی نوشوستی و تاریکی له نیو چہوانئ خوئ بسوئتہوہ و
جاریکی دی وک چریکہ ئاسای هہلوو بازی ہمزہ فر دنیا پر کاتہوہ
له دہنگی ئازادی .. تہو کاتہو لهو ریزانہدا دہیان عاشقی تہم خاکہ
کہوتبونہ ری .. کوتایی ، ماوستا ، تہفسر ، کاسب و کرنکارو جوتیار ..
لہناو تہم شوپشگیہرہ مہزانہ ہردا .. لہناو تہو برس و تینوو زہ رد
ہہلگہراوانہدا .. لہناو تہو عاشقانہدا .. عاشقیکی ہونہر مضدیش
لہش لہرو لاواز قورہش و چاو تیز .. بہخوئ و شمشالہکمیہوہ .. بہخوئ و
دہفتہریکی ہمر باخہلہوہ کہ چہند پارچہ شیعرو ہندی بیـــــرہوہری
بچر بچریان تیا کوپوو بووہ .. ریزی کرتیوو .. نہ ہفر تہہراییـــــہوہو
نہ برسیتی کی کوتایی تہہات و تہسروشتی سہختیش ہواری تہدا .. د وژمنی
سئ لا .. کورگہکانی ہمسور رۆتہسہ چاو سوربوہکان .. دہلا لہکانسی

رابهريندا بکات ۰۰ زمنگي راجله کين و ووربا بوون لي بداجت ۰۰ بهدم
 چسي ووت به کرده ووش نهوهی کرد ۰۰ نهيزاني هونهری گله کهه
 سمرهست نايي نهگر وولاته داگير کراوه کهی سمرهست نهين ۰۰ بوپه
 د وای نهوهی کورد ستانیکي خاموش ويني سوپه و کورپي دننگ کهوتسه
 نيو چنگي داگير کهرانهوه ۰۰ د وای نهوهی کورگی گهلبه تيز چوره سمر
 خاکپکي بي باسهوان و دای بهسر همموو تا وایي به چوک شکاوهگاندا ۰۰
 د وای نهوهی نههنگه که بهری تاوه کهی گرتوه ۰۰ زماني شیريني کوردي
 کهوته گيژاوي له ناو چورنهوه ۰۰ ميژووي کورد شيونيرا ۰۰ هونهری
 کورد خسريک بوو له بهرگه خومالي به کانس روت گرتنهوه و بهرگيکسي
 تاوه کی و دهره کی بگرتنه بهر ۰۰ د وای نهوهی کورد ستان بوو
 تاريخستان ۰۰ نيتير کوراني رۆزی ههله متيش نه بوايه چاکی مهردا بهتسي
 لي بکنهوه بهدا و نندا و سواری نهسي رهسني شوپش بنهوه ۰۰ بهلسي
 له و دمه دا هونهره مندي هوشيار کاکه "عهبهی مهلا" بانگی دا و روتی :
 ((منيش نهين له و سوارانهيم و چوک داناده م ۰۰ منيش نهين))
 به خوم و شمشاله کههوه بهجه کارواني رابهريني تازهوه ((۰۰ چسي ووت
 نهوهی کرد ۰۰ شوپش گيريتي و بيشکهوتن خوازي و رهش و روت و هه ژاران و
 چينه جهوساوه کان لای نه م به تنها ههرتسهی د ووتوي کتيب وشهواني
 سمرهستی نهبوو ۰۰ روي کرده چيا له کاتيکدا چيا هيشتا هه
 پر مهترسي و پر له د ژواری و ترسنا کهبوو ۰۰ روي کرده لای عاشقانسي
 نازادی له کاتيکدا نهو عاشقانه به پنجهي دست نهومييران و رۆزيان
 شهرو شهويان رۆژ بوو ۰۰ کاروانه کهی ههکار کهوتهری و ووتيان : ميه
 ووتی : هونهريش نهين نه م ريگيه بگري ۰۰ ههلوپه کی چريکه خوش بوو ۰۰
 شهوانه له کورپي بهر مانگه شهرو له ناو تليشه بهرد و ورهه زو لي رهواره گاندا

تڙي ته چريگان وگوراني ثعوت . . سروده گاني نهخته وه سرپالسي
 سرهستي و خوشهويستي و هونهری وهسني گهلهگمان . .
 هيليكويتهری د وژمن لهواشه بال زهر د دهنوك خوارهگان تهچوون ،
 ناسمانيان تهمني ، بنچك پيسه بنچك ثعكران ، لههفجرههی مردنوه
 تماشاى همور لايهكيان نهكرد . گاني يان نهكوشت . گوليان سه ر
 شهپريو ، منداليان نهسورتان . . ريزي نيشهكي كوڼر هات و بهمهوه
 نووسا . . خوښي هونهرمنند و بهغري تازه بارپو تيكهل بوون . . لههغرو
 خوښندا هونهرمنند بوو به گولالهی بههاری داهاتووی ههكار . . لهوښندا
 چاوی نيرگزناسای ليك ناو . . گهرووی لانگهی دميان گوراني شيربين
 شيربين بوو به زوخاك . . ثعوت د هفتهری بهر باخهلهی ههندي شيعری
 گوراني و چند بيرهوهريكي روزاني رابرد ووی له باوهش گرتبو شهويش
 كوژراو ههركهگل خوښيدا نيزرا . . دلويه خوښهگاني لهشي شه م
 هونهرمنند شههيد نهوته بوون و باي به بهله هه لکرد ووی زريانش لهبهر
 ثعوت گهگهي خوڻي دهخوښندهوه . . د هفتهری بهر باخهلهگهي ، ناسنامهی ،
 له چند ديريكي شهاللي خوښندا ثعوت :

ناوی تهواوی : عهبد وللاي مهلا شهحمدهی قازي يه .
 شاری لهدايكبوون : بينچوڼي نازداری قز دسکه نهکراوه .
 ثعوت ومختهی شه م چاوی ههلهينا سالي " ۱۶۵۵ " بوو ، ههركه
 مندالي يهوه خوشهويستي شيعرو گوراني ي بوو به هاو دسي زيانه
 تالهگهي . . نارامي خيزان ههركه زوو لهبهر يهك ههلوهشاو . . پاوك و
 داپكي ليك جيا بوونهوه . . شه م دوو خوشكيشي سرگردان مانهوه . .
 ههركه سهرمتای ريگهي زيانهوه . . شه م كههوته ناو نازارو جهرمهسه ري و
 شهكهنجه نابلوهههی دا . . له چا وگردنهوهوه فيري ثعوت بوو بوو لهكهل

هزارى و دمرده سهريدا رابيت و به داوى نان و گوزراند ا رابكات و
 بمرنجى لهش و نارعتى ناوجهوان بارو بو گمروى خوږى و دوو خوشكيش
 پهيدا بگا و نه سره وى و سهرىش داننه وىنى ! بهر له شوږش نه م قالسى
 هممو نهو نازارانه بوو بوو كه شوږش نه وى . بهر له وى هونه رهندي
 نارامو خو راكرتن فېرى نه و ميان كړد بوو كه هونه رهندي نه وى و
 بهر د موم بوون و د لسو زوى و كوږل نه دانه . . سهر د مېك بو لسه وى
 بږى و برسېتى نه كورې . بو نه وى د ايك و خوشكه كانى د لنيا بلكات . .
 كوږل رهنكا و رهنكى دروست نه كړد و نه مېر و شستن . . تا ليره شه و نه پېنين
 چون گمراى هونه رهندي جوان رهنكى زيان و ميژووى تممنى نه م بووه . له
 گوله و بو گوراني و له گوراني به وه بو شوږش و له شوږش شه و به
 نه و شه هيد بوونهى كه باوش به هممو ميژووى نه شه كه ماندا نه كات !
 كاكه " عبهى مولا " به هرهى نه و هونه رهندي گوراني و موسيقايه بوو كه
 به خوږين ناوازه كانى تاودا . له شوږش شه و نه و گمهي كوږنكي نه خشين
 بوو . كه له سهر لووتكه و نه مېرواني به داها تووى هونه رهندي تا زانې
 نه شه و كهى . . برواى و ابوو نه د ب و هونه رهندي شانو و موسيقا و هممو
 ووشه و زى و ناوازيكى نه م كه له به چاره نووسى شوږش رزگارى به وه
 بهنده . . نه و كه لهى ژېر د ه سته بوو هونه رهندي ژېر د سته به . .
 نه و كه لهى نازاد نه بوو نه ووشه و نه گوراني و نه موسيقايش نازاد نه به . .
 تهاشاي كړد و به چاوى تيژى هونه رهنديانه بينى زيانه كورده وولاته
 جوانه كهى . نه وى نه سته ، هزارانى ، تيكرا داواى سهر به سته
 نه كمن ، بوږه نه مېش بووه پيشمه رهندي روناكى نه و نازادى به . سال د پيت و
 نه و . . هونه رهندي نه مېش شكو دارتر نه ي . . به لام هرگيز
 نه و هونه رهنديانه له ياد ناكات كه له كاروانى كه ورهى خهباتدا كوږلى

یہ خمی رُوژگارہ سہختگان بووی °
 کاکہ عہبہی مہلا ، ہونرمندی شہید ° بوو بہ رمزی سرودی
 رابہرین و گورانی نہ بہزین و چریکی نازاد یخوازان °° وا ئیمیش
 ہاوری پانی نم شہیدہ نمرہ ° نم نازازہ لہ یاد نہ چووہ ° ہمر
 بہ ریگہ کی نمودا لہ م شاخ و دؤل و نوالا نہ دایشمہرگانہ نارامان لہ گل
 نارای گہ لہ کہماندا خستوتہ ری و لہ نہختینہی کہ لہ بوو فولکلور
 پیشینہی کوردہ وہ نازازہ کینہ چہیک و لہ سر مزاری نمودای ثنہین °
 چندین سال بہ سر ہکاردا روشت ، بہ لام گولی دل شہیدانی
 ہکار ہمر سورہ و گہ شتر ٹہینہ وہ °° زامکانی کاکہ عہبہی مہلا °° زامی
 شہیدی ہونرمندی ، ہنجرہ پر لہ ہمتاوی ٹہستہی دل و دہرونی
 ہموو ٹہندامیکی تہین شہید کارزان و ہموو ہونرمندی کی سرہرزی
 وولا تہ کہمانہ °° کاتیکیش ہونمری نازادی نم کورد ستانہ لہ دہاتووی
 سر فرا زہدا °° لہ شہقی پالی بہرزترو مہزن تر نمودات ، کاتق دنیای
 ٹہمیش ٹہینہ دنیای بہختیاری و یہ کیانی و ناسودہ سی °° ٹہہ و
 دہمی خاکہ کہمان میدہ زمی د اگیر کہران چؤل ٹہکن °° دل نیای سی
 مندال و گول و ہونمر °° لہ پاشہ رُوژیکی روونا کدا وہ ٹہستہ ٹہیرہ
 ٹہجریوٹنہ وہ °° ٹہو کاتہ نہ وہی دہاتووش لہ قہ شہنگیرین ٹاہن کی
 ہونمر موسیقادا شوٹیک ٹہکاتہ جی نزرگی یاد و بیرہ و مری کہ وہ
 بہ لکمرہ نگینہ پک بکنی و وہ گول ٹہستہیرہ بجرپوٹنی و بہ ہزاران ہہ زار
 دل داری ہونمری جوانی کورد ستانہ کہمان رووی تی بکا و ٹہوج
 نزرگہ بہش ناوچہی (لوان) ٹہین و سر گورہ کی کاکہ عہبہی مہلا °

مۆسیقای جهنگ

کومان له وهدانی به کاتیك که خاکی نیشتمان ده که وپته بهر هـ پـرش و بهلاماری داگیرکەر، رۆ له کانی همره که به پـیـی توانساو لپهاتویسی خویشان به شداری ده کهن له داکوکی کردن له نیشتمان، پـیـی ووچان خهبات ده کهن بۆرزگاری و سهرقرازی . چونکه نیشتمان باکانه ی برون و مانه وه ـ یانه . چون نیشتمان له کاتی ناشتی و خوشیدا با وهش خوشهویستی و وهفاداری خوی بۆرۆ له کانی والا ده کات و له سایه ی خیر و بیری ئه ودا ئه زین . . . تا و اش ده بیت رۆ له کانی له کاتی ناخوش و بهلاماردانی دژمندا سنگی خویان بکهنه قه لغان له روی هیرشی داگیر کهر و پیرو هوشیان بخهنه کار بۆ یاراستی خاک و به پیروزی هیشته وهی پیروزی به کانی ، تا دهستی جه بهلی داگیر کهری نهگرس " نهیشیویتی " . . . هه موو میلله تیکیش که له نیو نیشتمان نیکی دیاری کرا ودا ده زین . له جهند چین و توپۆک پیک هاتـ وون و همره کهیان له یاراستیدا ئهرکی دیاری کراوی خوی ههیه . . . هونهر مندانیس که به شیکن لهو خه لکهو ها و بهش خوشی و ناخوشیان، به درێزایی میژوو هه لوپستی جوامیرانه ی خویان هه بووه له سه له سی میللهت و نیشتمانه کهیاندا . . . ئه وانیش به هره ی هونهری خویانیان وهک چه کینگی کار سگهرو کوشنده دزی داگیر کهر و بهلامارد مران به کار هینا وه بۆ زیاتر روون کرد نه وهی ته م سه له بهش فهرموون با بهیه که وه ته م نمونه ی خواره وه که به شیکن له سه دان نمونه به سهر بکینه وه :

شوپان

کاتیک شوپان * پۆلنڈه * ی مہلہندی باوو پاپیرانی چی
ہیشت لہؤیرکیفی داگیرکردا * مشتق له خاکی وولاتی ہلگرتو
لہبر چاوی خزم و ہا و ہلان سویند و ہرپاری تازہ کرد و ہ لہ ہر شوپنییک
بیٹ کول نندا له ہشتگیری کردنی شورشی وولاتہکی .

شوپان لہ م سویند و پیمانہی خوبی پھیمان نہبووہوہ * بی ووچان
لہری ہونہری موسیقا و تہ دکوشا بوزیاتر رسوا کردنی داگیرکہ رو
بہرز کرد نہوہی پایہی گہلی پۆلنڈہ و شورشہکی . . . . .
موسیقا بہنا و بانگہکی * پۆلونیہ * ی دانا کہتیایدا سوربون و گیان
فیدایی خہلکی پۆلنڈہ لہسر خہبات دہی داگیرکہ ہر روون
دہکاتہوہ . . . شوپان ہمتا ہو کاتہش کہ بؤد واجار چاوی لیک
لہ ہواری کارہکی خویدا لہ خہبات و تیکوشان نہکوت . . .

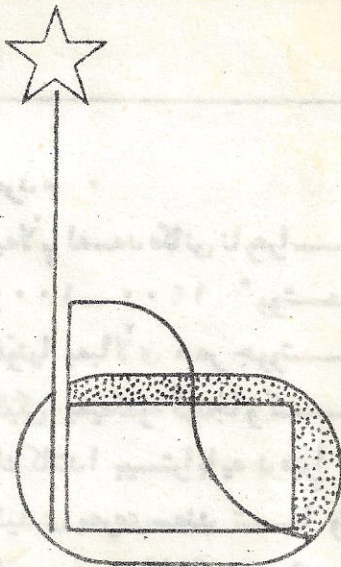

چایکوفسکی

چایکوفسکی مسهلای شهرې له پارچیهک موسیقادا نهخشانند
به ناوی " افتتاحیه عام ۱۸۹۲ " که تیایدا پاس تیکوشانی گلسی
روس ده کرد دزی د اگیرکمر ۰۰ له م پارچه موسیقایه دا چایکوفسکی
په شیویهکی زور زیره گانه توانی هممو لایه نه گانی شهر د مریمخات لسه
هیژش بردن و کشانه وه و ووره بهرزی گمل و سرکه و تسن .

فرانز لیست

" فرانز لیست " که په کیك پرو لهرومانسیه گان شهویش به لای خوږه وه
که م ترخهی له م بواره دا نه کرد وه . لیست پشتگیری خوږی د هر سوری
پوڅه باتی هممو گه لانی ژیر دست . بوئه م مه بهسته سه مقوتیه کی
شيعری دانا به ناوی " شهرې هانس " وه ، که تیایدا شالا وو دست
دریژی و کاول کردن رسوا ده کسات .

سیبیلیئوس

"سیبیلیئوس" ی فنلندی له ریزی پالوانه کانی رزگاری نیشتمانی
"فنلندا" داد ضریت به هوی پارچه موسیقای "کارلیا" که با سسی
رزگاری نیشتمانی ده کات و گال هان شه دات پو خه بات کسردن دزی
داگیر کمره چاو جنو که کان . . شه م پارچه موسیقایه سرکه و تنیکی گسوره ی
به دست هیئا و پووه موسیقایه ک که گلی فنلنده تا ئیستمش شان سازی
پیوه ده کن . .

شه م چند نمونه ی سره موه د لسوزی شه هونهر میند انمان پو شاکرا
ده کات پو مه سه له ی ره پای میله ته کمان و مه سه له ی مرو قایه تی به کشتی
که لهر استیدا شه م هرکی هموو مرو قیگی د لسوزو نیشتمان پسه ره ره
په یامیکی بیروزی هموو لایه کمانه پو خزمه ت کردنی گال و نیشتمان کمان .

سه مفونیا

هم ووشه له ژبـاری
 " حضارة ی کونی یونانی دا
 واتای " د وودنگی له یـهک
 کاتدا بیستراویا زیاتر د مکه یـنی ؟
 ژبـاری سه دهی چوارهی پیـش
 زایین جاری شهوی دا کـه
 پیوسته گشه به توانای گوی گرتن
 بدریت پو بیستی زیاتر له یـهک
 د هنگ له همان کاتدا وه کـو
 هوپهک پر خه ملاندنی د هـک
 کردن و بالوتن و پاکژ کردنه وهی
 د هرون و بهر زکړنه وهی ثاـستی

په هر ورده .
 به لام له سه ده کانی نا و مراست
 " ۱۰۰۰ - ۱۴۰۰ " ووشه ی
 سه مفونیا به بالای هر جووتـه
 د هنگی بیه که وه گونجاو کـه
 له یهک کاتدا بیسترا بایه د هـرا .
 نیدی په ری سه نـد تا وای
 لیبات به همو کارنکی موسیقـا
 بیان پارچه موسیقـا یـهک
 د مکتورا که نوکسترا بیه کـسی * *
 ته واولی د هـا ، ما وه کـشی
 بریتی جو له نیو سه عات تا

* * * نوکسترا / ناویکه له یونانی کونه وه و هر گیراوه ، مه به مت له سه و
 به شه جیا که ره وه بهی نیوان جی د انیشتی جه ما و مر و ته خته ی شانویه ،
 نوکسترا بریتی به له کومه لیک نامیری موسیقـا که د ابش د بیت به سر جه نـد
 خانواد میه کـسی گونجاو " عائلات متجانسه " له پرووی مورکـسی
 د هنگه ، به لام ته واول کامله له پرووی چینه کانی بیستته وه " الطبقات
 السمعیة " . واته هر خانواد میهک کونه لیک نامیر د مکتوره که همو
 د هنگه به کاره ی ترا و کانی نیو موسیقـا له نامیز د مکتورته له د هنگی تیـرو
 ناسکه وه بیگړه تا د هگانه د هنگی گرو ته سـتور .

هپواشینکی گورانی تامییزه ،
 سڻ همیان به شیوهی " مینویت و
 ریو " " ا " داپیژراوه ،
 د وایی یهکیان خیرا و بریقه داره وو
 مۆرکیکی سووک و چالاکی پیوهیسه ،
 پتهوئن لهنوی گهروه گانسی
 قالی سه مڤونیا دیته ژسارد ن ،
 چونکه جولای سڻ همی سه مڤونیا ی
 گوری به " سگرتنرۆ " ی زور
 خیرا ، هر جهنده ئه ممش هسه ر
 " مینویت و تریو " گهیه به لام
 له مۆرکیکی تازهی خیرای جولای
 نوی دا .

سڻ چساره که سه عسات .
 هه مو سه مڤونیا یه که له سه ر
 مه قامیکی دیاری کرا و بیینا
 ده کریت که له وانی تری جوودا
 ده کانهوه پۆ نمونه : ده گوتتری
 سه مڤونیا ی " ۱ ی پتهوئن لهسه
 مه قامی " ری " ی بچ سووک " ،
 سه مڤونیا ده کریت به چوار
 به شهوه ، یان چوار جولوهوه ،
 هر به شیک له و چوار به شهوه
 جیا وازه له به شه گانی تر لسه پروی
 خیرایی و قالب و مۆرکیکی
 گشتی یهوه ، به شی یه که میان
 خیرا و زیت له مۆرکی دا ، د ووه میان

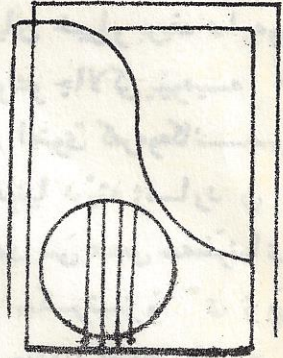
(۱) تریو / مینویتکی گورانی تامییزی سۆز به خشه " غنائیه عاطفیه " .
 (۲) مینویت / بریتی یه له سه مایه که له بنه رتدا له فهره نسا سمری
 هه لدا ، به لام له له مانیا زیا و به روه رده بوو ، مینویت لهسه خیرایی دا
 مام ناوهندی یه و له سه رکیشیکی سیانی " نسلانی " سه رنج
 راکیش دا ده پیریت .

گوزارشتی مؤسیقا

« التعبير الریثی »

نووسینی : د . فؤاد زکریا

وهرگیرانی : حممه کدریم عازف

له کاتیکی پر له کیشه و کیشه که شمی
نیوان هونه رهندان و شه دیانی میسردا شم
کتیبه نووسراوه . جا له هندی شویندا گهلج
توندرووی دهکات . یا هر بهیهک لایه نی
دهروانیتته کیشهکان . بویه به پیوستنی
ده زانین شم روون گردنوهویه بخینه روو :
مدرج نیه سهر لدهیری نووسینه که ی نیو
دوو شوئی کتیبه که له گهل راو سوچوونی
شمه بهکانگیر بی .

(هوره)

بیتنه

شورۆکه لاسر لایه رمی رۆژنامه کانماندا مشهوریگی شه دهین له سهر
سروشتی هونه رو نامانجهکانی دهینری ، شاخو دهبیت هونه ره به سهر
دارو ناراسته که بی یان دهین هونه ریک بی " له پیناوی هونه رداوبهس "
ویرای شهوی شه م مشهوره زوری شاو کیشاوه و ماوهیهکی دریزی خایاندوهه
بی شهوی هیچ لایه نیکی له م دوولاینه ههولیان دای لهیه کتری نزیک
بینهوهو له گوشه نیگای به کدی تی بگهن وچ گومانیک تی دانی به کروگی
شهرکی ههر لیکوله ره وهیهک له هونه ریک له هونه رکان ، شهوی که خوی
له م کیشهی مشهوره د ووره بهریز نهگری ، به لکو لاسه ریتی شه که بهیوی
باسه که ی پابند بی بهگیرو گرفته فکری بهکانی شه و جیهانهوه که تیوی دا
دهین ، هه لوستی خوی بهرامبهری دیاری بکات ، مانا جورا و جورهکانی
شی بکاته و مو تاج رادیهک نزیکه له وگیرو گرفتانهوه که موناقه شهی دهکات .

یەکم شتی کەد مەهوێ سەرنجی بۆلارابکیشم ئەویە کە گیروگرفتتی
 هونەری پەمام دارو هونەر لە پیناوی هونەردا ، لەلای کەلیک لـ و
 کەسانە ی کە چارەسەری دەکەن مانسای خوێ لە دەست داو . ئەو
 دۆزە ی " قضیە " هەوادارانێ بیروکە ی هونەر لە پیناوی هونەر دا
 بەرگری لێ دەکەن بریتی یە لە دۆزی خووبەخوویی " تلقائییە " .
 هونەرمەند : مەبەستم ئەویە نا یێ ج ئامانجیک لە دەری را پەسەر
 هونەرمەندا بەسپێری ، بەلکو دە یێ وازی لێ بەیئیری تاگوزارشت
 تەنیا لەو شتە بکات کە هەستی یێ دەکات .
 ئەو هەلەمیش کە زۆری هەوادارانێ بیروکە ی هونەری پەمام دارتسی
 دەکەون ((بەهەلەدا دەجم ئەگەر بلیسم هەموویان)) ئەویە
 وادەزانێ کە بانگەوازەکیان ئەویە هەندێ ئامانجی دیاری کـ راو
 بەسەر هونەرمەندا دەسپێنی ، دە یێ هونەرەکی بکات بە ئامانجی
 گوزارشت کردن لەو ئامانجانە . ئە م هەلەمیش خەتەر نا کترین شتی کە
 کە دەرچاری دۆزەکیان دەبێت ، دە یارە خەتەرمانیان ئە م هەلەمە
 دەقۆز ئەو و هیرو توانای خوێانی لێو هەلەمە هیجێن ، بیکومان ئازادی
 دا هینان و خووبەخوویی دا هینان ، مەرجیکی پەرمەتی یە بوگشت بەر هەمیکی
 هونەری یێ خەوش ، ئەگەر ئە م مەرجە نەما کارە هونەری یە کە شیـ و ی
 دەست کردی یەکی ئاشکرای پێو دیارە وچ گیانیکی را چەنیوی تیـ دا
 نامینی . هەروەها بانگەوازی هونەر لە پیناوی هونەردا خالیکی لا وازی
 پەرمەتی تیـ دا یە . لەوانە یە تیکرای رییازی هەوادارەکانـ
 هەلەو شینی تەو . ئەویش بریتی یە لە جەلو شوو کردن بۆ بیروکە ی ئازادی و
 خووبەخوویی تا ئەو رادە یە واز لە هونەرمەند دینن بە ئارەزووی
 خوێ بەر هە م بیتی ، ئەگەر بەر هەمە کەش روخینەری بۆ کۆلە کەکانی مەوقایەتی

یان شو کومه‌لی تیپید ادهزی، شه‌گهر به‌همه‌کشی گیانی سهرش—وری و
 داه‌شین له نیو کومه‌لدا بلاوبکاتوهه، یان شه‌گهر گیروگرفته راسته‌قیته‌گانی
 شه م کومه‌لش پشت گوی بخات و فراموش بکات . چی پی ناوی که هونهر
 مه‌سئولیه‌تیگی که وره‌یه و تنیا شه‌وی که هونهر منند شه‌رکی بلاوکردن شه‌وی
 هونهره‌کی له نیو خه‌لکی دا گرتنه شه‌ستو و نه‌ی کرد به شتیگی — سهر
 گهر م گهر بو خوی و بهس، شه‌وه ده‌گه‌یمنی که هونهر منند شه‌م مه‌سئولیه‌ته‌ی
 گرتنه شه‌ستو، واته شه‌نجامه‌گانی بلاو بوونه‌وه‌ی به‌رهمه‌کشی له نیو خه‌لکی
 گرتنه شه‌ستو، ثالثه‌وه پیوسته محاسبه‌ی بکن له سهر شه‌و کاره هونهریانه‌ی
 جوی خوی له نیو شو کومه‌له ده‌کاتوهه که تیپیدا ده‌تیت و کار ده‌کاتوه
 سهریان . کهواته هه‌لوپستی ههر د وولایان حالی لا وازی تیپدایسه و
 پیوسته لی رزگارین، هه‌روه‌ها ههر د وولایان لایینی چاکیان هه‌یه و
 ده‌یی وهرگیرری و سودی لی وهرگیرری . واته بارود وخی پی خسه‌وش
 بو هونهر شه‌ویه خوبسه خو و نازاد پی و له هه‌مان کاتدا هویک بسی
 له هویه‌گانی رابهراندنی کومه‌ل به‌ره و نایند هه‌کی پرشنگدار و روناک .
 جا ناخو چون شه م د ووه مرجه یه‌ک ده‌خه‌ین، له کاتیه‌لدا و
 دهر ده‌کوی که ناکوک و ناتهابین له‌گه‌ل به‌کدی دا .
 چ گومانیکم له‌وه‌دانی به هونهر مندی راست و دروست شه‌گهر لی ی‌گهرین و
 چ نامانجیکی له‌ده‌ری را به‌سهر دا نه‌سه‌پینری، شه‌وا خو به‌خو هونهریکسی
 به‌یام دارو ناراسته‌گهر به‌ره م دین . هه‌لبه‌ته شه کومه‌له‌ی به‌راورد بکات
 له نیوان هونهر مندی‌کدا که به پیری یه‌وه ده‌چیت و هونهر مندی‌ک که
 خوی له گیروگرفته‌گانی گهر ده‌کات و د ووره به‌ریز ده‌گری، شه‌وا به‌شسی
 یه‌که م تفزیز ده‌کات به‌سهر هی د ووه م دا . به‌لکور خه‌نگری زاناش
 ده‌یی به‌ش یه‌که م به‌سه‌ند بکات : چونکه هونهر به‌ر له هه‌موو شتیکی

له ههستیکی ناسک و تیژهوه هه لده قولی ، جا هونرمه ندیك ههستی
 جام بئی و بگاته ئه و رادهیهی ههست به گهروگرفتی کومه له کسه ی
 دهوروبه ری نهکات — بو نمونه هه وور گهروگرفته کان له تامه زووش سیکسی دا
 ببینیتهوه له کاتیکدا کومه لگاکهی بیری له گهروگرفتی زیند وی تهوت
 که چاره سه رکردنیان له پیناوی دابین کردنی زیان بو زوله کانی
 زور پپووست بی — ئە م بابته هونرمه نده ناوه کھشی لی خصه ساره
 پیوانه ی بهراورد له نیوان هونرمه ندیك و هونرمه ندیکی دیکه دامه به ستم
 ناسکی ههست و تیژی سه رنجه ، که وامان لی دهکات ئه و هونرمه نده سان
 بهلاوه په سه مند تر بی که به شداری گهروگرفتی کومه لگاکهی دهکات و
 یارمهتی دهکات له چاره سه رکردنی دا . . . نهک ئه و هونرمه نده ی
 خوئی د ووره بهر نیز دهگری و گهروگرفته خودی په کانی خوئی دهکاته سه زه ی
 سه رگه رم کردنی خه لکی .

که واته خو به خوئی هونرمه به هیچ جووری نا جوور نایی له گه ل ئه و ده که
 په یام دارو ئا راسته کهر بی ، بیگومانم ئه کهر مه سه له که به م شیویه و سه رگه رین
 له گه لی گفتو کوئی نا پپووست د وورمان ده خاته وه ، ئه و بو چون و گفتو گو یانه ی
 هه رده ستمه کیان پارێزگاری لی دهکات بی تهومی هه ول پدات بو چون و
 روانگی ده ستمه کی دیکه تی بگات : بو چون د هه سته ی هونرمه ر
 له پیناوی هونرمه دا ، تهومیه واده زانن خه نیمه کانیان هه ول ده دین
 سه ربه سته ی هونرمه مند تهنگه بکهنه وه و با به تی دیاری کراویسان
 به سه را په پینن ((ئه کهر گه ته ی هه ندیك له جار دهرانی هونرمه ری
 په یام دارو ئا راسته کهر شی بکهنه وه دهبینیان ئه وانه هه ندی به لگه ی
 خو یان بی په لکه چی بو چون د هه سته ی هونرمه ی په یام دارو ئا راسته کهر
 که ئازادی و خو به خوئی له گه ل گۆشه گیری و تاک ره وی دا به ک ده گه رته وه

((ثمانهش هندی به لگهی خویان همه)) • خوئنگر همه ر
 دستیهک له م دوودستهیه ههلویستی دستهکی دیکه به شیویهکی
 دروست شی بکاتوه دردمکوی ج ناکوکی بهک له نیوانیاندانی یسه
 نگمر شی کردنوه پووجهکان له همدوو پووجهکان لایدریسن •
 له م لیکولینهوپیدا بهنانگیرینیکی تسهل بوئهورایه همه کسه
 کیشهییگوه له کوئلی نیستاناندا هستی یی دهکین وهستیش به
 پیوستی چارمسرکردنی دهکین شویش کیشه گوزارشتی موسیقایسه ،
 دروا چاره سمریش که له کوتایی نه م کتیپیدا پیشکشی دهکین لهگه ل
 شو گوتمیماندا دهگونجی که وتمان ووزوو حالی کوئل له نیوکاره
 هونری بهکانی هونرمندا رنگ دهادتوه ددخی تایبتمندیشی
 یی دهبخش ، تا له م رنگ دانهروه دمی ل بگردری بهساوادی
 خوی دمرکوی یی شهوی ج هیزگی دی لهدری هونرمندوه خوی
 به پییته سری ، تا ، تنها به م شیویه پلهی موسیقمان دهگاتسه
 ناستی شو پلهی که موسیقای جیهانسی یی گیشتوه • دهشتوانین
 بلین که موسیقاییکی بهوزوه دسرمان همه •

۱۹۵۶ یولیو / فواد زهکریا

خەسەلەتەکانی ھونەری

مۆسیقاو ڕەگەزەکانی

دیارە ئەو پایە بەرزو ناسکی ئەورۆمۆسیقا ھەیتەتی، زادی
 ئەو بەرھەسەندە تازانە نییە کە ئەم ھونەری پێدا تی پەریووە،
 پێشینان باو و مریان و ابووە کە موسیقا کاربگەری یەکی ئەو تۆی بەسەر
 ناخ و دەرونەو ھەمە کە لە کاربگەری سەرچەمی ھونەرەکانی دی پترە بەلگە ی
 ئەو شەو چیرۆن و حکایەت و داستانە زۆرانە کە تەوانستە
 لەرادە بەدەری داووتە پال موسیقا لە رووی کارتی کردنی بۆسەر
 رۆشت، بۆ وینە کیوان دەھەژین، یان بۆسەر دەرونی مەوقایەتەسی،
 ای لۆ دەکات دوا ی ئیغرای پەریانی دەریا بکەوی ئەگەر چ
 ئەم دواکەوتتە مەرگی خۆی واتە ئادەمیزادەکی لە دوا یە ھەر ھە
 لە جیھانی باو و مری ئاینیش دا موسیقا بایە خێکی گەورە ی ھەب
 بە ھەردوو باری چاک و خراب دا خۆی دەنوێت، ھەندێ ل
 باو و مری کانمان ھانایان بۆ موسیقا دەبرد بۆ ئەو ی لە رینگای ئەو
 باو و مری ئیمانمان لە دەرون و ناخی خەلکی دا بچەسپین، چاک
 بەلگەش بۆ ئەمە ئەو یە کە موسیقای ئەو روپایی لەسەدەکانی ناو ھەر
 بەتەواوی پابەندی کلێسا بوو، بەلکو ھەندێ لە نەپینی یەکانی نەپینی
 موسیقا تاییەت بوو بە پیاوانی ئاینەو و بابەل باب بۆمان دەمایەو
 ی ئەو ی کە سێکیان ھەول بەدات بیدرکین، ھەندێ لە باو و مری
 موسیقایان حەرام دەکرد یان بە خەلائیکی ناخەزیان دەزانس، ھەلبەتە
 ئەمەش دان پێدانانیکی بەنامەکی بە کارتی کردنی موسیقا لە دەرون،
 ھەرچەندە کارتی کردنەکی ئێرە بە خەتەرێکی رۆشتی ناو زەد دەکەری و

د هیئ لئی لایه د هیئت .

له خهرمانی بیړی د یرینه دا میژوو بهر ه میکی بو پاراستووین که رنگه
یه که م به لکه نامه یه ک بی گپروگرفتی کارتیکردنی ره وشتی و کومه لایه تسی
هونه رکان به گشتی و هونه ری موسیقای به تاییه تی وروراند بی ، مه به ستم
کوماره کی ثه فلا تونه ، که له وی دا دا وای پایه خدان به فیبروونسی
موسیقا دهکات ، و به فاکته ریکی بنه رتی په روره د کردنی نه وه کانس
دا د تنی ، دا وای د ورورخسته وه ی هندی مقاماتی موسیقی دیاری کراو ،
نه وانه ی کاریگری ره وشتی و د هرونی زیان به خشیان هیه ، دهکات .

به لام ، نایا هه لویستی شارستانیته د سراره ی موسیقا گورا به تاییه تی
دا وای نه وه ی هزره کان له شوینه واری نه فسون و خورافات و پیرو و وچی رزگار
پوون ، و هه لویستی سهر به خویان به رانیه ر به دیدی با وهره کان بو هونه ر
به گشتی ، و هرگرت ؟ نه وی راستی بی پایه ی موسیقا له نا و سرجه م
هونه رکاندا نه گورا ، هه موو شته که نه وه بوو دا وای نه وه ی نه و د ویتانسه
که شف پوون که له سهره تاوه به شیوه یه کی مه یله و سو فی گهری نه هیستی و
نالوزو نه فسونه وای د هر وانه رایه هونه ری موسیقا ، نه رخانندی موسیقا
بوو به شیوه یه کی هوشیارانه .

موسیقا به ته بیعت له هه موو هونه رکان سهر به خو تره : موسیقا
هونه ری وینه گرتن ، یان نیگار کی شانی هندی بابته نی یه ک
بتوانری ئیشاره تی بو بگری . هه روه ها هونه رکی نی یه که ره گدزه کانسی
به شیوه یه کی راسته و خو له واقعی د هره وه هه لیتنج ، هه روه ها
به وه لئی تی ناگه یته که وه ری بگریته سهر هویه کی تر له هویه کانسی
گوزارشت . ده با هه ریه کی که له م خه سلته تانه وهر بگرین و به تنی باسی
یکه ین : موسیقا به وه له هونه رکانی دی جیا د هکرته وه که وی نه ی

شتیک ناگری یان لاسایی شتیک ناکاتوه . کهچی د بئینین نیگار هونهری
وینه گرتنه ، " نهحت " له ریگای همرسئ موداکه یه وه ، پیوندیه کیسی
به وینه گرتتی واقعی د هروه همهیه . ئەدەب له ریگای رهمزه کانیسی
زمانه وه واقع د هونیتی ، به لام موسیقا نه لاسایی چ شتیک د هاکاتوه وه
نه تمسلیلی چ شتیک د هکات لهم رووه وه چه شنه هونهریکی سهر به خوویه بوختوی .
ئەم قسه یه مان — گەر وورد بین — پتر شیوازی کونی هونهره کانیسی دی
د هگریته وه وهک له شیوازی ئیستای : چونکه نیگارو نهحت — بگره هندی
قوتابخانه ی ئەدەب بیتر — له شیوازی تازهی دا به ره وه ئەوه ده چ —
که واز له ئهرکی وینه کیشان و لاسایی کردنه وه بیئتی ، و پهنا بو هندی
واتای دیاری کرا و د هبات بی ئەوه ی په یه وندی یه کی لاسایی کردنه وه ی
راسته وخو له نیوان کاره هونهری یه که وه واقیعه ی تمسلیلی د هکات
بئینین . د هتوانین بلیین ئەم ریپازو شیوازه خوئی له خوئی د لیک نزیک
خستنه وه ی موسیقا و سهرجه ی هونهره کانه ، به لام له کاتیکا که ئەمه
ئەنجامی په ره سندنی تازیه له هونهره کاندای ، د بئینین له موسیقادا
خه سله تیکی ره سنه وه همر له هه وه ئەوه له گه لیا بووه . به لام ئەگەر گوترا
موسیقا هندی جار ههول د هدا لاسایی د هنگه کانی سروشت
بکاتوه ، د هتوانین به ره رچی ئەوه بد هینه وه که ئەم لاسایی کردنه وه یه ،
وهک چون له گه لی پارچه موسیقای بابه تدارا وینه ی د هنگی یاه — وزو
یاد هگیری ، له راستی دا ئیشاره ته بو ئەوه ره گه زانه ی سروشت و لاسایی
کردنه وه یان نی یه : چونکه وهک ئاشکرایه د هنگه کانی سروشت موسیقایی
بئین ، چونکه " زبده " = له ره کانی ریک و پیک نین ، بویه مه حاله
موسیقا به شیوه ی راسته وخو لاسایی بکاتوه ، به لگو موسیقا دیت مشت و
مالی د هکات و هه و جا له د ووره ئیشاره تی پی د هکات ، موسیقا ته نیی

له هندی حالتی دهگمندا لاسایی هندی دنگی سادهی سروشت
 دهکاتوه، وهکوله جولای "حرکه" ی دووهی سهفقونیا ی شهشهمی
 بتهوقن دا، که لاسایی دنگی هندی بالنده دهکاتوه شهویش بو
 جوانی نهک بو لاسایی کردنهوی راستهوخو .
 ثم مهسهلهیهش بهرهو خسهلتهی دووهی موسیقا رامن دهکیشیت،
 گوتمان دنگهکانی سروشت لهروی "نبدبه" ی نارپکیان هیه، بسم
 پی یه دنگی ناموسیقیین، مانای شهش شهویه که شهو کهرهستهیهی
 هونهری موسیقا بهکاری دههینی و ساختمانه ئالوزهکی (الترکیبه
 المعقده) لهسر بنیات دنی، مههستم له دنگه موسیقاییه تاک و
 ئاوازهکانه (الانغام) راستهوخو لهسروشتهوه ههلناهینجری، بهلکو
 کهرهستهیهکه دهپی هوی دروست کراوی بو دابین بگری، شهویش
 بریتی یه لهو ئامیره موسیقیانهی که دنگهکان مشت و مال دهکاو
 لههکانیان - لهروی دنگهکان - ریك دهخات یان گوزانی مهشق
 لهسر کراو که زور جیاوازه له دنگهکانی ئاخاوتن یان هاواری
 ئاسایی . دهتوانین شهم بیروکیه له هنر نریک بکینهوه شهگر
 عیشارهت بو شهو بکین که مهحاله ئامیره موسیقیهکان لاسایی
 دنگهکانی ئاخاوتنی ئینسان بکینهوه، چونکه ریك و پیکی شهو
 دنگانهی لهم ئامیرانهوه دردهچن بواری شهو نادهن . لهم
 خسهلتهدا موسیقا له سرجهی هونهرهکان جیاوازه : نیگار
 کهرهستهکی که بریتی له رنگ و هیل کاری، راستهوخو لهسروشتهوه
 وهردهگری، یان شتیکی له بابتهی شهو کهرهستهیهی لیوه ههلدههینیجی
 ههردهها بزیژهی شهو تویه لانهوه که هونهری "نحت" بهکاری دههینی و
 شهو وشانه کهئدهب له ئاخاوتنی ئاسایی ئادهمیزادوه ههل دههینیجی

چونکه هونبری موسیقا راسته و خو کهره سته که ی لسه هیچ
 سرچاویه که وه همل ناهینجی تنیا لهو هویانه وه نه بی که بو
 گوزارشت له م هونره ناماده کراوه، واته ثامیره کان یا گوزارشتی
 مهشق له سرکراو "الفن" المدرب" ، ثم هونره که یوته سه
 راده ی سره شو بی که ئه وتو که قهواره یکی تایهتی خو ی هبی ، و
 مه حاله بدریته پال چ سرچاویه کی دی . که چی ده بینین بو
 نمونه شیعر — به لای که مه وه له روی و اتاوه — ده توانی لسی
 تنی بگی ئه کهر و هرگی درایه سر زمانیکی دی ، ئه ویش زمانسی
 به خشانه له کاتیکا ده بینین هونره لاسایی کهره وه کان به گهرانه وه
 بو ئه و سرچاوانه ی لاسایی کرد و نه ته وه تنی ده گیت ، ده بینین
 موسیقا مه حاله و هرگی درایه سر چ زمانیکی دی . ئه زمونی موسیقا
 ئه زمونیکی بی نه زیرو ها و تابه ، و تنیا له ریگی پرؤسه یه کی
 "عملیه" ده گمه وه زوقی لی ده بینری که تنیا له باری ره وتسه
 ناوخوییه که یه وه تنی ده گمی . ئه وه له چوون و سوزو گوزاره ی
 موسیقا ده ی ورؤزیتی مه حاله به هیچ زمانیکی دی گوزارشتی لسی
 بکری ، یان به هویه کی دی له هویه کانی گوزارشت ، هر وه ها مه حاله
 به یئرینه بهرچا و تنیا به ژنه وتی خودی ثم موسیقا یه نه بی . بو یه
 گوتراوه موسیقا زمانیکی سره خو یه بو خو ی .
 به لام ئایا سره خو یی تنیا خسه لته تیکه که هونبری موسیقا
 جیاده کاته وه ؟ ئله مقی موسیقا به دوو خسه لته تان له سرجه مسی
 هونره کان جیاده بیته وه : خسه لته گشتیتی "صفه العمومیه" و
 جیاده کاته وه ؟ ئله مقی موسیقا به دوو خسه لته تان له سرجه مسی هونره کان
 جیاده بیته وه : خسه لته گشتیتی "الصفه العمومیه" و خودی "الذاتیه"

گشتیتی یه که دهگرتتهوه بو شهوی که هونبری موسیقا سه ره خویره
و بهشی خوئی دهکات . لهبرتهوهی زمانی موسیقا . بهیوهندی بهکی
راسته و خوئی به بابهته کانیوه نی به و چونکه رهگزهکان راسته و خوئی
سروشتهوه هه لئا هیئنجی ، به لکو له میدانه تاییه ته کهی خوئی دا
دای ده هیئن ، بویه مه حاله موسیقا بتوانی وه سفیکی راسته و خوئی چ
بابهتیکی تاییه تی بکات ، به لکو هه میشه هه لچوون و ههستی گشتی
وینه دهگری . هه جندی پیاو ههول بدات بهیوهندی بهکانی نیوان
دانراوه موسیقاییهکان " المؤلفات الموسیقیه " و بابته دیاری
کراو دهست نیشان بکات ، هه ده بی دان بهوه دا بنی که
موسیقا وینه لاینه ووردهکانی شه بابهته ناگری ، به لکو
گوزارشت له لاینه گشتی بهکانی دهکات . بیگومان هونرهکانی دی
له موسیقا به ده سه لات ترن له پرووی وینه گرتنی لاینه وورد و درشتی
بابهتهکان ، شهگر کاری هونبری دروست ، ئیدی هونراوه یان تابلوی
بهیکر بی ، بتوانی له بابهته وورده راسته و خویره که بهوه بمان بسات
بو بابهته گشتی به که هه موو لاینه ووردهکان له سایه دا کو
ده بیتهوه ، بیگومان شه حالتهش له ریگای توانایه کی تاییه تی زهوق
وهرگرتتهوه جی به جی ده بی که تنیا له لای شه که سانه ههیه که
بوون به خاوهنی شه زمون و تی گهیشتنی قول له کاری هونبری لسه
بوارانه دا . به لام بهر پژهی موسیقا وه کارتیکردنی راسته و خوئی بریتی به
له ههسته گشتی بهکان ، کاتی که گویت له پارچه موسیقایه که ده بی و
مانای خمیگت یان هه ماسیکت له لاده وروژینی مه حاله بتوانی بلای شه
خمی که سیکی دیاری کراوه ، یان هه ماسیکه بو کاریکی دیاری کراو ،
به لکو شهوی راسته و خویره ههستی بی ده کهین ههست کردنیکی

گشتی به به خمه که یان به حماسه که، تنیا له دواپی داو له ریگای
 دروست کراوه وه دیاری ده کری .
 به لام خهسلتی خودی " الذاتیه " ده گهر پته وه به وئو ته وه
 په یوه ندی به: تینه ی نیوان موسیقا و زمان . چونکه هونه ره کانی نه حت و
 نیگار کیشان هونه ری مکانین، له دوو مهودا دا " بعد " دروست
 ده بی و هکوو نیگار کیشان ، یان سی مهودا دا وه کوو نه حت ،
 زمان چ کار گهری یه کی له ده رکرنی دانیه ، تنیا له و روه وه نه بی گه
 هندی لایه ی پو شراوی و تالو زیه کانی ثم یه کم ده رک کردنه
 خیرایه روون ده کاتوه . به لام هونه ری موسیقا به راستی هونه ری
 زمانی به: مه به ستم ته وه به که ئه دا کردنه کی به جور یگی زمانی
 یه که له دوا ی یه که ئه نجام ده دری تاوازو ریم بو کوئه له
 ده نگه گونجا وه کانی یه که له دوا ی یه که دین . به شیوه یه کی دی موسیقا
 به هیلیکی زمانی ستوونی ده روات ، به لام هونه ره کانی نیگار کیشان
 و نه حت به هیلیکی مکانی ئاسو پی " افقی " ده روات . بیگومان
 ثم جیاوازی به ده گهر پته وه بو خهسلتی ته وه هویه ههستیانه ی
 که ثم هونه رانه ی پی ده گوزار پته وه موسیقا له ریگای گو پچه که وه
 نه قل ده بی ، ته مهش هویه که که پشت به یه که له دوا ی یه کی
 زمان ده به سستی ، به لام هونه ره کانی نیگار و نه حت به چا و نه قل
 ده بی ، ته مهش هویه کی مکانی یه وه مهودا کانی ده روه ده به بینتی و
 به شیوه یه کی راسته خو ده رک پی ده کات .
 فهیله سونه کان له کوئه وه زمان و ذاتیه تیان پیکه وه به سته وه :
 چونکه ته وه هه ستانه مان که ده چنه قالبی مکانی یه وه ، وه که ته وه
 شتانه ی ده بینرین و ته وه شتانه ی به ده ست و به لهش ههستیان پی

دهکین ، ههست گه لیلیکی بابهتین ، راسته و خو دهرکیان پئ دهکین
چونکه جیان له خودی ئیمه و له دهره وهی بوونماندان ، به لکو ئهم
ههستانه بناغهی باوهرمانن به بوونی جیهانی دهره وه . به لام ئهو
ههستانهی ده چنه قالبی زهمانه وه ، وهك ئهو شتانهی ده بیسترین ،
به تبعیت زاتین ، مه بهستم ئه وهیه که به شیوهیه کی بناغهی پشت
بهو زاته ده بهستی که ده یقوزیته وه ، وههستیکی وامان لا په پیدا
دهکات که له ناخی ناخمانه وه ههلقولا وه ، باشترین به لگهش بو
ئهو ، ئهمهیه که بیر کردنه وهش پرۆسهیه کی تهواو باتینی به ، ده چیتسه
قالبی زهمانه وه ، خو له وه دا دهنونئ که بیره کان دوا به دوا ی
په کدی دین ، به لام مه حاله قالبیکی مهکانی وه برگرئ ، واته بیره کان
له دهره وه را ببینرئ ! موسیقاش به م پئ به له هه مو هونه ره کان
پتر پایه نه به زاتی ئینسانی به وه .

له بهر ئهم خهسلته ده گه مانهیه که موسیقا پایهیه کی تایه تسی
له لای زاناو فهیله سو فکان هه بو وه ، وهه ند ئکیان به یارمه تی دهریکی
خوی زانیوه بو تن گه یشتن له گهردون . ئهوی له فه لسه فه ی
که لیه ته وه هه رگیز - رایه کی کون ههیه له یادی ناکات که تهواو
رهنگدانه وهی ئهم قسهیهی ئیمهیه ، مه بهستم له رای فیه ساغورسیه کانه ،
که هه مو گهردونیان به وه لیکدا وه ته وه که بریتی به له ژماره وه ئاواز
" نغم " . ئه گه ر ئهم دهسته واژه ییان دهسته واژهیه کی مه جازی
بیت ، وا لیک بدرتته وه که ئیشه ارته بو ئه وهی گهردون روویه کسی
چهندی ههیه ، ئه ویش ژمارهیه ، و روویه کی چۆنی ههیه ، که به ووشه ی
دهنگ گوزارشتیان لی کرد وه ، نابسی ئه وه فه راموش بکهین که
به کاره یانی رمز خوی له خویدا ده له ته کی قولی ههیه ، و گوزارشت

کردنیان لهگشت جیاوازییه چۆنییه گهورهکانی ناوگهردون بــــه
 وووشی دهنگ، نیشانهی رادهی بهرینی چهمنی دهنگهکانه لهلایان ،
 و نیشانهی رادهی پهیوهندییهتی خهسلهتی گشتی گهردونهوه لــــه
 لایان .

ئهگهر بمانهوی له م بارهیهوه قسهی فهیلهسوفیاك بگێرنهوه، ئههوا
 گهورهترین كهسیك له م مهیدانهدا شوینهره . با هندی لهو ووته
 قولانه وهریگرین كه شوینهر له بهشی یهكهی كتیبهكهیدا " العالم
 بوصفه ارادة وتملا " باسی خهسلهتی موسیقای پی كــــردون
 " گشت ئهوكهلهو خولیاو ئارهزروانهی تووشی ویستی دهبی و
 ههموو ئهو شتانهی لهناخی ئادهمیزادا روودادات، ئهقل ناویکی
 مهنی " سلیبی " خالیسهی لی دهنی بریتیه له " ههست " ههموو
 ئهمانه به چاکی لهریگای ئاوازه لهبن نههاتوو توانای ئاوازهكانهوه
 " لحن " خوی دهنوینی و بهرجهسته دهبی . بهلام ئهوگوزارشته
 له روهه گشتییهكهوه پتر لهو وینه خالیسهیه دهچیت كه له ههموو
 كههستهو مادهیهك دابراوه، ئهو گوزارشت لهخودی شتهكه دهكات
 نهك تهنیا له روالتهكان . . . لهوپهیهوندییه به تینهی نیوان
 موسیقاو كرۆك و ماهیهته راستهقینهکانی ههموو شتیكهوه ئهوهمان بو
 دهردهكهوی كه ئهگهر موسیقا گوزارشتیگی لهباری لهدیمهنی بیان
 رووداویك یان جهویك كرد، ئهوا ههموو ئهوانهمان بو دهردهكهوی و
 بهروونی مانا پهنامهکی یهکیانمان بو دهردهكهوی، بهو جوژه موسیقا
 دهبی به چاكتترین شی كههوهو لیکدهرهوهی ههروهها ئهو كهسهی
 بهدنگی کاریگهری سههفونیایهكهوه دهچی، ئهوهی بو دهردهكهوی كه
 ههموو رووداوهکانی ژیان و جیهان لهخودی خویدا دهبینن،

ئەگەرچی گەر بە وردی و هیمنی لەشتەکی تی بفرکری چ لایەنیکسی
 لیک چوونی لەنیوان دەنگی ئاھەنگەکان " الحان " و ئەو شانەیی
 دەوریان داوہ نابینی . چونکە موسیقا جیا لەسەر جەمی ھونەرەکان
 بریتی نییە لە وێنەیک لاسایی کەرەوہی روالتەکان ، یان دروست
 تر بلین وێنەیک لاسایی کەرەوہی روالتە بابەتیەکانی ویست
 نییە ، بەلکو وێنەیک راستەوخوی خودی ویستە ، مانای میتافیزیکی
 ھەموو شتیکی سروشتی ئەم جیھانە دەخاتە روو ، شتەکانی پشت
 ھەموو روالت و دیاردەیک روون دەکاتەوہ . بەو پێیە ، وەک چوون
 دەکری ناوی جیھان بنری و ویستیکی بەرجەستە ، دەکری ناوی بنری
 موسیقاییکی بەرجەستە .

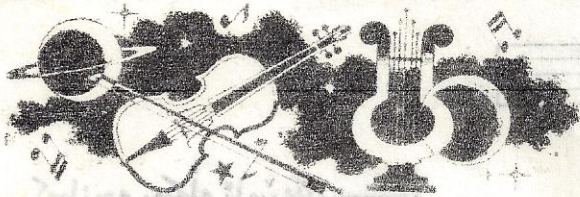
وہک لەو دەقەیی سەرەوہ دەرکەوت چ فەیلەسوفیک نابینین بە
 ئەندازەیی شوپنەر دڵبەندی شەقی دەگەننی موسیقا بووین . ھەقمانە
 ئیشارەت بو ئەوہ بکەین کە ئەم فەیلەسوفەیی ھەموو گەردونی بە
 دیاردەیی ویست زانیوہو نەیتوانی راستەوخو پەیی بەخوودی ئەم
 ویستە بەری ، بەلکو لەریگای موسیقاوہ پەیی پێ برد ، ئەو
 موسیقاییکی کە لاسایی بابەتی دەروہ ناکاتەوہ ، و ھەستە دەروونی
 یەکان بەریگای ناراستەوخو نەقل ناکات ، بەلکو راستەوخو
 گوزارشت لەگشت رووہکانی ویست دەکات ، لەبەر ئەوەی پێی وایە
 دەشیت بو تی گەشتنی سروشتی شاراروہی خودی عالەم ، کە ویست
 بەرجەستە دەکات ، یان ھەز دەکەیی بلی موسیقا بەرجەستە دەکات
 ئیمە ھەز ناکەین درژوہ بە باسی ئەم دیدە سوقی گەرییە بو
 موسیقا بدەین ، بەلکو ئەوہی لێرەدا مەبەستمانە ئەوہی کە
 ئیشارەت بو ئەوہ بکەین کە خەسەلتی تایبەتی ھونەری موسیقا وای

کرد ثم فہمہ بہ موسیقا بیہخشیت •
 شو شتی کہ دہبی ٹاکامان لای بی، ثہویہ کہ موسیقا
 ہمیشہو بہر لہہموو شتیکن ہونہریکی ٹینسانی بہ، مہہستم ثہویہ
 کہ ہونہریکی بہیوستہ بہزیانی واقعی ٹینسان و بہکیشہو ململانی
 کانی ناو ثم زیانہوہ • مہحالہ لہموسیقای ہیچ سہردہقی تی
 بگہین، تنیا بہوہ نہبی کہ بزانیں خہلکہہی چون ژیان،
 دیدو روانگیان بو ژیان و جیہان و کومہل جی بوہ •
 دواى ثہوی کہ باسی سہرہخویسی و گشتیتی و زاتیہتسی
 موسیقمان کرد رنگہ ثم رایہ غہریب و سہر بیستہ بہرچاوا
 پیاو لہم خہسلہتسانہ و اتی دہکات کہ موسیقا ہونہریکی سہرہخوو
 جیایہ لہو واقعہ زیندوہوی کہ خہلکی تیدا دہژی، لہبارہ
 گشتی بہکہوہ دہکاتہ رادہیہکی وا کہ دوور دہکہویتہوہ لہگشت
 دیدیکی تاییہتی بو ژیان و کومہل، تاقہ ہاندہری بو داہینانی
 ثہو ہستہ زاتی و بارہ فہردی بہیہ کہ تنیا دانہرکہی پییدا تی
 دہبری • بہلام ثم فہمہ بہکجار دوورہ لہہہستی ٹیمہوہ •
 ہموو ثہو خہسلہتانہی ٹیشارہتمان بوکردن، بہیوستہ بہ
 ہویہکانی داہینانی موسیقاییہوہ، نہک بہہیزی ہاندہر بو ثم
 داہینانہ، یان بہو ٹامانجانہوہ کہ ہونہرمہند چاوی تی دہبری •
 چونکہ ناسکی ہونہرمہندی راستگو وای لای دہکات لہہموو کہس
 زیاتر بکہویتہ ژیر کاریکہری حالہتہکانی ژیانی دہورویہری بہوہ، بوہ
 موسیقاکہی دہبی بہ وینہیہکی گہشی ثم حالہتانہ، ہمرچہندہ
 ہوی داہینانہ ہونہریہکی زاتی بہ • لہکاتیکا کہواتا موسیقاییہکان
 گشتین، بیگومان کومہلی سوزو کوداز • انعمالات • دہورژینی

که له گه‌ل ئه‌و بیرو هه‌ستانه‌ی هنزی هونه‌رمه‌ندا ده‌گونجی . له‌کاتی‌کا
 موسیقا ده‌سته‌وسانه به‌رانبه‌ر به‌گوزارشت له‌بیر و که‌یه‌کی تاییه‌تی، یان
 هه‌ستیگی دیاری کراو، یان وورده رووداویک، که‌چی بی چهند و
 چوون ئه‌و جه‌وه عه‌کس ده‌کاته‌وه که هونه‌رمه‌ند که‌وتوته ژیه‌ر
 کاریه‌ری به‌وه، هه‌ستی‌ک له‌ده‌روونی گوینگرانی دا دروست ده‌کات
 شان به‌شانی هه‌ستی هونه‌رمه‌نده‌که له‌کاتی دانانی موسیقا که‌دا
 ده‌روات . به‌لام سه‌ره‌خوپی موسیقا، به‌هیچ کلوجی ئه‌وه ناگه‌یه‌نی
 که له‌واقیعه‌که‌ی ده‌ور به‌ری دا براوه، به‌لکو جیاوازی دوا
 شیوه‌که‌ی له‌گه‌ل شیوه‌ی بابه‌ته‌که‌یدا ده‌گه‌یه‌نی، واته‌ پیوه‌ندی نیوان
 موسیقا و ئه‌م بابه‌ته بریتی نی به‌ له‌کا و ژکردنه‌وه و لاسایی کردنه‌وه و
 گه‌توگو یان نواندن یان وینه‌گرتنیکی راسته‌وخو، به‌لکو پیوه‌ندی
 یه‌کی سه‌روشتی به‌ " ایجا " موسیقا له‌ده‌رووندا ده‌ی ورژینه‌نی و
 هه‌ستیگی گشتی وای تیا دروست ده‌کات که له‌گه‌ل ره‌وتی ئه‌وه
 یابه‌ته‌دا ده‌گونجی، هه‌ر چه‌نده به‌شیوه‌یه‌کی راسته‌وخوش لاسایی
 نه‌کاته‌وه .

مه‌به‌ستم ئه‌وه نییه که هه‌ر موسیقایه‌ک ئه‌م خه‌سه‌لته‌انه‌ی تییدا
 بووه و گوزارشتی له‌و واقیعه‌ زیندووه‌ی که تییدا دروست بووه کرد ،
 له‌گه‌ل جیاوازی هویه‌کانیدا خه‌سه‌لته‌ی تاییه‌تی هونه‌ری موسیقمان
 به‌لام مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه که نمونه‌ی بالایی موسیقا ده‌بی ئه‌وه
 خه‌سه‌لته‌انه‌ی تییدا بی، هه‌ندی ژینگه‌ی موسیقای دیاری کراو هه‌یه
 که له‌نمونه‌ی بالایی نزیک بووه‌ته‌وه، به‌هه‌موو توانایه‌که‌وه هه‌ولی به‌دی
 هینانی کردووه، هه‌ویش ژینگه‌ی موسیقاییه‌کانی روژنا وایه، که له‌م به‌شه‌ی
 لیکولینه‌وه که‌مان دا باسی لیه‌وه ده‌که‌ین .

کمان

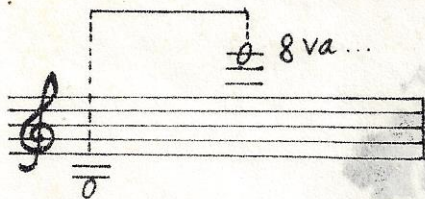

د بهستری ، هر به کمان
 به نندازم به کی تایه تی دوره
 له وی دیکمان ، ته ستوره کمان
 پی د هوتریت " صول " ته وی
 د وای صول پی د هوتری " ری " ،
 سی هم پی د هوتریت " لا " .
 ته وی تریان پی د هوتری " می " .
 بوژمین کوانیک " قوس " یکی
 دارین به کار د هینری کمان
 به شیوه کی تایه تی دورست
 کراوه کوکولیک مووی کلکی ته سپی
 پیوه به ستراوه . . وایاوه کمان
 نوته کانی کمانچه له سر کلیلی
 صول بنوسر ته وه ، مه وای
 د ننگه کانی سی چینه " طبقه " .
 به گوپزه ی لیها تووی کمانچه ژه ن

هم نامیره به ټینگلیزی پی ی
 د هوتری " Violin " به فوره نس
 پی د هوتری " Vilon " و به
 ته لمانی پی د هوتری
 " Violine " و به زمانه سی
 عمره پیش پی د هالین " فیولینه " .
 یا خود کمان ، به کوردی پی ی
 د هوتری کمان یان کمانچه
 کمان ووشه کی فارسیه ، واتای
 " کوان " " قوس " د هکینه .
 " فیولینه " ش له ایتالیه وه
 وهرگیراوه . . سوک کراوه ی ووشه ی
 " فیولا " به که واتای " ژی-وتر " .
 د هکینه ییت .
 کمانچه بریتی به له سند و ټیکلی
 دارین ، چوار ژی له سر

بهرزد هیتوه تا کو دکاتسه سن و نیو یان زاتسه

وینه (۱)

که مانچه به کله نامیره کانی
نور کسترا د هزمیرد ریت و توانایه کی

گهوره ی د هر برنی همه

که مان

موسیقا چیه؟

باش گهران به شوین سمرچاوهی وشه که دا بو مان دهرئه که وی که شه م وشیه یونانی به له ره که زدا وله وشه ی (موسسا) وه داتا شراوه ، که واتای (الهام به خش) شه گه یه نیئت * میژروی کونیش بو مان شه گه یه نیئه وه که (جویتهر) له گشت و گوزار بیدا نو کیزوله ی له گهل خوی شه برد که به (موسا جیب) ناوی شه بردن و شه ر به که یان به یه کی له هونره جوانه کانه وه سهرقال بووه له وانه (گوزانسی ، سهما ، نیگار کیشان ، دراما ، کومیدیا ، ووتار ، میژرو ، سوار چاکسی و شه مستیره ناسی) له باشدا پیتی (قا) ی خرایه سهرو بووه به (موسیقا) له بهر شه وه واتای کونسی ووشه که (هونره کان) شه گه یه نیئت به شپوه ی گشتی ، به لام له باشاندا شه م ناوه ترخان کرا بو واتای زمانسی تاوازو سوژ *

موسیقا له چی پیك هاتووه ؟

موسیقا به هممو وینه کانه وه له دوو توخمی بفرچینه می پیك هاتووه :
 ۱- ریتم (الایقاع) که شه مش په میوند مد دهنگه کانه یه ک بهوی تهره وه له پرووی بهرد هوام بوونی همره که یان له بابهت دریزی و کورتسی شه مهود او کاته ی شه م دهنگه موسیقیا نه پی یان شه چیست

* تیوری موسیقا : نامیلکه یه که بهر یوه بهریتی بهر مرد هی سلیمانسی — مه لهندی چالاکی قوتا بخانه کان ، سالی ۱۹۲۲ چاپ کراوه له لایسن دلیر ابراهیم * مه ناماده کراوه *

(ئی خایمنن) •

۲- تاواز (اللاحن) که ئەمەش پەییوندی دهنگهکانه یهك بهوی تسرهوه

لهرووی ناسکی وگری دا •

ئەم دوو توخمه بئینجینهی موسیقایه شان بهشانی یهكتر ئهروپن ، واته به ههر دووکیانهوه ئینجا موسیقا دروست ئەبیت ، وه ههر تاکیکیان

به تعنیا موسیقا دروست ناکات • ههروهها ئەتوانین بلیین که موسیقا له مانه پێک هاتوه :

۱- دهنگ : - ههموو تهنیک (جسم) که بلهریتهوه ئەتوانیت دهنگ

دهنگ و غهلبه غهلب دروست بکات به پێی ئەو لهڕینهوانه ی

(زبذبات) له یهك دانهای دیاری کراوی کاهدا (وحدت زمانیة

معینة) ئەی نیرت • غهلبه غهلب نزیکهی تا (۱۶) لهڕینهوه میسه

له یهك چرکهدا (۱۶ زبذبة × ثانیة) بهلام دهنگی بیستراو

لهڕینهوهکانی له نیوان (۱ تا ۱۶۰۰۰) لهڕینهوهیه له یهك

چرکهدا ، له رووی تهکنیکی یهوه ههموو ئەو دهنگانهی لهڕینهوهکانی

رێک و پێکه به جوژه موسیقایهك داننیرت بهلام ئەوانه ی نارێکن

به غهلبه غهلب له قهلام ئەدرت • بهم شیوهیه ، کهواته موسیقا

دهنگه بهلام ههموو دهنگی موسیقا نی یه •

وه له مهونوا که ووشه ی دهنگ بهکار ئەهینین مه بهستمان لهو جوژه

دهنگه رێک و پێکهیه که به جوژه موسیقایهك داننیرت ، وه یاخود ئەم

سێ سیفتهی تیا به •

۱- پله (الدرجة) : -

ئەو خاسیتهیه که گوی دهنگهکانی پێی جیا ئەکاتوه لهرووی ناسکی و

گری یهوه ، پلهی دهنگیش بهنده به لهڕینهوهی سهرچاوهی دهنگهکانه

وه یان ژماره‌ی لهرینه‌وکانی له برکه‌یه‌کدا (تا لهرینه‌وکان زیاتر بییت
د هنگ ناسکتر شه‌بییت) .
ب- توندی د هنگ (شدة الصوت) : لوت لهرینه‌وکانی له نام‌وکانی
شور خاصیه‌تیه که گوی د هنگ‌کانی یی جیا شه‌کاته‌وه ، لسه پروی
بهرزی و نزمی یه‌وه ، شه‌مشر به‌نده به فراوانی لهرینه‌وی سهرچساره‌وی
د هنگ که (تا فراوانی یه که گه‌وره تر بییت د هنگ‌کش به‌رزتر شه‌بییت و ساوا
به پیچ‌ه‌وانه‌شه‌وه) .

ج- جور یا زنگ (الجرس الصوتی) :
واته موزکی (طابع) د هنگ‌که‌وه سیفته تایبته‌ی یه‌کانی خوئی . شه‌گهر
د هنگ‌یکمان گوی لئ بیوه له یه‌ک پله‌ویه‌ک به‌رز ی ، له شه‌ند نام‌یزتیکی
جور به جور‌وه وه‌ک یه‌کن له که‌مانجه‌ویه‌کیکی تر له بیان‌وو یه‌کیکی تر لسه
کلارنیته‌وه یا د هنگی ئاد هم‌یزاد بییت شه‌وا ته‌نانه‌ت بسی مه‌شق تر یسن
گوی بو بیستن به ئامانی موزکی د هنگی ههر سهرچا‌وه‌یه‌ک له م د هنگه
بیسترا‌وانه له‌یه‌ک جیا شه‌کاته‌وه ، واته شه‌زان‌بییت کام جوړه د هنگه له کسام
سهرچا‌وه‌یان‌ه‌وه د یته دهری .
د هنگی ته‌قه ته‌ق و زیکه زیک و ته‌په ته‌په و بروسکه‌وه خشه خش و ههر
یه‌کن له‌وه باب‌ه‌تانه له موسیقادا به‌کار نایه‌ت به واتا زانیاری یه‌که‌ی موسیقا .
کات (الزمن) : -

بریتی یه له کوئی هه‌موو ماوه کاتی یه‌کانی نوته‌و پشوو‌ه‌کان اهـــو
مجموع المدد الزمنية لجميع النوتات) .
موسیقا زانستیشه‌وه هونهریشه ، چونکه لقیکی زانسته‌ی فیزیکه‌کان هـــو
له‌سهر تیوری یه‌کانی د هنگ بنیات نراوه . شه‌رکی موسیقا رنک‌خستن و
یه‌ک به‌د‌وای یه‌کا هاتنی د هنگ‌کانه له باب‌ه‌ت پله‌ی گونجا‌وی شیپا‌وه‌وه

به شیوهیک که تاوازی موسیقای لی دروست بکری ، باشان کارکردن
 به شیوهیک که ههلبهستی ئه و تاوازانه پتهو تر بیت لهرووی کیوشو
 رازاند نهوهیک که جوانتری بکات له کاتی بیستنا ، که ئه شلیین هونمه
 ئه وه له پیشکهش کردنیا یا خود له ئیدا گکردندا دهرئهکه سویت ،
 موسیقا لی دان بیت وه چ گورانی وتن ، که واته موسیقا زمانیشه و
 هونهریشه و زانستیشه .

ناوی نوتهکانی موسیقا : —

موسیقا زمانیکی جیهانی زیندووه ، وه ههروهک چون ئه و وشانهی
 گفتوگوی بی ئهکمین ئهتوانین به ئاسانی بی یان نویسن و بی یان
 خوینینهوه ، ههربه و ئاسانی بهش موسیقا ئهنوسریت و ئهخوینریتسهوه ،
 نوتهی موسیقاش ئهلف و بی یهکانی ئه م زمانه زیندووهیه ، له بهر ئهسه
 ههرجی تاوازی موسیقا ههیه چ دای بنیین یا لی بدمین یان
 بی بیستین بهو نیشانانه ئهنوسریت که قهشهیک به ناوی (جید وئاریزی
 ۹۹۰ — ۱۰۵۰ ز) دهستیگی بالای ههبووه له چهپاندن و پیشخستی
 ئه م نوتانهدا . وه ناوی نوتهکان یهک له دوا یهک به م شیوهیه
 ئهخوینرینهوه له چهپهوه بو راست .

C d e F g a b

— ئهلمانیهکان ئه م حهوت نیشانهیه

به م پیتانه ناو ئه بهن .

C D E F G A B

— ئینگلیزهکان ئه م حهوت نیشانهیه

به م پیتانه ناو ئه بهن .

do re mi fa Sol la Si

— ئیتالیهکان ئه م حهوت نیشانهیه

بهم هرگانه ناو ئه بهن .

ut re mi fa Sol la si — فهرنسیه کان ئەم حەوت نیشانەیه

بەم بێرگانە ناو ئەبەن .

سی لا سول فامی ری دو — عەرەبەکان ئەم حەوت نیشانەیه

بەم بێرگانە ناو ئەبەن .

سی لا سول فامی ری دو — کوردەکان ئەم حەوت نیشانەیه

بەم بێرگانە ناو ئەبەن .

بلیکانەیی موسیقا (Stave) : —

بەرتی بە لە پینچ هێلێ راست ئاسۆیی (افقی) بھەتدەیک ، چوار
 بۆشایی یان لە نیواندا ھەبە ، وە چ هێل و پ بۆشایی بەک — ان
 لە خوارەو ئەژمێرین بۆ سەرەو .

۵ — هێلێ پینجەم	بۆشایی چوارەم ۴
۴ — هێلێ چوارەم	بۆشایی سێ بە ۳
۳ — هێلێ سێ بە ۳	بۆشایی دوو بە ۲
۲ — هێلێ دوو بە ۲	بۆشایی بەکەم ۱
۱ — هێلێ بەکەم	

ئەو نیشانانەیی بۆ نووسینەوێ موسیقا بەکار دێن (نۆتەکان) لە سەر
 ھەریەک لە ۵ پینچ (۵) هێل و چوار بۆشایی یە دانەژمێرین و ھەر هێل و
 بۆشایی بەک ناویکی تایبەتی خۆیان ھەبە کە بە گۆرانی کلیلی موسیقا
 ئەم ناوانەش ئەگۆرین ، ئەگەر کلیلی (سول) لە سەرەتای بلیکانەک
 بکێشین ناوەکان بەم شێوەیە دەبێت :

ناوی ہیٹھ کان

Musical notation for 'Naui Heeth Kan' on a five-line staff. The notes are: Fa (line 1), Si (line 2), Sol (line 3), and Mi (line 4). The staff is numbered 1 to 5 on the right side.

ناوی بوشایی یہ کان (مہیا نہ کان)

Musical notation for 'Naui Bushai Yeh Kan' on a five-line staff. The notes are: Fa (line 1), La (line 2), Do (line 3), and Mi (line 4). The staff is numbered 1 to 5 on the right side.

لہسہ روو ہٹھئی پتتجہ مہوہ صؤل

Musical notation for 'Lahsa Ruwa Heethai Patteja Meweh Sual' on a five-line staff. The notes are: Bha (line 1), Sol (line 2), and Sual (line 3). The staff is numbered 1 to 5 on the right side.

صؤل فا می ری

Musical notation for 'Sual Fa Mi Ri' on a five-line staff. The notes are: Ri (line 1), Sol (line 2), Fa (line 3), Mi (line 4), and Sual (line 5). The staff is numbered 1 to 5 on the right side.

دهنگه کانی ئاده میزاد

دوو جور دهنگی ئاده میزاد ههیه :-

- ۱- دهنگی بیوان
- ۲- دهنگی ئافره تان و منالان (ئه م دهنگانهش ههشت پلهی تـهـوار
- ئوکتافیك - له دهنگی بیوان بهرزترن، واته یـهـك
طبهقهی موسیقی)

ئه م دوو جور رهش ههیه که یان ئه کسری به م به شانوه :-

- ۱- دهنگه گرهکان
  - ۲- دهنگه ناسکهکان
- دهنگی ناسکی ئافره تان و منالان پی ی ئه وتریت (سوپرانو)
دهنگی گری ئافره تان و منالان پی ی ئه وتریت (کونتر ئالتو) یا (ئالتو)
دهنگی ناسکی بیوان پی ی ئه وتریت (تینور)
دهنگی گری بیوان پی ی ئه وتریت (باس)

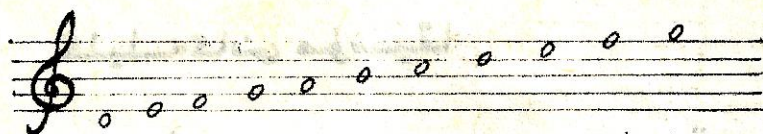
گلیله گانی موسیقا

بۆ ئه وهی حهوت نه واکان (النغمات السبعة) له چهند چینیکسی جیا وازدا بنوسینه وه له رووی ناسکی و گری به وه که ئه کاته نزیکه حهوت چین و پلیکانه کهش همووی ناگری چونکه تنیا جیگای یانزه نه وای له سه ره ئه پیته وه ، بۆیه چهند نیشانه یه کی تاییهتی به دی هینرا وه پێ یان ئه وتسری (کلیل) له سه ره تای پلیکانه که دا دائه نری بۆ دیاری کردنی ناوو چینی هموو نه وایه ک ، به م شیوهیه نه واکان له وه نده ی جی هی هیه له سه ره پلیکانه که ئه نوسریته وه له جیاتنی ئه وه ی هیلی زیاد ی زور ت به کار بهینریت بۆ دیاری کردنی ئه وه ی ما وه ته وه له حهوت چینه که .
کلیل :-

نیشانه یا علامه تیکی موسیقایه له سه ره تای لای چهپی پلیکانه که وه له سه ره یه کی له هیله گانی دائه نری بۆ دیاری کردنی ناوو چینی هموو نه وایه ک (یاخود هر نوته ی سه کی موسیقا) وه س جۆر کلیلمان هیه :
کلیلی صۆل (کلیلی کهمان Treble clef) :-

ئه م کلیده به پیتی (G) ئه ناسریت ، وه له به ره پیدانی کیشانسی ئه م پیته وه گه شتو وه به م شیوهیه ( ) وه ئه م کلیده له سه ره هیلی دو وه ی پلیکانه ی موسیقا دائه نری بۆ دیاری کردنی ئه وه ی سه ره نیشانه یه کی موسیقا له سه ره دو وم هیل دانرا بۆی ئه وتسری ((دهنگی صۆل)) ، ئه م کلیده ش بۆ ئه م ئامیرانه به کار دی :

(فایولین یان کهمانچه ≡ کلارنیت ≡ سا کسیفون ≡ فلوت ≡ ئوبۆ ≡ دهستی راستی ئوکۆردیون . . . هیتد)

صوّل فا می ری دو سی لا صوّل فا می ری

۲- کللی فا (کللی نزم Bass clef): -

ئەم کللیلە بە پیتی (F) ئەناسری، ئەم کللیلە لە پەره پیدانی
 کیشانی پیتی (F) دەو گەشتوتە ئەم شیویمە ، وە لەسەر
 چوارەم هیلل پلکانە موسیقا دائەنری بوئەوهی بزانری کە ئە
 نیشانە موسیقاییە ئەکەوتە سەر چوارەم هیلل ناوی (فا) یە
 ئەم کللیلەش بوئەم ئامیرانە بەکار دی (جەلو - کونتر باص - دەستی
 چەم ئۆگۆزیون ۰۰۰ هیتد)

سی لا صوّل فا می ری دو سی لا صوّل فا

کللی دو :-

ئەم کللیلە بە پیتی (C) ئەناسری، لەپەره پیدانی بیستی
 (C) گەشتوتە ئەم شیویمە - IB: یا IK:
 وە لەسەر هیللی یەکەم دوو دەو و سی یەم و چوارەم دائەنری تابزانری
 کە ئەو نیشانە موسیقاییە لەسەر هەمان هیلل دائراوە دەنگی (دو) یە
 وە بوئەم ئالەتانه بەکار دی (فیولا - ترۆمبون ۰۰۰ هیتد)
 وە فیولا کللی دو ی بو بەکار دی لەسەر هیللی سی یەم دائەنری

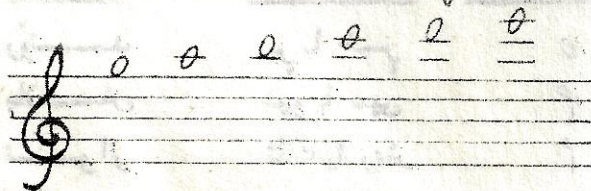

هیلله زیاده یاریده دهرهکان :-

ئەوێ سەرنجی راکێشاین لێ سە بلیکانەئێ موسیقا ئەوێ سەبو کە
 گشت ئەو نۆتانهئێ ئەمانەوێ لێ ی بدەین یا بی لێین نایگرتە خو بووئێ
 بیویست ئەکا بەوێ هەندێ کورتە هیللی زیادێ تری بخەینە سەر ،
 یا لە ژێر بلیکانە کەو ، وە بە م هیللانە شرئەوتری (هیللی زیاده) ،
 (الخطوط الاضافیة) ، کە ئەگەر خزانە سەر بلیکانە کە واتە دای هیللی
 بێنجه م هاتن بێ یان ئەوتری (هیلله زیاده کانی سەروو) وە ئەگەر
 خزانە ژێر بلیکانە کەو و واتە ژێر هیللی یە کەمەوێ بێ یان ئەوتری
 (هیللی زیادێ خواروو) ، وە ک چون لە م وێتانه دای روون کراوەتەو :

هیلله زیاده کانی سەروو

می ری دو سی لا صۆل

هیلله زیاده کانی خواروو

می ری دو سی لا صۆل

نرخه کاتی به سادە کاتی نۆزە کاتی موسیقا

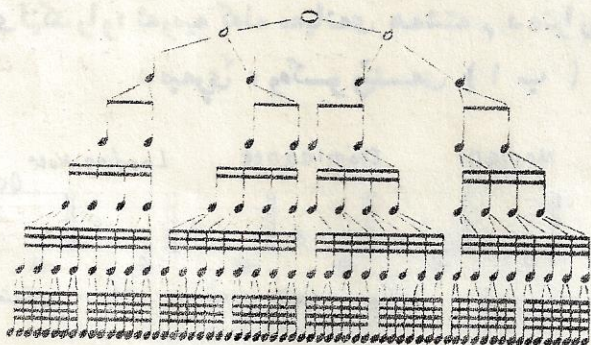
القيمة الزمنية البسيطة للنوطان الربيقية

بۆ دیاری کردنی نرخه کاتی به کاتی دهنگه کانی موسیقا جهوت شـکلی چۆر به چۆر به کار هاتوون بۆ نوسینهوهی ، ئە م شکلا نهش بریتین لـه جهند نیشانهیه ک بۆ دیاری کردنی نرخه کاتی ههریه ک لـه دهنگه کان ، به م پێیه ههریه ک لهو نیشانه ناویک و نرخیکی کاتسی تاییهتی خۆیان ههیه که ئەمانه :

فهره نسی	کوردی	نیشانه که	نرخه کاتی به کهی
— رۆند	په پیا خهپر	o	کاتی یکی تهواو
— بلانش	نیویا سپی	∩	نیو کاتی تهواو
— نوار	تاک یا رهش	∩	چارهکی تهواو
— کرۆش	دانداری یا یه کداز	∩	$\frac{1}{8}$ ی کاتی تهواو
— د هبل کرۆش	جووت دان	∩	$\frac{1}{16}$ ی کاتی تهواو
— تریبل کرۆش	سی دان	∩	$\frac{1}{32}$ ی کاتی تهواو
— کوار تریبل کرۆش	چار دان	∩	$\frac{1}{64}$ ی کاتی تهواو

وه هم نیشانهك لهو نیشانانهی نا و ئه و خشتهیهی سه ره وه گسه
د یاری کراون نیوهی نرخن کاتی ئه و نیشانهیهی پیش خوئی و دو قاتسی
نرخن کاتی ی ئه و نیشانهیهی یاش خوئیتهی •

مه یانه کانی مؤسیقا

میانہ کان (الفواصل - المسافات - الأبعاد)

۱- میانہ : مہودای نیوان دوو پلمیہ (دوو دہنگی مؤسیقا)
 ۲- میانہی سادہ : ٹھویہ کہ لہ میانہی ہشتہم ناترازیٹ ہواتہ
 لہ سنوری یےک ٹوکٹاف (دہنگی ہشتہم ادا وینسی
 (ف ا)

۳- میانہی لیکن دراو: ٹھویہ کہلہ میانہی ہشتہم د مترازیٹ و تسی
 د پھری ، و کسو وینسی (ا ب)

Tonic   Mediant   Dominante   Leading-Note   Octave

ہشتہم مہودام   شہشہم   یینجہم   چوارہم   سہیم   دووم   یکم

ات   اگ   ات   اگ   ات   اگ   ات

وینسی - ۲۱ -

سیانزہیم   دوآنزہیم   یانزہیم   رہیم   نویم

وینسی - ا ب -

۴- ئەگەر د‌ن‌گه‌کان یه‌ك به‌د‌وای یه‌ك‌دا هات و لێ‌ك‌دا نه‌بران ، ی‌تی ی
 د‌هوتری (مه‌بانه‌ی میله‌ودی) وه‌كو وێنه‌ی (۲ ۲)

۵- به‌لام ئەگەر د‌ن‌گه‌کان له‌یه‌ك كات‌دا د‌ه‌رچوون ، یا بیست‌ران ی‌تی ی
 د‌هوتری (مه‌بانه‌ی هارمۆنی) وه‌كو وێنه‌ (۲ ب)

وێنه‌ی - ۴ -

مه‌بانه‌ی هارمۆنی

مه‌بانه‌ی میله‌ودی

- ۲ - ۴   - ب - ۴

۶- مه‌بانه‌کان یان (هه‌لكشاو - صا‌عد) یان (دا‌كشاو - هاب‌ط)
 د‌ه‌بن ۰۰ وه‌خت‌ێ هه‌لكشاو د‌ه‌بیت ئەگەر له‌ د‌ن‌گی خوارووه‌وه
 حساب ب‌كریت بۆ د‌ن‌گی سه‌رووه‌ ، وێنه‌ی (۲ ۲) -

وێنه‌ی - ۲۲ -

مه‌بانه‌ی هه‌لكشاو

- ئەگەر له‌سه‌ د‌ن‌گی سه‌رووه‌وه‌ حساب ب‌كریت بۆ د‌ن‌گی خوارووه‌
 ئەوا د‌اكشاو د‌ه‌بیت ، خو‌ ئەگەر وش‌ی د‌اكشاو نه‌وت‌را (واته‌ -
 هه‌یج نه‌وت‌را) ئەوا مه‌بانه‌كه‌ به‌ هه‌لكشاو د‌ه‌زمه‌رد‌ری وێنه‌ی (۲ ب)

وێنه‌ی - ۳ ب -

مه‌بانه‌ی د‌اكشاو

۷- ناوی مه یانه : شهگر بمانه ویت مه یانه نیوان (دو - صول) -
 بنا سین شهوا (دو) به پله یه که م له پمیره ی موسیقا دا ،
 (پی) به پله ی دووه م (می) به پله ی سی یه م ، (فا) به پله ی
 جواره م ، (صول) به پله ی پینجه م داد منین . وینه ی (ا) بو یه
 پی ی دهوتری (مه یانه ی پینجه م) ، بوونی نیشانه کانی (دیز ،
 بیمول ، ناچرول "بیکار") ناوی مه یانه که ناگورن ، به لکو تنیا
 جوره که ی دهگورن و بیس . وه کسو وینه ی (ا) .

کم ۳   بو ۳   گت ۳   ز ۵   کم ۵   ت ۵

مه یانه ی سی یه م   مه یانه ی سی یه م   مه یانه ی سی یه م   مه یانه ی پینجه م   مه یانه ی پینجه م   مه یانه ی پینجه م
 "که م کراو"   "بجووت"   "گه وره"   "زیاد کراو"   "که م کراو"   "ته واو"

وینه ی - ۴ -

کم ۵   ت ۵   ز ۵

۸- جوری مه یانه : شهو مه یانه ی ناوی پله کانیان وه کویه که ، لخر خدا
 وه کویه ک نین ، بو نمونه له (دو) هوه بو (می) که جوار نیو
 تونی تیا به ، واته دوو مهودای گه وره (آتون) به مه یانه ی
 سی یه م داد هنری ، له (دو) هوه بو (می) ، له (دو) هوه
 بو (می) (ب) یس سی یه مه چونکه سی پله ی تیا به ناویان جیا وازه

(دۆ، ری، می) لەگەڵ ئەوەشدا لە نرخوا وەکو یەک نییە،
 تەماشای ئەوە بۆ (دۆ) وەکو باسمان کرد
 (٢ تۆن) ھەمە، بۆیە پێی ئەوتری (میانەى سێ یەس گەورە) ، لە
 (دۆ) ھەو بۆ (می) (تۆن و نیویک) ھەوایەکی گەورە ھەوایەکی
 بچووک ھەمە پێی ئەوتری میانەى سێ یەس بچووک ، لە (دۆ) ھەو بۆ
 (می) (٦) (٢. نیوتۆن = ١ تۆن) یەک ھەوای گەورە ھەمە ، پێی
 ئەوتری میانەى سێ یەس کەم کراو ، وینەى (٥)

میانەى سێ یەس
 « گەورە »

میانەى سێ یەس
 « بچووک »

میانەى سێ یەس
 « کەم کراو »

وینەى - ٥ -

یۆناسینەو ھەو جیا کرد ھەو ئێمە میانە جۆراو جۆرانە ئێمە ناویشانانەى

خوارەو بەکار دەھێنرێن :-

(ت)	Perfect	الكاملة - التامة	١) تەواو
(ك)	Major	الكبيرة	٢) گەورە
(بو)	Minor	الصغيرة	٣) بچووک
(ز)	Augment	الزائدة (المضاعفة)	٤) زیاد کراو
(کم - م)	Diminished	الناقصة	٥) کەم کراو

(Handwritten title)

سنت و ملاحضه

Handwritten musical notation

نور و سی ^{1 2} ₁ ~~للسنة~~ رله

Handwritten musical notation

Handwritten musical notation

Handwritten musical notation

Handwritten musical notation

Handwritten musical notation

گهی چهر دهی ما تا نم تا رس کور گوی مهر بیفتی من

رئی پا گوی نم یا زب لزو ما رو سه به نم نا دهی

گ نا همد کم چم له دهس نم ما ت نیش زم

رم نم یان وم که نه سهر یان رم

Fine

Handwritten musical notation

که لکی و دیوان کا زیزو یار ..
 لکه شکه یابد ندی عد شقی شو
 بویه هه زده م له جیای زووان
 ده بریت هه و راز بولای به شه
 سینه ره که م و یا نزه و تر ...
 به و تر یودی مانکه شه و
 یه لکه له دوا یه لکه زورین ده نکه
 تابلو یه لکه مات و مه نکه

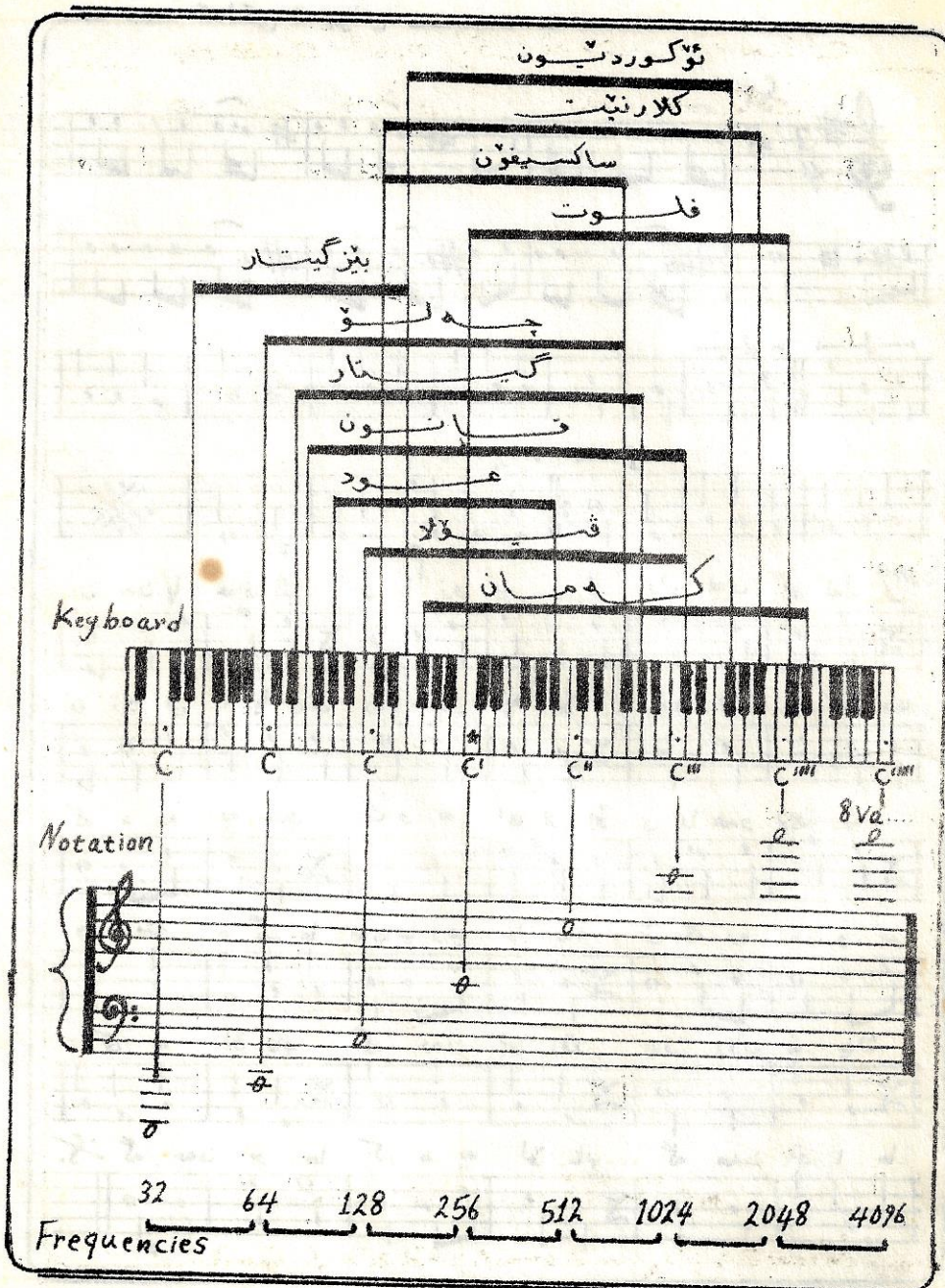
* * *

له ریت یه شارا هه ست و ورده کرین
 بویه هتوا شک بوی داهه زراین
 خه یالته و خه : ده بریت یه زین یه
 بله یه له م بوقسه یه شه ده چین یه
 تونکه توه نکه کرتنه با و شه
 و تم : شه و یه له م کا تانه
 ته نیا قورباغه یه بخریت
 شه ره رف نه یه به لکو گانه
 به جامانه .. شه نیجام به ستم ..
 برینف هه خه که راستم ..
 هاتینت دیسانت به ره و دیوان

کدلی قدیوان

♩. 5.

Song ن بدن پا عهدن تری ر یا زو پ زی ما وان قهی کسی کدل

اوهوهوهوهونه ناي كوردي اوسده
هاپدهخ وپيشله و تنهوان

پهیره و وپروگرامی
یه کییتی هونه رمه ندانی کوردستان

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, written in a cursive script.

Main body of handwritten text, consisting of several lines of cursive script, enclosed within a faint rectangular border.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or footer, written in a cursive script.

شهی هونرمندانی نهبه زو تیگوشهر :

بو به که م جاره له میژوی نهتهوهی کورد ماندا که هونرمندانی
کورد بهرنامهیهکی کاری پیشکه وتوانه بکاته ریبازو رابهری خوئی که بتوانی
به ههقو دلسوزانه هونرمندانی کوردستان ئاراسته بکات و ههول و
خهباتیان بهک بخا له پیمانای بهدی هیئانی ئامانجه پیروژهکانسی
هونهری و نهتهوهیسی *

جا بو تهوهی شه م ئهرکه پیروژه گرنکه بوخته و گهشاوتر شهقاوی
سهرکه وتوانه ههئنی و بهسهر گشت کوسپ و که لینهکاندا زال بی وله
ههموو ناتهواوی و کهموکوروپهک خوئی بهتکینتی پیوستیهکی تهواومان ههیه
به هاوکاری و یارمتهی ههموو هونرمندانی دلسوزو نیشتمان بهروهی
کورد * بویه باورمان زور به هونرمندانان بهتین و بههیزتره که
له ههموو بواریکدا بی دو دلی و رارایی و خو پهرستیهوه چاکسی
خهبات و تیگوشانی لئ هه لکن *

هونرمندانی تیگوشهر :

وا دووباره بهرنامهو بهیرهوی ناوخوئی بهکیتیهکه مان (بهکیتیی
هونرمندانی کوردستان) تهخهینه بهر دهستی ئیوهی دلسوز بهه

نیاز می که هموموان بیکوه ها و بهشی بکین له دارشتنی به سپرو و
پروگرامی به کیتی به کتان بو شهوی بتوانین پیشکوه و تووترین و بوخته ترین
به نامه داریزین و به هق و راستی و دلسوزانه در مری ثاوات و
ثامانجهگانی هونرمندان کوردستان بی و لفاخ و دروونسی
شوانوه هه لقا بی، بو به پیوستیه کی میژوویسی گزنگو شکرکیگی
پیروزه هموموان بیکوه به به مری سر به ستیه به بیروا و بوچوون و
تییینه کانیان به سراجت در برین، ده با هموموان ههول دهین
بو زیاتر که شهیدان و پیش خستی به کیتی به کتان بو پیوستی
هینانی ثامانجهگانی .

پروگرام

ماده‌ی یه‌گم : ناوی یه‌کیتی - یه‌کیتی هونهرمندانى کوردستان - ه
ماده‌ی دووم : سروشتى یه‌کیتی :

ریکخراویکی دیموکراسى سهره‌خویه ، ه
هونهرمندیکی کوردی نیشتمان په‌روم به‌جی‌اوازی
بیرورپایانه‌وه له‌زیر ئالای خوی‌دا کوردکاتوه بو‌پهدی
هینانی ئامانجه‌گانی .

ماده‌ی سییه م : ئامانجی یه‌کیتی :

یه‌کیتی به‌که‌مان تی ئه‌کوشی له‌پیناوی بو‌زانه‌وه‌وه گه‌شه
پیدانی هونهریکی کوردی ره‌سهن و هاوچهرخ و به
ئامانجی گه‌یشتنه ئاسوی هونهری جیهان و به‌سینه‌وی
به سهرجه‌سی خه‌باتی شو‌ر‌ش‌گی‌زانه‌وه رزگار‌خ‌وا‌زانسه‌ی
نه‌ته‌وه‌ی کوردمان و به‌رز‌کورد‌نه‌وه‌ی ئاستی هوشیاری و
رۆشنییری و هونهری و نه‌ته‌وه‌یسی له‌ناو جه‌ما‌هر‌دا .

أ - ئامانجی پیشیسی و رۆشنییری :

ا - ره‌خساندنی زه‌مینه‌یه‌کی له‌بار و سهره‌ست و ئازاد دور لسه
چه‌وساندنه‌وه بو هونهرمندی کورد له‌ده‌رپینی بی - سه‌رو‌پ‌او
کاری هونهری‌دا .

- ۲- ههولدان بو بهرز کرد نهوهی باری ئابووری هونرمندان .
- ۳- پاراستن و بهرگری کردن له هونرمندان دزی گاره ناره واکان وهك (گرتن و دهر کردن و دوورخستهوه) .
- ۴- ههولدان بو بهرز کرد نهوهی ئاستی روشنبیری و هونری و زانستی هونرمندان به :

أ- کرد نهوهی بهیمانگا و ئاکادیمیه بو وهرگرتنی قوتابی بهتواناو بههرمند .

ب- ساردنی هونرمندانى کورد بو دهرهوهی ولات بو خویندن و مووارهسه .

ج- هینانی ماموستای سپورو شارهزا بو کوردستان بو یارمهتی دان و پیگه یاندنی هونرمندان .

د- هینانی هموو جوره ئامیرو کهل و بهل و پیداویتی هونری بو هموو به شهکانی هونر بو زهینهیهکی له بار بو کاری هونرمندان .

ه- بایهخ دان به لیکولینهوه و دیراسه کردنی هونری کوردی و کلهبووری نهته رایه تیمان و پاراستنی له فهوتاندن و لهنا و چون .

و- دامه زاندنی موزه خانهی همه جور له کوردستاندا .

ز- یارمهتی و پشتگیری کردنی تیب و کومه له هونریهکان له کوردستاندا .

ح- پئو ناسینی هونری کوردیمان به گه لانی جیهان .

ط- ههولدان بو دروست کردنی شانوو و هولی همه جور له شارهکانی کوردستاندا .

ی- ههولدان بو زامن کردنی بژیوی دواروژی هونرمندی کورد .

ب - نامانجی نیشتمانی :

۱- پشتگیری ته‌واوی شوژی نوی خوازو پیشک‌وتن‌خوازی کوردستان دهکات و به‌وپه‌ری له خوب‌ورد نه‌وه خهبات دهکات له پیناوی و ده‌مست هینانی گشت مانه ره‌واکانی گه له کهمان .

۲- پشتگیری ته‌واوی هموو بزوتنه‌وه‌یه‌کی رزگار خوازو شوژی گیتی دهکات له هموو به‌شه‌کانی تری کوردستان له پیناوی جی به‌جی کردنی نامانجه ره‌واکانی روشنبیری و تابووری و سیاسی د‌اروژیکی به‌خته‌ومردا .

۳- پشتگیری و هاوکاری کردن له‌گشت بزوتنه‌وه‌یه‌کی پیشک‌وتن‌خوازو نیشتمان په‌روهر له هموو جیبهان‌دا .

۴- یارمندی و هاوکاری کردن له‌گه‌ل هونرمه‌ندانان ناوچه‌کانی تری کوردستان و یه‌ک‌خستی ئیش و کاره‌کانمان .

۵- هه‌ول‌دان بو‌په‌یوه‌ندی کردن و به‌هیز کردننن په‌یوه‌ندی له‌نیوان یه‌کیتی و هموو ریک‌خراوه‌کانی تری کوردستان له‌چارچیه‌وی شوژی پیشک‌وتن‌خوازی کوردستان و هه‌ول‌دان بو‌په‌یوه‌ندی کردن له‌گه‌ل ریک‌خراوه هونرمه‌کانی گه‌لانی جیبهان بو‌جسپاندنی په‌یوه‌ندی په‌کانی روشنبیری و هونری و نه‌ته‌وه‌یسی .

په‌یره‌وی ناو‌خو

ماده‌ی یه‌که م :

یه‌کیتی هونرمه‌ندانان کوردستان له‌و هونرمه‌نده پیشک‌وتن‌خوازو نیشتمان په‌روهرانه پیک دیت که باوهریان به‌بروگرام و په‌یره‌وی

ناوځوی (ی . ه . ك) هیناوهو تی ټه کوشی له پیناوی جسی
به جی کردنی نامانجه کانی دا .

ماده ی دووه م :

ټندامتی له یه کیتی دا :

هموو هونرمندیك بوی همه دا وایهك پیشکَش به
(کومیتھی شار) بکات له دوا ی ره زامندی (کومیتھی شار)
به ټندامی یه کیتی وهر ټگیری به مرجی :
أ - له بواری هونردا کار بکات و یا کاری کرد بیټ و برهمی
هونری هم بیټ .

ب - نیشتان پهروهر بیټ .

ج - خاوهنی خوو رهوشتیکي سیاو بیټ .

د - تمضی له (۱۸) سال کمتر نه بیټ .

ه - هموو مانگی ۵۰۰ فلس ټابوونه بدات .

و - له ریزه کانی یه کیتی دا به د لسوزی و له خو بوورد نه وه کار
بکات و فرمانه کانی جی به جی بکات .

ماده ی سییه م :

له ټندامیتی کهوتن :

أ - ټهگر به پیچه رانه ی نامانجه کانی یه کیتی جولایه وهو هه ولسی

تیک دانی یه کیتی و بیروراو ریکخستی دا .

ب - ټهگر نه پینه کانی یه کیتی درکاند .

ج - ټهگر له ریکخراویکی پیشه یی هونری تر دا به بیټی

ره زامندی یه کیتی کار بکات .

د - ټهگر بو سی مانگ ټابوونه ی مانگانه ی نه دا به بیټی هو .

ه - ټهگر یه کیک له مرجه کانی ماده ی دووه می به بیټی رهوی

ناوځوی تیدا نهما .

ماده ی چواره م :

مافه کانی نئندام :

ا- له چوارچیوهی رنځستندا بهو پهری سرهستی و نازاد یهوه بسوی
همیه رمخه ی بهجی له ههموو نئندامیک یا ده زگاکانی به کیتی
بگریټ و بیرو پای خوی بهرامبر کیسه کان که به یوهندیان به به کیتی یهوه
همیه دهرپری و پیشنیاری شیاوو بهجی پیشکش بکات .
ب- مافی خو هه لپژاردن و دهنگ دانی همیه .

ج- مافی داواکردنی ههموو جوړه یارمه تیه کی همیه له کاتی پیوستندا
د- هر نئندامیک له بهر هه لوستی نیشتمان بهرومری دوور که وتسه وه
مافی نئندامیتی ناکه وی .

ه- هر نئندامیک له بهر چالاکی نیشتمان بهرومیره به گیریټ یا
شهید بگری له لاین به کیتی یهوه پیوسته یارمه تی خیزانی بدریټ
به گویره ی توانا .
ماده ی پینجه م :

((ده زگا و ده سلاته کانی به کیتی))

۱- کونفرانس : بهرترین ده سلاتی به کیتی یهوه له ته واوی نئندامانی
کومیته ی بالا و کومیته ی شاره کان و نوینه ری لیژنه پسروره ک
شانه کان پیک دیت دوو سال جاریک نه به ستری یا له سهر داوا ی
۲- ی نئندامانی کومیته ی بالا یا کومیته ی ههموو شاره کان یان له
کاتی پیوستندا ساز ده کریټ .
ده سلاته کانی کونفرانس :

ا- دست نیشان کردنی ری بازی به کیتی .

- ب - ههلبژاردنی ئەندامانی کۆمیتەی بالآ
- ج - دارشتهوهی بهیره و پروگرامی ناخۆ
- د - گۆڕینی ناوی یهكیتی، وههس نیشان کردنی سنووری کارکردنی
- ه - ههلسنگاندنی ئیش و کاری کۆمیتەی بالآی پیشوو
- و - ههلهوشاندنهوهی یهكیتی به روزهاندی $\frac{1}{4}$ ی ئەندامانی کۆنفرانس
- ۲ - دهستهی دامهزرێنەر :

هههوه دهسهلاتێکی کۆمیتەی بالآی ههیهو به ئهرکهکانی ههله ئهستێ
 تا بهستنی کۆنفرانسی یهك م

۳ - کۆمیتەی بالآ :

لهلایهن کۆنفرانسوه به دهنگ دانی نهینی ههله دهبژیرێت لسه
 (۵ - ۷) ئەندام لهههوهو بهشەکانی هونهر پیک دیت و هههر
 (۳) مانگ جارێ یا لهکاتی پێوست دا گۆدهبیتهوه لهپاش
 ههلبژاردنی کۆمیتەی بالآ لهلایهن کۆنفرانسوه پێوسته لهههوهی
 (۳) رۆژدا کۆپۆنوهوهی خۆی ساز بکات بۆ ههلبژاردنی سهروکو
 سکرتهیری گشتی و ژمیریار

دهسهلاتەکانی کۆمیتەی بالآ :

- أ - سههرهشتی کردن و ئاراسته کردنی کاروباری یهكیتی بهپهستی
- ب - بهیره و پروگرام و جێ بهجێ کردنی بپارەکانی کۆنفرانس
- ب - پرسینهوه لهکۆمیتەی شارهکان و چاودێری کردنی
- ج - لابردن و گۆڕینی ئەندامانی کۆمیتەی شارهکان
- د - ههلهوشاندنهوهی کۆمیتەی شارهکان گهر لهپێازی یهكیتی لای دا
- ه - پهیهوندی راستهوخۆی بهکۆمیتەی شارهکانهوه ههیه
- و - دهرکردنی رۆژنامهیهکی ناوهندی بۆ یهكیتی

ز- دس نشان کردنی لیئرسراوی کومیتھی شاره کان لهئندا مانسی
کومیتھی بالا .

ح- پیک هیئانی کومیتھی له دهرهوهی وولات .

ط- ههلبژاردنی کومیتھی کارگیرو پرسینهوه له شرکهکانی
کارگیری کومیتھی بالا :

سهرۆک و سکرتری گشتی و ژمیریاری که کومیتھی بالا ههلیان
دهبژیری به کومیتھیهی کارگیر بو جی بهجی کردنی برپارهکانسی
کومیتھی بالا و سهربرشتی کردنی ئیش و کاری بهکیتی .
۴- کومیتھی شاره کان :

له تهواوی نوپهرانی لیژنه بسپورهکان و ئهئندامیکی کومیتھی بالا
که دهبیته لیئرسراوی کومیتھیهی پیک دی و ژمارهیان له (۵) ئهئندام
کهتر نابیت و برپارهکانی کومیتھی بالا و کومیتھی کارگیر جی بهجی
دهکات .

کارگیری کومیتھی شار :

له (۳ - ۵) ئهئندام پیک دیت لیئرسراو کهئنداوی کومیتھیهی
بالایه - سکرتریو ژمیریاری ههله ئهسن به راپهراندنی کاروباری
کومیتھی شار .

دهسهلاتهکانی کومیتھی شارهکان :

أ- سهربرشتی کردنی ئیش و کاری بهکیتی لهسنووری بارنژگاکییدا .

ب- دامهزراندنی لیژنههی قهزاکان .

ج- ئهئندامیکی کومیتھیهی شار سهربرشتی لیژنههی قهزاکان دهکات .

د- مافی دهرکردنی گوڤارو بلاوکراوهی ههیه لهسنووری بارنژگاکییدا
بههرجیک لهپیازی بهکیتی لانهات .

هـ - مانی و مرگرتن و دهرکردنی ئەندامی ههیه پاش ههلسهنگاندنی
لهایهن لیژنه بسپوره‌کانهوه .
و- بۆی ههیه لیژنه‌ی تاییهت پۆ جی به‌جی کردنی کاروباری خووی
دروست بکات .

ز- لیپرسینه‌وه‌ی چالاکی یه‌کانی لیژنه بسپوره‌کان و وه‌لام دانسه‌وه‌ی
رابهرت و ره‌خنه‌و داخوازیه‌کان .
ح- هه‌لبژاردنی کارگیرێ کۆمیته‌ی شارو پرسینه‌وه‌ له‌ئهرکه‌کانی .
هـ- لیژنه بسپوره‌کان :

بریتیه له لیژنه‌ی ((شانۆ و موسیقاو ته‌شکیلی)) ههر لیژنه‌یه‌که
له (۳ - ۵) ئەندام پیک دیت و بریاره‌کانی کۆمیته‌کانی سه‌رووی
خووی جی به‌جی ده‌کات و مانی ره‌خنه‌گرتنی ههیه پاش جی به‌جی
کردنی ئەو بریارانه .
ده‌سه‌لاتی لیژنه بسپوره‌کان :

أ- ئاراسته‌کردن و هاندانی هونه‌رمه‌ندان پۆ کاری هونه‌ری به‌جی
به‌رنامه‌ی دیاری کراو .
ب- مانی یا لاتن و هه‌لسه‌نگاندنی هونه‌رمه‌ندان ههیه .
ج- دوو هه‌فته جارێک کۆده‌بیته‌وه .
گ- شانه‌کان :

پاش لیژنه بسپوره‌کان کۆمیته‌ی شار بۆی ههیه که شیوه‌ی ریک خستن
ده‌س نیشان بکات که به شیوه‌ی شانه یا تاکه‌کسی پیت به‌جی
بارودۆخی ئەو کاته‌و به دوو هه‌فته جارێک کۆده‌بیته‌وه یان
به جی ی پیوست فه‌رمانه‌کانی ده‌زگا‌کانی سه‌روو خووی جی به‌جی
ده‌کات و مانی ره‌خنه‌گرتنی ههیه .

پیوست

۳	..... پیشه‌کی
۶	..... مارسیلیز
۹	..... سرووده کوردی به‌کان به‌ره و کوی
۱۱	..... شوپان
۱۷	..... هونه‌رهن‌دی شه‌هید عه‌به‌ی مه‌لا
۲۳	..... موسیقای جه‌نگ
۲۸	..... سه‌مفونیا
۳۰	..... گوزارشتی موسیقا
۴۷	..... که‌مان
۴۹	..... تیوری موسیقا
۶۲	..... مه‌یان‌ه‌کانی موسیقا
۶۶	..... سروودی کوردی
۶۸	..... له‌به‌ره‌مه‌کانی تیپ
۷۰	..... مه‌ودای هندی له‌تال‌ه‌ته موسیقیه‌کان
۷۱	..... په‌یره‌و و پروگرامی به‌کیتی هونه‌رهن‌دانی کوردستان

تفصیل

.....	7
.....	7
.....	7
.....	11
.....	14
.....	17
.....	18
.....	18
.....	21
.....	22
.....	27
.....	27
.....	28
.....	31
.....	31
.....	31
.....	31
.....	31

کاکا ہوشیار احمد

شہر کی وینہ کیسانی نہ خشو نوٹہ کانی گرتہ شہستو

(ھۆرە)

* لەبلاوگراوہ کانی یەکیٹی ھونەر مەندانی کوردستان

— کۆمیتە ی شاخ —

تیبی موسیقای شەھید کارزان

* ژمارە (۱)

* تاییبەتە بە موسیقا

* کانونی یەکەم ۱۹۸۵

* چاپخانە ی شەھید ئیبراھیم عەزۆ

هۆرە
گۆقارنىكە تايىبەتە
بەمۇسۇقىقا

پيشه‌کي

د هسي ټاگرو ټاسن و سياستې زهوي سوتاندن بتوانې چندين
د نوي وهك گوپته به و ناوگردان و سابور ټاوا و پيران كات و چندين
پينجون سهر و ټبركات . به نيازې قهلا چو و ريشاو و زو و كوردي كورد -
به خيال كه چيدي سهر مرز نه كنه وه - كه چي پاش ۱۹۲۵ زياتر له
هزارو چندين سهد د نوي كه راگوپنزا به وه و پيران كران به لام هـ ر
شورشي نوي كورد سهرې هلد او رور به روز لمپش چوون و كه شه
سهندندايه . . . به لې ټيستا د متوانن خانوه قوره كان و پيران كه ن و
كاره ساتي قهلا د زې چندين جار د ووباره بكنه وه ، به لام هرگـيز
ناتوانن له ټاستي مروڅي خاوهن بيسو باومري پته وي ټولا پين بووه ستن و
د ه ستموي كه و بپكښه بو كه سه ما كره و مقاش ، جانه خواز ه للا شه و
مروڅه هونرمه مند و خاوهن هه لوپستي جه وانمردانه ي به شعره ف پيـت
شه وانه نه ك ټاگرو ټاسن و زنجيرو به منديخانه و سيداره كاريان تي ناكسات
به لكو هه مو نه م شتانه له ټاستي گهرې بساومرپاندا د ه توپته وه . .
دياره هه ستي ناسكي هونرمه مند ان زياتر له خه لكه ټاسايه كه
ديته جوښ ورونتر شته كان د ه پيني . . . شمروپش د اگير كهراني كوردستان
وهك سهر ټنجا ي تا تي كرده وه ي چندين ساهي كورد كوزي ،
خهركي به جي هيناني په شيكي د ي سياستې شورڼيانه ي خوږيانن

شعبا رمان نهك هه بۆ و پیران كردنی كوردستان و قهلا چۆ كردنی
كوردانه ، بهلكو كورد به دهستی كورد كوشتن بووته سیاستی رۆژانه میان
شهوتنا :

هه ولده دا بو دهسته مۆ كردن و سهركوت كردنی هونهرمهندان / بهناو
زیران و بهخشینی خهلات گهه كرده و وهته نیو هونهرمهندان ، هه نه دی
بوكه سها گهه ی — شهرفو هونهر — فرۆشیان كرد و وهته كهوا ره شه
بهر له شكری كوله ئاسایان ۱۰ له لایینی دیشهوه هه ره شه ی گرتن و
د وور خسته شه وه و دهر كردن بووته بنیشته خۆ شه ی سهرزازیان / ناویه
ناویش دهستی نامردانه ی خویان ده وه شینن ، هه موو هه ره پـ
شیواندنی هونهری كوردی ره سه نه ۰۰ شه و تا چهن كریگه ته ی شایه رو
لوتی بۆ پیا هه لدان ، له نیو هونهری كوردیدا ته راتیان پـ ده كری .
به كورتی ، شه وه ی دهنده كاتی میژوو كرد وویانه ، شه و شه ره ی شه
داگیر كه رانی كوردستان به سه ره نه شه وه ی فیدا كارماندا د وویاره و شه
پاره ی ده كه شه وه ، جا بۆ شه وه ی بتوانین له ئاستی مه سه لیمتی میژوودا بین و
سه ره رزانه به ران به ره نه وه ی دا هاتوو بكه وینه روو ، ده پـ ده یه مه سیاسته
بووه ستین ، له سه نگیری شه رفی خۆ مانه وه دهنگی حق به ره زكهینه وه
كوشش بۆ پاراستنی به كیستی ریزه كانی هونهرمهندان بكهین و دهنگان
بهك خهین شه و جا ۰۰

بهمنگ ۰ ژێ ۰ فرچه ۰ قهله م ۰ له میدانی شه رفدا بهمنگین ۰
شه كهر چی به رنگار بوونه وه ی شه م سیاستی داگیر كه ران ، شه ركیكی
نه ته وایه تی و ئینسانی به ۰ له هه مان كاتدا پناغه ی شه ركی هونه ری
ره سه ن وابه سه ته ی میلله ته ۰ شه ركی پیرۆزی هونهری خزه مه به خه ش و
زیند وو نه مه ۰۰ سه له مینهری " بوونی " نه ته وایه تی به ۰
جا بۆ شه وه ی بهیه ك دهنگ له میدانی شه رفدا بهمنگین شه م

گوٽاره دهکینه سنگر ۰۰

ته م گوٽاره بهکينگه لهو څهونه پيروزانه ي هونرمنداني کورد ، کسه
چندين ساله ههول ددري " هونرمندی کورديش " وهک همسور
نتمه وکانی دی جيهان خاوهنی گوٽاری خویان بن .

ته م گوٽاره : دهلاقی تهو سروده گیانبخش و جوش بزوينه یزه و قی
هونری رهسمنه / که سهگه پوليسپهکانی داکيرکهران ناتوانن بوئی بکن .
ته م گوٽاره جی ی شياو و راسته قینه ی تهو بهر همه هونری يانیه کسه
مقستی سانسور قوات خاصهکانی هونرمندانه شکينی . وائهم ژماره یسه ش
کلچيوکهو چاوی هونرمندی رهسمنی کوردي به خاکی ژيری ی پيشمرگه
ددری ۰۰۰ جاچ کلنی بو کورد . بوئهدوب و هونرمندانه رهسمنی
جوانترو پيروزتره له خاکی ژيری ی پيشمرگه ی کوردستان ۰۰ ته و
تيميش — به م توانا مونهوا زيمی — خومان ، ته م ژماره دهکينه
دياری و پيشکشی همورو هونرمندیکی به شهره قی نتمه و بهرست و
ههلوئست مرد دهکين ۰۰ دياريشه سرکهوتی ته م گوٽاره بهيوسته
به هاریکاری همه لایقنی ۰۰۰ تپیدی هيستی ۰۰

مارسیلیز

سرودی قهومی قهره نسا

خو بهخت کردن و بمرگری کردن
له وولاته کمان ۰۰ جوزیف
روجیه دی لیل " یه کیک بسوو
لهو شمسره لاهه خوین گهرمانه ی
که تاره زو مهندانه به پیری شه م
کاره وه چوو "

• جوزیف • هره کوهه سو
هارونگان دی میان ناسی ه شاخیره
تاوازدانه ره کمانچه زمن بسوو ۰۰
له کاتیکا که بورد وگا که نزیکی
سنورو له سمر رووباری "راین" سو
له شه وی ۲۴ / ۴ / ۱۷۹۲ دا
هونراوه ی شه م سرود هی دانار
شه و جا تاوازی بو داناهره به هنگی
خوی له ناومندی مطوه هه کانددا
روتی ۰۰۰ هه مرکه له ووتنی

له نیسانی سالس ۱۷۹۲ دا
د و زمان به یارمقی شانشینه کانی
تهروپا خویان گمانده سنوره کانی
قهره نسا ه لهرسی شهوی نه بادا
پتای شه م شو شه ی قهره نسا
که لانی شه وانیش بگریته وه ۰۰ بویه
نه لکی قهره نسا شغیره تی نیشتمان
بهره وری یان جولاهه که ل یاریزگاری
شاری "ستراسبورگ" دا ه
خویان له سنوره کانی روزه ه لاتی
شار قایم کرد بو شهوی بمرگری
له وولاته کمان بکن ۰۰ دوی
شهوی هه وال گمیه شارکه
قهره نسا جهنگی دژ به نسا
راکه یاند ووه ۰۰ خه لکه که
هینده ی تر سوربون له سه ر

بووهوه ئیدی کهوته سسر زاری
 ههمان و له دای ئهوهوه د ووبارمیان
 کرد هوه وهک ئهوهی له میژیی شه م
 سررود هیان له لا ئاشنا بووین . .
 پهو جوژه سررود که به سمراسیری
 وولاتدا بلا بووو و گهیشته
 شاری " مرسیلیا " که لسه ر
 د سرای ناو مرسته . کاتس که
 مطهوعه کانی شاری مرسیلیا
 گهیشته باریس شه م سررود هیان
 ههر شمش کۆنله کهیهوه د کهوتسهوه
 وهکو چون شاعیری ناوی سسراو

د اینابوو
 ئهوجا " لويس د پييدا " ی
 شاعیر له جهۆنی ۱۹ ی ته موزی
 ۱۸۷۲ کۆنلهی جهوتهمی پیو
 زیاد کرد که تاییمته به منالان . .
 ههره ناوی رۆله کانی شکاری
 ماریلیا وه که به د م گوتنی
 شه م سررود ه چوونه ناو شکاری
 باریس شه م سررود ه ناو سنسرا
 " ماریلیز " . .
 شههش به شیک له هون سسراوهی
 سررود کهیه .

راپسرن روله کانی نیشتمان

شهره روزی سمرقرازی پسه

سته له روماندا ئالای خوئی بهرز کرد ووتتهوه

ئایا له کیلکه کانددا

قیسپی سمرسازه درنسد هکان نابیستن؟

که به بهرچا ومانهوه و له بهر دستماندا

مزالان و برابانمان

سهره بپرن

تیپه گانتان سازدین

رئی گرنه پسه ر

درزی کیلکه شفق برد ووه کانتان

به خویشی پیسی د وژمانتان تیواو کمن

سا ئهی خوشه وستی ی نیشتمانسی پیروز

بشتگیری با زووی توئه — مان پسه

تویش نهی تازیسر

شان به شانئ ئهوکسانه بجهنگه که بهرگوبت لی ده که ن

د هبا سهرکهوتن به پهله بیته ژیر بهیداخه کانتان

بانگه وازه پتهوه کهت له ئامیزگسوی

د هبا د وژمانی نیوگیانت

له سهره سهرکسدا

شاهیدی سهرکهوتنت پسن

شاهیدی سهرقرازی ئیمیش پسن

د سا هاو ولاتیان

د دست د نه چهک

درووه گوروی به کابره و کوی

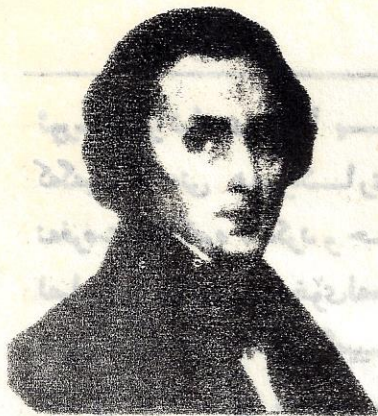
نووسینی : از د

جهروسنه م بیپتهوه •
د یاره مندال کهله قوتا بخانه ی
مال د پته د مری مرو د هکاتسه
قوتا بخانه ره سی به کان • شهلمته
قوتا بخانه ش د مین مهلبنددی
زانست و هونرو پاکسی و
بیگمردی بی • • مندالان به
گیانی نینسان د وستی یسه وه
گوش بگات هانیا ن بدات که
خویان و گله که میان بناسن و لسو
روانگه یه وه پروانته هموو جیبهان و
فراوان بین بن • جا تگه ر
له م دیده وه جا ویک به و
قوتا بخانانه دا بگترین که مندالی
کورد هاتوو چویان ده که ن و
تیا یاندا د مخونین چ د مینین ۱۰۴
د ژمنانی کورد به منقهست

گومانس تیدا نیه که شمرو که
له وولا ته پیشکه و توره کانی د نیادا
به و چا ووه سهیری مندال د مگری
که گنجینه و سامانیک نته و میس
مهزنه • همروپه ش تاوردانه وهی
تایبستی و بایخی گوره ی بی
د د من ه لگشت نه خشه و یلان و
پروروه کانیاندا جیکای تایبستی
پومندال ترخان ده که ن • •
بو شمرو ی هر له مندالی یه وه
بین بروله ی شه کدارو به و منسای
وولا ته که میان همروه ها به بناغه ی
د وا روزیک بر له به ختیار ی و
شادی و دوستایستی و برایتستی
بو خویان و بو گشت مرو قایستی • •
نینسان دوست بن • • قیزبان
له جهوساند نه و ژیر دستمیی و

جورها رنگای نامرد انیمان
 گرتوره بو شیواندن هزره هوش
 مندالی کورد، جهاشه میان
 د مکن، زمان و نته وه کسه
 خویانیان لهر جاو د مکن،
 تمنانت نه میان بی رهوا نابین
 که دو سرودی رنگ و پیک به زمانی
 زکماکی خویان نه مریکن و لسه
 خوش و ناخوشی بهکانی میلته
 که یاندا بیلینه وه، چ کسه و
 سروده کوردی له سرد مکن
 باشایتی کونه مرستدا له همور
 قوتابخانهکانی کورد ستاندا به
 شیرینه یکی رهس نهوترا به وه
 منالی بی گوش د کسرا و چ
 شه سروده نوی یانهی که لسه م
 سرد مکنه دیایینه یاندا
 هاترونه کایه وه رنگ دانوه ی
 تار نهوترا تاتی جهسا و مری
 کورد ستان، سیره له سده ی
 بیستهدا، سده ی تکه لوزیار
 پیشکوتن دا، مندالی کورد
 تمنانت له سرودی نته و میسی

خوی بی بهش کراوه، له کاتیکی دا
 ئیمه زور چاک به بهستی د و مکن
 له م رفقارانهی د هزانین
 پویه هونه مرندانی د لسه و زور
 خاوهن هه لوپست و سهره مرزو
 شورشگیری کورد، ده بی قولسی
 لی هه لمان و هه ولی قهرها دانسه
 له م میداندای بدنه و تار پیکس
 پیوست له مند الکانمان بدنه وه
 نهگه د و زمینش ری لی گرتین،
 د مسته نهوترا دانانیشین
 د لئیاشین شه سرودانه سرودی
 نیشتمانی و تازایه تین، جسی
 شانازی و مایه نه به سده ردی و
 خهباتگیری نته وه که مانن بویه
 همیشه له سهر زمانن و بونه تسه
 و پیردی هموران، سرودی
 خوشه ویستی و جوانی و جوانی
 دهن، سرودی پیشمهرگه و
 قارمانان دهن سرودی تازادی و
 سرفرازی دهن

فریدریک شوپان

۱۸۰۹ - ۱۸۴۹

((هو به ری راسته قینه شه و ه بیه له گیانی نیشتمان شه هه لیده قولی، گیانی نیشتمانیش له گه له گه ی دایه و بلیمه تی نیشتمان و هیزه چالاکه گه ی له ناخی گه ل دا خوی مه لاس دا وه))

شوپان

بلیم تی موزارت شوپینرا . .
به لام فریدریکسی به سته زمسان
رؤز به رۆز لا واز تر ده بووه رهنگسی
زهره هه لده گهرا ، رۆز نزیك بهوو
له وه ی که توشی نه خوشی سیل
بی . . شه به سته زمانه هه میسه
پا بهندی نامۆگاری به پزشکی به
کان بووه به تاییمتی له سه ره
خواراستن له سه رمای له راده
به دمری پۆلنده .

شوپان نه خوش بووه ، به لام
جووه غروره زنا به تیه ک

شوپان له سالی ۱۸۰۹دا
له یه کیك له نا وجه کانی ده رو بهری
شاری وار شو . له "پۆلنده"
له دایک بووه ، باوکی فه رهنسی و
دایکی پۆلندی بووه ، باوکی
ماموستا بووه ، دایکی له خانه واده .
به کی شهروستو کراتی بووه ، به لام
فریدریک دای سی کچ هاته
د نیا وه ، منالیکي رۆز لا وازو که م
جووم بووه ، هه رله سه ره تیا وه
فریدریک به هره و توانا به کسی
نا تاسایی لی وه د مرکوت که به

ثورستو کراتیانهای تیدا بسوو ،
 که گمیه تممنی هرزه کاری زوری
 نه فرمت له جگمه د هکرد و حه زی
 له اربواردن نه بسوو و خوئی له مئی ی
 د وور د مگرت ۰۰ کاتی گه بیسه
 تممنی ۲۰ سالی نه خوشی
 سیل چنگی خسته سینگسه
 لا وازه کی ۰۰ زور جار تممنی
 کورتی خوئی و نه خوشی په بسوی
 د مرمانه کی د خسته سر شاشه ی
 خھیالی ۰۰ به توپزی هه ولسی
 د هدا بسوود لهو چمند سالی
 کله تممنی ماوه ورسگری ۰۰
 کهوته داوی خوشه ویستی کبیزه
 گورانی بیژی لار ((کونستنتینا
 جلا کونسکا)) وه داوی ماوه مک
 په یوهندی نیوانیان پچرا ، به لام
 سوزی نه تهومی بالی به سه ردا
 کیشا و نهو نهری و ناسکی یسه ی
 گورا و بسو به هاواری نیشتمان
 بهرومری ۰
 پولهندی په کان له زیر بساری
 قورس د اگیر کمری روسیه د که

به ناوی " پیمانی فینا " ی داوی
 شهره کانی ناپلیون به سه ری دا
 سه باند بیرون د میان نالاند ۰۰
 ریزه کانیان به ک خسته ووه جاری
 جیهاد یان دا پورتا کوئسا زادی
 پو وولاته کیان بیننده ی ۰ له م
 قوناغه دا پوله نندا پیسو و
 به کرا نیکی به جوش و نه د هلا
 پو هونرمه نندیک که به هیمنسی
 کاری د هکرد ۰۰ د ویت و
 براد مران له شوپان گرد پونه و ،
 دا وایان ل د هکرد که پو همر
 وولات نیکی تری نه وریا بسروا
 تا کو بتوانیت لهو یوه به هسوی
 هونمری موسیقا وه شورش و جهنگ
 بهریا بکات و ناوی پوله نندا و
 د وزه کی " قضیه " بگه یغنیسته
 د وورترین شوپانی جیهان ،
 له وکاته دا که ثمان لهبری شهویش
 چه کیان هلد مگرت پورزگار کردنی
 وولاته کیان ۰۰ له م ماوه میسه دا
 گیان نیکی نه تهومی شیتگیر نامیز
 بالی به سه ردا کیشا بسوون ،

تاوازی نتهومی ههیه وهك
 چون كهزو ههواى نتهومیسی
 ههیه ۰۰ لهبیرت نهچیت كه
 شاخهكانمان و دارستان و ئاوو
 دولهكانمان ۰۰ ههرهمویان
 بهزمانی نتهومی پولهندی دهوین و
 گوزانی دهلیسن ۰۰۰
 ئاوازه میلی به پولهندی بهكان
 سهرچاوهی سروشتی نتهومیسی
 شوپان بوون ۰۰ زور بهچاكسی
 تاوازی کیلگه و دارستانسی
 دهزانی ، گوزانی جوتیاره
 سادهكانی دهگوتوهه ههروههها
 چونتیتی چارهسهرکردنیانی
 دهزانی چارهسهرکردنیان به
 شیوازیکى زانستی پسه ره
 سهندوو ، لهدانراوهكانسی دا
 گوزانی بهتهومی پولهندی دا
 دهگوت ، ویزدانی عالمی هان
 سهدا بوئهومی بهدهنسی
 دوزهكهیهوه پین جو بو ئهیننا ،
 لهویوه گوئی بوئه و باهه
 رادهدیرا كهلهسهرانسه ری

خهلكی وایان لی هاتیربیریان
 لهرامان و داهینانی هونهری ، پیا
 ئینسانی نهدهكردهوه ، ههستی
 شورشگیری له بزوتهمویهكسی
 بهریلا و دا خهست بوو بهروه ۰۰
 شوپان ههولی دا لهوولاتهكهی نا
 بهمنتهومهو چهك ههلیگری ۰۰ به لام
 د لئیا بوو به وباروتهند روستیهوه
 ناتوانی دهسكهوتیکى سوپایسی
 مهزن بو وولاتهكهی بهدی بهپیتی ،
 تهناههتسی به ئاموزگاری دوست و
 هاوهلهكانی كرد لهكاتسی بهری
 كردنیدا دوستهكانی له دهوری
 خه پووتهوه و بریا سكهیهكى بر لسه
 خولی پولهندا یان وهكو دیاری
 پین دا ، تاگو نیشتمان و شادی و
 خهونهكانی بهیاد بینتسه وه ۰۰
 دا وایان لی كرد كه کارپسیکی
 وابگات پولهندا له کارهكانیا بژی و
 شورشهكو دوزهكهی له موسیقا دا
 بهرجهسته بگات ۰۰ ((ههرگیز
 دوزی نتهومی لهیاد نهكسه ی ۰۰
 نتهومی و بهس ۰۰ له راستی دا

بولیوز * * * فکتور هوگس *
 * بود لیبر * * بلزاک * *
 نه م هونرمندانه بیومندی به کسی
 بهرد هوامیان لهگل ثله و
 هونرمنداندا ههبوو که لسه
 ثلمانیاوه دهاتسن وهک ؛
 ((هاینی ؛ فرانزلیست ؛ هیلر ؛
 مندلسون)) * لهبرد م ثله م
 هونرمنده مهزانهدا ؛ ثهولاوه
 بولندی به غمگینه لهسر بیانو
 دانیش * * داوای خوینسدن و
 زانستی بتری دهکورد * *
 * فرانزلیست * گهره تیرین
 بیانو ژنی میروو بهره که ی له
 نامیز کرت ، وهکو بیانو ولان و
 دانریکی تهراو و کارامه پیشکه ش
 به جموامروره خنجران و دنیای
 کرد * * چ که سیک لسه و
 میداندا هاوتای نهبوو *
 لیزه دا بهیک له ههلویسته
 مردانه زور مکان لهژیانسی
 * فرانزلیست * دمرده کوهوی
 کاتی که گوئی له شوپان کسرت

وولا تهکی دا دمنگی ده دایهوه * *
 روسه کان ه شورشگیرانسی
 بولند میان تیک شکانسد و
 پایته خته که میان گرت ه دهورو بهره
 که میان کرد بهیک پارچه
 خوگلمیش * * شوپان خووی
 له دنیای تنیایی دا دیته وه و
 کاتی ثاوری دایهوه بینی جگه
 له چهکی موسیقا چ چه کی سنگی دی
 بی نیه * * بوئه به داخ و کهسه رو
 غصهیی بهوه د وور لسه وولات و
 کهس و کارو ها و هلانی دهریا * *
 له م گانه دا پارچه موسیقا به کسی
 بو پیانو * نووسپووه که ناوی نسا
 * شورش * و له جیهانسدا
 به * بولونیز * بهناویانگه ،
 نینجا سفتری کرد بو پارسی -
 شاری زبان و هونرو روناکسی -
 ثعوشاره ی چند ثفسانسی
 دمراره دهگوترا و زانا و هونرمند و
 شاعیران تیابدا کود هونروه *
 لهوی توش هونرمندسه
 رومانسی بهکان بوو ؛ * هکتور

یارمستی دانی شورشی وولاته کی ۰۰
 شوپان تغیا موسیقای بوپیانو
 د نووس ۰۰ بومهش بیسوردی
 لهسر توانا ونهینی یهزه بند هگانی
 گورانی وزانست لاددا سرمرای
 شهوی هاو لهگانی ناموزگاری بیان
 ده کرد که له سر قالبه سمفونی و
 شوپراکانهوه بنوسیت ۰۰ که چسی
 خوی لهو قالبه سادانه دابینی بهوه
 که به شان و پالای وولاته کی دا
 هلد هدا ت و له خاک وده پروپری
 وولاته کیهوه سرچساره ی
 و مرد هگری ۰۰ لهو قالبانه دا
 نووس که گوزارشتی له دوزی
 وولاته کی ده کرد ۰۰ شه و
 قالبانه ی بانگه وازی نازادی د مگرته
 خو ۰۰ شهو قالبانه ی نساوی
 بولنده هلد مگر و هکیو
 " بولونیز " و " مازورکه " *
 لهو سرد همه دا شه دیسی
 به ناویانگ " شورردید یقان "

سمیری کرد تاقه غنیمی خویستی
 بهلام همورو هستیکی شخسی و
 خویهرستی خسته لاه له پیناوی
 شهستیریه کی میزروی بهرچس
 ناسادا ۰۰ بویه بهیوهندی بهکان
 گورا به دوستایته یه کی گیانی
 به گیانی و همیشه ۰۰ سرمرای
 شهوی سرشتی " لیست " *
 جیا واز بور له شوپان ، لیست
 دیموکراتیست بووه جمعاوه ری
 خوش دویست بهلام
 شوپان شورستوکراتیسی بووه ،
 سلی له خه لکی ده کرد هوه و خوی
 له قمره بالغی دیپاراست *
 د رای شهوی ناویانگی
 شوپان بلاو بووه و کومه لسی
 شاهنگی سازدا بووه به شهستیره ی
 کومه لگای پاریس ئیدی سه روه ت و
 سامان به سرپادا باری ۰۰ له م
 دهرامته ی دستی ده کیهوت
 کمترخمی نه ده کرد له

* بولونیز - مازورکه / د وو جوژه سهمای بولونیز ره سهنن نه زمیکی " ایقاع " ی

سی سی هیهو ئیستا بووه به به شیک له که له پرووری موسیقای جیهان *

نیشتمانه کیدا سپارد . .
 له ودمه دا کومه لیک له دوسته گانی ،
 شور شگیرانی پوله نده و " لوپز " ی
 خوشکی به دیاری یوه پوون . .
 شه و پوو تره مه کی له کلیسای
 " مادلین " له پاریس دانیزرا
 موسیقای " جنازی مؤزرت " ی
 له سر لیدراو خوئی خاکسی
 پوله نده ی به سرا پرژنرا ، به لام
 دل له " وارشو " ، له " وارشو " ی
 بایته ختی وولاته کی نیژرا ، هه لیمه
 هر له سر و سه ی خوی پوو . .

خانم له پاریس دا دهریسا ،
 شه و د یه ی جیهان به نای
 " جورج صاند " ده پان
 ناس ، شوپان له تمه نسی ۳۴
 سالدیدا که و تداوی خوشه ویستی
 " جورج صاند " هوه خواستی و
 پوره هاوسه ری زانی ، جورج صاند
 به هر دو مند اله کیه وه له پال
 شوپان داریسا . .
 شوپان له سه عسات د ووی
 به یانی ۱۷ ی نوکتوبر سالسی
 ۱۸۴۹ د راهنا سه گانی وه کو
 شه هیدیک له جهنگی زرگاری

که هونہ رمنہ نند شه هید تہ بق ٹاوازی ٹاوازی کلپہ تہ ستین

هونہ رمنہ نندی شه هید عہدی مہلا

لہ ریزہ کاروانی بمرہو ژورہو ہلکشای ناو ہگاردا ۰۰ لہو ریزانہ دا
کہ برسیٹی و بہرہو سمرما و سولہی رہوہزو چیا سہختہکان و تیکرای سروشت
پیکہوہ ددانی مردن و لہ ناوچونیان لہ دلدارانی شوپشی نسوئی
ریچ تہ کردہوہ ۰۰ تازہو تہوہندہ نہبوو کوردستان سمری ہمرز کرد بووہو
تہویست پہلہی نوشوستی و تاریکی لہ نیوچہوانی خوئی بسویتہوہ و
جاریکی دی وک چریکہ ٹاسای ہلٹوو بازی ہمرزہ فر دنیا پر کاتہوہ
لہ دہنگی ٹاوازی ۰۰ تہو کاتہو لہو ریزانہ دا دہیان عاشقی تہم خاکہ
کہوتبونہ ری ۰۰ قوتایی ، ماؤستا ، تہفسر ، کاسب و کرنکارو جوتیار ۰۰
لہناو تہم شوپشگیرہ مہزانہ ہر دا ۰۰ لہناو تہو برس و تینسوو زہ رد
ہلگہراوانہ دا ۰۰ لہناو تہو عاشقانہ دا ۰۰ عاشقیکی ہونہ رمنہ نندیش
لہش لہرو لاواز قرہش و چاو تیز ۰۰ بہخوئی و شمشالہ کھیوہ ۰۰ بہخوئی و
دہفتہریکی ہمر باخہ لہوہ کہ چہند پارچہ شیعرو ہندی بیہرہوہری
بچر بچریان تیا کوپو بووہ ۰۰ ریزی کرتبوو ۰۰ نہ ہفر تہ پرایہوہو
نہ برسیٹی کی کوتایی تہمات و تہسروشتی سہختیش ہواری تہ دا ۰۰ د وژمنی
سی لا ۰۰ کورگہکانی ہمسور ریمہ چاو سوربوہکان ۰۰ دہلا لہکانسی

تھوان و دست و پيوندی نوکھريان ۰۰ توپ ، فروکھ جهنگی يه کان و
 هيلیکوتھر ۰۰ هموويان ۰۰ له م دلدارانه تھگھران ۰۰ تھيانويست
 خوئييان بخونزه ۰۰ يھل يھليان کھن ۰۰ د وژمن و سروشت پيکھوه و
 له و مزيکی نه هاته سالی تھو د مھدا وک ريکھوتن تاوا بهريان له ريزی
 ماشقانی شور شگير تھگرت ۰۰ عاشقی هونرمھند له و کاتھدا تھويش
 شمشالھکی نوپھري تھواوی هونرمھند ھ سھريزه کان بوو ۰ له و ھه رد و
 د و ل و شاخانه دا چريکھي تھو ھموو هونرمھند ھ تاواکانی تھم و ولاتھ
 داگير کراوه بوو ۰۰ چوڻ تھي لھريزي شور شگيراندا هونرمھندي
 تيانھي ! چوڻ تھي لھتھک تھفھنگدا تھمازيکی موزيکا تاوازي زبان و
 خوشھويستی خاک نھزھني ! چوڻ تھي هونھر ھاوړي بھرد ھوامسي
 سھنگھه کانی شورشي تازادی نھي ! وايش بوو ۰۰ تھوتاکاکه
 " عھبھي مھلا " ريزی گرتروهو له و ريبازھ د ژواھي ھھکاردا ھاوړي
 چاره نوسه گھوره کھي تھم گھلھه ! بھل هونرمھندي کورديش ويستی
 تھو شانازی و سھروهري به لھسھرسنگي شاخھکاني ھھکار ، لھسھر د وندھ
 بهر يھنھکان ، به خوئي و ولھيه کسي هونرمھندي دھنگ خوشھويستی
 دست رھنگين وھک تھو پھوس و شينجا بھ به ھموو کوردستان ھاوار
 بکا و بلي ((له بيرتان نھ چي تھوه ! که هونرمھندي کورد له و سالانھدا ،
 له و کاروانه گھوره يھدا ، تھويش شمشالھکي بوو ، دھنگ خوشھکھي کاکه عھبه
 بوو ، تاوازي شورشي نوپ بوو)) ۰۰ که هونرمھند شھيد تھبسي
 تاوازي تازادی کلپھ تھسھيني ۰۰ ريگا پيروزي تھمانج پيروزي زبان
 خھبات بوو ، تھبوا به تھويش وھک هونرمھنديکی هوشيارو کارامھي تھم
 گھله ، وھک بولبوليکی سھود اسھري رزگاري خاک و ھوگري باخجھھي
 ھزاران و چھوسا وھکاني ميللھتھکھي دھنگ ھھلېري نوو به شمشالھسي

رابهريندا بکات ۰۰ زنگي راجله کين و ووربا بوون لي بداجت ۰۰ بدم
 چسي ووت به کرده ووش نهوهی کرد ۰۰ نهيزاني هونري گله کهه
 سمرهست نايي نگه وولاته د اگير کراوه کهی سمرهست نهين ۰۰ بووه
 د وای نهوهی کورد ستانیکي خاموش ويني سوپه و کړوي دننگ کهوتسه
 نيو جنگي د اگير کهرانه وه ۰۰ د وای نهوهی کورگی گهلبه تيز چووه سمر
 خاکپکي بي باسه وان و دای به سمر همموو تا وای به چوک شکا و گاندا ۰۰
 د وای نهوهی نه همنگه که بهری تاوه کهی گرتوه ۰۰ زماني شیريني کورد ی
 کهوته گيژاوي له نا و چوونه وه ۰۰ ميژووي کورد شيونرا ۰۰ هونري
 کورد خسريک بوو له بهرگه خومالي به کانس ووت گرتوه و بهرگيکسي
 تاوه کی و دمره کی بگرتيه بهر ۰۰ د وای نهوهی کورد ستان بووه
 تاريخستان ۰۰ نيتير کوراني روي هله متيش نه بوايه چاکي مرد ايه تسي
 لي بکنه وه به دا و نندا و سواي شمسي ره سني شوپش بنه وه ۰۰ به لسي
 له و دمه دا هونره مندي هوشيار کاکه " عبهی مهلا " بانگي دا و ووتی :
 ((منيش نهين له و سوارانه بنم و چوک دانا ده م ۰۰ منيش نه بوايه
 به خوم و شمخاله که موه به چمه کارواني رابهريني تازه وه)) ۰۰ چسي ووت
 نهوهی کرد ۰۰ شوپش گيژاوي و بيشکه و تن خوازي و رهش و روت و هه ژاران و
 چينه چه و ساوه کان لای ته م به تنها همرته سی د ووتوي کتيب و شهواني
 سمرهستی نه بوو ۰۰ روي کرده چيا له کاتيکدا چيا هيشتا هه ر
 پر مه ترسي و پر له د ژواي و ترسنا که بوو ۰۰ روي کرده لای عاشقانه سي
 نازادي له کاتيکدا نه و عاشقانه به پنجهي دست نه و مييران و روزبان
 شهرو شهويان روي بوو ۰۰ کاروانه کهی هه کار کهوتري و ووتيان : ميه
 ووتی : هونره ش نهين ته م ريگيه بگري ۰۰ هه لويه کی چريکه خوش بوو ۰۰
 شهوانه له کورې بهر مانگه شهرو له نا و تليشه بهرد و ره و زو لي ره واره گاندا

تڙي ته چريگان وگوراني ثعوت . . سروده گاني نهخته وه سرپالسي
 سرهستي و خوشهويستي و هونهری وهسني گهلهگمان . .
 هيليكويتهری د وژمن لهواشه بال زهر د دهنوك خوارهگان تهچوون ،
 ناسمانيان تهمني ، بنچك پيسه بنچك ثعكران . لههفجرههی مردنوه
 تماشاى همور لایهكیان نهكرد . گاني يان نهكوشت . گوليان سه ر
 شهپريو ، منداليان نهسورتان . . ريزي نيشهكي كوڼر هات و بهمهوه
 نووسا . . خوښي هونهرمنند و بهغري تازه بارپو تيكهل بوون . . لههغرو
 خوښندا هونهرمنند بوو به گولالهی بههاری داهاتووی ههكار . . لهوښندا
 چاوی نيرگزناسای ليك ناو . . گهرووی لانگهی دميان گوراني شيربين
 شيربين بوو به زوخاك . . ثعو د هفتهری بهر باخهلهی ههندي شيعری
 گوراني و چند پيرهوهريكي روزاني رابرد ووی له باوهش گرتبو شهويش
 كوژراو ههه لهگهل خوښيدا نيزرا . . دلويه خوښهگاني لهشي شهه
 هونهرمنند ه شهيد ه نوته بوون و باي به بهله هه لکرد ووی زريانش لهبهر
 ثعو گهگهي خوڻ د هخوښندهوه . . د هفتهری بهر باخهلهگهی ، ناسنامهی ،
 له چند ديريكي شهاللي خوښندا ثعوت :

ناوی تهواوی : عهبد وللاي مهلا شهحمدهی قازييه .
 شاری لهدايكبوون : بينچوڼي نازداری قز دسكه نهكراوه .
 ثعو ومختهی شه م چاوی ههلهينا سالي " ۱۶۵۵ " بوو ، ههه
 مندالي يوه خوشهويستي شيعرو گوراني ي بوو به هاو دسي زيانه
 تالهگهی . . نارامی خيزان ههه زوو لهبهر يهك ههلوهشاو . . پاوك و
 داپكي ليك جيا بوونهوه . . شه م دوو خوشكيشي سرگردان مانهوه . .
 ههه لهسهرمتای ريگهی زيانهوه . . شه م كههوته ناو نازارو جهرمسه ری و
 شهكهنجه نابلوهههی دا . . له چا و كردنهوهوه فيري ثعوه بوو بوو لهگهل

هزارى و دمرده سهریدا رابیت و به داوى نان و گوزراندا رابکات و
 بمرنجى لهش و نارعتى ناوجهوان بارو بو گمروى خوږى و دوو خوشکیش
 پهیدا بگا و نسهروى و سهریش داننهوینى ! بهر له شوږش نه م قالسى
 هممو نهو تازارانه بوو بوو که شوږش نهیوى . بهر لهوى هونهر بناسى
 نارامو خوړا کرتن فیږى نهومیان کرد بوو که هونهر شهو نخونهسى و
 بهر دهوام بوون و دل سوژى و کول نه دانه . . سهر له میک بو لسهوى
 بږى و برسیتى نهیکوژى . بو نهوى دایک و خوشکهکانى دلنیا بکات . .
 کول رمنگارهنکى دروست نهکرد و نهیفروشتن . . تا لیږه شهو نهپینین
 چون گمراى هونهرى جوان رهگى زیان و میژووى تممنى نه م بووه . له
 گولهوه بو گورانى و له گورانى په وه بو شوږش و له شوږش شهوه بسو
 نهو شهید بوونهى که باوش په هممو میژووى نهتهوه کهماندا نکات !
 کاکه " عبهى مولا " بههرهى نهو هونهرى گورانى و موسیقایه بوو که
 به خوږن ناوازهکانى تاودا . له شوږشیدا نهو گمهی کوتریکى نهخشین
 بوو . کهلهسر لووتکوهه نهیروانى په داهاتووى هونهرى شال زان
 نهتهوه کهى . . بروای و ابوو نه دب و هونهرو شانوو موسیقا و هممو
 ووشه و ژى و ناوازیکی نه م کهله به چاره نووسى شوږش رزگارى په وه
 بهنده . . نهو کهلهى ژیر ده سته بوو هونهره کهیشی ژیر دستمهیه . .
 نهو کهلهى نازاد نه بوو نه ووشه و نه گورانى و نه موسیقاییش نازاد نی په . .
 تماشای کرد و به چاوى تیژى هونهر مندانه بینى زیانصی کورده وولاته
 جوانه کهى . نهوى نیستهى ، هزارانى ، تیکرا داواى سهره سستی
 نهکن ، بوپه نهفیش بووه پیشمه رگهى روناکی نهو نازادى په . سال دیت و
 نهروا . . هونهرى رهسنى نیمهش شکو دارتر نهی . . بهلام هرگیز
 نهو هونهر مندانهش له یاد ناکات که له کاروانى کهورهى خعباتدا کولسى

یہ خمی رُوگاره سخته کان بووی °
 کاکه عبهی مولا ، هونرمندی شهید ° بوو به رمزی سرودی
 رابرمین و گورانی نه به زین و چریکی نازاد یخو ازان ° ° وا ئیمیش
 هاروی پانی نم شهیده نمره ° نم نازاره له یاد نه چووہ ° همر
 به ریگه کی نمودا له م شاخ و دؤل و نوالا نهدا پیشمرگانه نارامان له گل
 نارای گه له کهماندا خستوتہ ری و له نهختینهی که له بووو فولکلور
 پیشینهی کورد هوه نازاز سکه کینه چپک و له سر مزاری نمودای نه نیین °
 چندین سال به سر هه کاردا روشت ، به لام گولی دل شهیدانی
 هه کار همر سور و گه شتر نه بیته وه ° ° زامه کانی کاکه عبهی مولا ° ° زامی
 شهیدی هونرمندی ، به جهره پر له همتای نیستهی دل و دهرونی
 هموو نمدا میکی تیی شهید کارزان و هموو هونرمندی کی سر به رزی
 وولا ته کهمانه ° ° کاتیکیش هونری نازادی نم کورد ستانه له داهاتوی
 سرفرا زیدا ° ° له شقی پالی به رز تر مزین تر نهدات ، کات دنسیای
 ئیمیش نه بیته دنای بهختیاری و به کیانی و ناسودسی ° ° ئسه و
 دهمی خاکه کهمان میرده زمی داگیر کهران چولی نه کن ° ° دنلیایی
 مندال و گول و هونرم ° ° له یاشه رُوژیکی روونا کدا وه که نه ستیره
 نه جریوتنه وه ° ° نهو کاتنه هوی داهاتوش له قه شهنگیرین ناهنکی
 هونرم موسیقادا شوینیک نه کاته جی نزرگی یاد و بیر همری که وه که
 به لکهرنگینه ی بکنی و وه گول نه ستیره بجریوتنی و به هزاران هه زار
 دل داری هونری جوانی کورد ستانه کهمان رووی تی بکا و نهوجی
 نزرگه بهش ناوچی (لوان) نهی و سر گوره کی کاکه عبهی مولا ° °

مۆسیقای جهنگ

کومان له وهدانی به کاتیك که خاکی نیشتمان ده که وپته بهر هـ پـرش و بهلاماری داگیرکەر، رۆ له کانی همره که به پـیـی توانساو لپهاتویسی خویشان به شداری ده کهن له داکوکی کردن له نیشتمان، پـیـی ووچان خهبات ده کهن بۆرزگاری و سهرقرازی . چونکه نیشتمان پاکانه ی بوون و مانه وه . یانه . چون نیشتمان له کاتی ناشتی و خوشیدا با وهش خوشهویستی و وهفاداری خوئی بۆ رۆ له کانی والا ده کات و له سایه ی خیر و بیری ئه ودا ئه زین . . . تا و اش ده بیت رۆ له کانی له کاتسی ناخویش و بهلاماردانی دژمندا سنگی خویان بکهنه قه لغان له رووی هیرشی داگیر کهر و پیرو هوشیان بخهنه کار بۆ یاراستی خاک و به پیروزی هیشته وهی پیروزی به کانی ، تا دهستی جه بهلی داگیر کهری نهگرس " نهیشیوینی " . . . هه موو میلله تیکیش که له نیو نیشتمان نیکی دیاری کرا ودا ده زین . له جهند چین و توپزیک پیک هاتـ بوون و همره کهیان له یاراستیدا ئهرکی دیاری کراوی خوئی ههیه . . . هونهر مندانیس که به شیکن لهو خه لکو ها و بهش خوشی و ناخویشیان، به درژیایی میژوو هه لوپستی جوامیرانه ی خویان هه بووه له سه له سی میلله ت و نیشتمانه که یاندا . . . ئه وانیش به هره ی هونهری خویان نیسان وهک چه کینگی کار سگهرو کوشنده دژی داگیر کهر و بهلامارد مران به کار هینا وه بۆ زیاتر روون کرد نه وهی ته م هه سه له بهش فهرموون با بهیه که وه ته م نمونه ی خواره وه که به شیکن له سه دان نمونه به سه ر بکهنه وه :

بتھوون

هونرمه ندى مهزن " بتھوون " له زوربهى موسيقا كانيدا رهنسگ
 دانوهى موسيقاي جهنگسى تيدايه به تاييهت تالبه سهفونيه گاني ۰۰ له
 سهفونيهى " ۳ " ي دا كه پيشكوش كردوه به وياله وانهى له پينساوى
 مرؤقايتى و سهرمهئى و سهرفرانسا دا ده جنكى ته م شتسه روون و
 ئاشكرايه ۰۰ همروه ها له سهفونيهى " ۵ " ي دا مهسه لهى مللانسى ي
 له گهل قه مر دا به شيومه كى بليمه تانه و له قالبيكى موسيقس پيشكه تورد ا
 ئاشكرا كردوه ۰۰ موسيقاي " جهنگى سهر كه وتن " بوته به كيك له و
 " تاليف " ه موسيقيا نهى كه هه تا ته م سهرده مهش " بتھوون " ي
 پى ناسراوه ۰۰ له م موسيقايه دا بتھوون زور به ووردى و به ئامپيرى
 موسيقا و امان لى ده كات كه به ته و اوى ههست به و دهنگانه بكهين كه له
 جهنگى كه و رده دا ده بيسترين وهك ته قهى فيشهك و دهنگى توپ و دهنگى
 تريمى پى له شكر ۰۰ ته م پارچه موسيقايه له سهرده منى خويدا هه موو
 ئه وروباى هه وازند ، به كارىكى مهزن له قه له م دراه ۰۰

شویبان

کاتیگ شویبان * بولفسنده * ی مهلبندی باوو باپیرانی چی
هیشت له ژیرکیفی داگیرکردا * مشتق له خاکی وولاتی هه لگرتو
له بهر چاوی خزم و هاوه لان سویند و برپاری تازه کرد هوه له هه شویبانیگ
بیته کول نهادا له پشتگیری کردنی شورشی وولاته که ی .

شویبان له م سویند و په یمانه ی خوی په شیمان نه بووه هوه * بی ووچان
له ری هونهری موسیقاوه تی ده کوشا بوزیاتر ریسوا کردنی داگیرکه رو
بهرز کرد نه وه پایه ی گه لی بولفسنده و شورشه که ی . . . نه و بوو پارچه
موسیقا به ناویانگه که ی * پو لونییز * ی دانا که تیایدا سووربون و گیان
فیدایی خه لکی بولفسنده له سه ر خه صبات دزی داگیرکه سه ر روون
ده کاته وه . . شویبان هه تاشه و کاته ش که بو د واجار چاوی لیگ نا
له بواری کاره که ی خویدا له خه بات و تیکوشان نه که وت . .

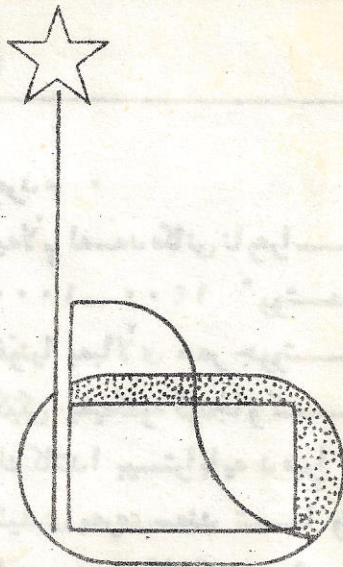

جایکوفسکی

جایکوفسکی مهسه لهی شهری له پارچیهک موسیقادا نهخشانند
به ناوی " افتتاحیه عام ۱۸۹۲ " که تیایدا پاس تیکوشانی گلسی
روسی ده کرد دزی د اگیرکمر ۰۰ له م پارچه موسیقایه دا جایکوفسکی
په شیویه کی زور زیره گانه توانی هموو لایه نه گانی شهر د مریم خات لسه
هیژش بردن و کشانه وه و ووره به رزی گهل و سرکه و تن .

فرانز لیست

" فرانز لیست " که په کیك پرو له رومانسیه گان شهویش به لای خوږه وه
که م ترخه می له م بیاره دا نه کرد وه . لیست پشتگیری خوږی د هر سوری
پوڅ خباتی هموو گه لانی ژیر دست . بوئه م مه به سته سه مقوتیه کی
شیعری دانا به ناوی " شهری هانس " وه ، که تیایدا شالا وو دست
دریژی و کاول کردن ریسوا ده کسات .

سیبیلیئوس

“ سیبیلیئوس ” ی فنلندی له ریزی پالوانه کانی رزگاری نیشتمانی
“ فنلندا ” داد ضریت به هوی پارچه موسیقای “ کارلیا ” که با سسی
رزگاری نیشتمانی ده کات و گال هان شه دات پو خه بات کسردن دزی
داگیر کمره چا و جنو که کان . . شه م پارچه موسیقایه سرکه و تنیکی گسوره ی
به دست هیئا و پووه موسیقایه ک که گلی فنلنده تا ئیستمش شان سازی
پیوه ده کن . .

شه م چند نمونه ی سره موه د لسوزی شه هونهر میند انمان پو شاکرا
ده کات پو مه سه له ی ره پای میله ته کمان و مه سه له ی مرو قایه تی به کشتی ،
که لهر استیدا شه م هر کی هموو مرو قیگی د لسوزو نیشتمان پسه ره ره
په یامیکی بیروزی هموو لایه کمانه پو خزمه ت کردنی گال و نیشتمان کمان .

سه مفونیا

هم ووشه له ژبـاری
 " حضارة ی کونی یونانی دا
 واتای " د وودنگی له یـهک
 کاتدا بیستراویا زیاتر د مکه یـنی ؟
 زیاری سه دهی چوارهی پیـش
 زایین جاری شهوی دا کـه
 پیوسته گشه به توانای گوی گرتن
 بدریت پو بیستی زیاتر له یـهک
 د هنگ له همان کاتدا وه کـو
 هوپهک بو خه ملاندنی د هـک
 کردن و بالوتن و پاکژ کردنه وهی
 د مروون و بهر زکرد نه وهی ثاـستی

پهرومده .
 بهلام له سه ده کانی نا و مراست
 " ۱۰۰۰ - ۱۴۰۰ " ووشه ی
 سه مفونیا به بالای هر جووتـه
 د هنگی بیه که وه گونجا و کـه
 له یهک کاتدا بیسترا بایه د بهـرا .
 نیدی په روی سه ند تا وای
 لیبات به همو کارنکی موسیقـیا
 بیان پارچه موسیقـیا
 د مکتورا که نوکسترا بیه کـسی * *
 ته واولی د هـدا ، ما وه کـشی
 بریتی بوو له نیو سه عات تا

* * * نوکسترا / ناویکه له یونانی کونه وه وهرگیراوه ، مه به مت له سه و
 به شه جیا که ره وه بهی نیوان جی د انیشتی جه ما و مر و ته خته ی شانویه ،
 نوکسترا بریتی به له کومه لیک نامیری موسیقـیا که د ابهش د بیت به سهر جه نـد
 خانواد میه کسی گونجاو " عائلات متجانسه " له پرووی مورکـسی
 د هنگه ، بهلام ته واولو کامله له پرووی چینه کانی بیستته وه " الطبقات
 السمعیة " . واته هر خانواد میه کونه لیک نامیر د مکتوره که همـوو
 د هنگه به کاره یینرا و کانی نیو موسیقـیا له نامیز د مکتوت له د هنگی تیـرو
 ناسکه وه بیگره تا د هگانه د هنگی گرو ته سـتور .

هپواشینکی گورانی تامییزه ،
 سن همیان به شیوهی " مینویت و
 ریو " " ا " داپیژراوه ،
 د وایی یه کیمیان خیرا و بریقه داره وو
 موزکیکی سووک و چالاکی پیوه یسه ،
 پتهوئن له نوی کهره و گانسی
 قالبی سه مڦونیا دیته ژساردن ،
 چونکه جولای سن همی سه مڦونیا ی
 گوری به " سگرتنرۆ " ی زور
 خیرا ، هر چهنده نهمش هسه ر
 " مینویت و تریو " کهیه بسه لام
 له موزکیکی تازهی خیرای جولای
 نوی دا .

سن چساره که سه عسات .
 هه مو سه مڦونیا یه که له سه ر
 مه قامیکی دیاری کرا و بیینا
 ده کرت که له وانی تری جوودا
 ده کانهوه پۆ نمونه : ده گوتتری
 سه مڦونیا ی " ۱ ی پتهوئن له سه
 مه قامی " ری " ی بچ سووک " ،
 سه مڦونیا ده کرت به چوار
 به شهوه ، یان چوار جولوهوه ،
 هر به شیک له و چوار به شهوه
 جیا وازه له به شه گانی تر لسه پروی
 خیرایی و قالب و موزکیکی
 گشتی یهوه ، به شی یه که مکیان
 خیرا و زیت له موزکی دا ، د ووه میان

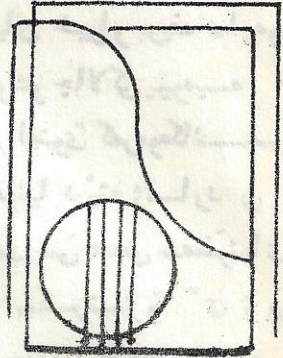
(۱) تریو / مینویتکی گورانی تامییزی سۆز به خشه " غنائیه عاطفیه " .
 (۲) مینویت / بریتی یه له سه مایه که له بنه رتدا له فهره نسا سمری
 هه لدا ، به لام له له مانیا زیا و به روه رده بوو ، مینویت له سه خیرایی دا
 مام ناوهندی یه و له سه رکیشیکی سیانی " نسلانی " سه رنج
 را کیش دا ده پیریت .

گوزارشتی مؤسیقا

« التعبير الریثی »

نووسینی : د . فؤاد زکریا

وهرگیرانی : حممه کدریم عازف

له کاتیکی پر له کیشه و کیشه که شمی
نیوان هونه رهندان و شه دیانی میسردا شم
کتیبه نووسراوه . جا له هندی شویندا گهلج
توندرووی دهکات . یا هر به دهک لایه نی
دهروانیتته کیشهکان . بویه به پیوستنی
ده زانین شم روون گردنوهویه بخینه روو :
مدرج نیه سر له بهری نووسینه که ی نیو
دوو شوئی کتیبه که له گهل راو سوچوونی
شمه بهکانگیر بی .

(هوره)

بیتنه

شورۆکه لاسر لایه رمی روزنامه کانماندا مشهوری شه ده مین لاسر
سروشتی هونرو نامانجهکانی ده مینری ، شاخود مینت هونره به میام
دارو ناراسته که بی یان ده مین هونریک بی " له پیناوی هونره داوبهس "
ویرای شهوی شه م مشهوره زوری شاوکیشاوه و ماوهیهکی دریزی خایاندوهه
بی شهوی هیچ لایه نیکی له م دوولاینه ههولیان دای لهیه کتری نزیک
بینهوهو له گوشه نیگای به کدی تی بگهن وچ گومانیک تی دانی به کروگیسی
شمرکی همر لیکوله ره وهیه که له هونریک له هونره کان ، شهوی که خوی
له م کیشهی مشهوره د ووره بهریز نهگری ، به لکو لاسریتی شمرکه بهوی
باسه که ی پابند بی به گیری گرفته فکری بهکانی شه جیهانهوه که تی ی دا
ده مین ، هه لوستی خوی بهرام بهری دیاری بکات ، مانا جورا و جورهکانی
شی بکاته و مو تاج راد میهک نزیکه له و گیری گرفتانهوه که موناقه شهی دهکات .

یەکم شتی کەد مەهوێ سەرنجی بۆلارابکیشم ئەویە کە گیروگرفتتی
 هونەری پەمام دارو هونەر لە پیناوی هونەردا، لەلای کەلیک لـ و
 کەسانە ی کە چارەسەری دەکەن مانسای خوێ لەدەست داوه . ئەو
 دۆزە ی " قضیه " هەواداران ی بیروکە ی هونەر لە پیناوی هونەر دا
 بەرگری لێ دەکەن بریتی یە لە دۆزی خووبەخوویی " تلقائیه " .
 هونەرمەند : مەبەستم ئەویە نایێ ج ئامانجیک لەدەری پرا پەسەر
 هونەرمەندا بەسەپتیری ، بەلکو دەبێ وازی لێ بەپیتیری تاگوزارشت
 تەنیا لەو شتە بکات کە هەستی یێ دەکات .
 ئەو هەلەمەش کە زۆری هەواداران ی بیروکە ی هونەری پەمام دارتسی
 دەکەون ((بەهەلەدا دەجم ئەگەر بلیسم هەموویان)) ئەویە
 وادەزانێ کە بانگەوازەکیان ئەویە هەندێ ئامانجی دیاری کـراو
 بەسەر هونەرمەندا دەسەپینی، دەبێ هونەرەکی بکات بەئامیـری
 گوزارشت کردن لەو ئامانجانە . ئەم هەلەمەش خەتەرناکترین شتیکیە
 کە دەرچاری دۆزەکیان دەبێت ، دەیارە خەتەرناکیان ئەم هەلەمە
 دەقۆزنەوه و هیرو توانای خوێانی لێوه هەلدەهینجێن ، بیکومان ئازادی
 دا هینان و خووبەخوویی دا هینان ، مەرجیکی پەرمەتی یە بوگشت بەرەمەکی
 هونەری یێ خەوش ، ئەگەر ئەم مەرجە نەما کارە هونەری یە کە شیـوه ی
 دەست کردی یەکی ئاشکرای پیوه دیارەوچ گیانیکی راجەنیوی تیـدا
 نامینی . هەروەها بانگەوازی هونەر لە پیناوی هونەردا خالیکی لاوازی
 پەرمەتی تیـدا یە . لەوانە یە تیکرای رینازی هەوادارەکانـی
 هەلوەشینیتهوه . ئەویش بریتی یە لە جەلو شووکردن بۆ بیروکە ی ئازادی و
 خووبە خوویی تا ئەو رادە یە واز لە هونەرمەند دینن بەئـسارە زووی
 خوێ بەرەم بیتی ، ئەگەر بەرەمە کەش روخینەری بۆ کۆلە کەکانی مەوقایەتی

یان شو کومه‌لی تیپید اده‌زی، شه‌گهر به‌همه‌کشی گیانی سهرش—وری و
 داه‌شین له نیو کومه‌لدا بلا و بکاتوه، یان شه‌گهر گیر و گرفته راسته‌قیته‌گانی
 شه م کومه‌لش پشت گوی بخات و فراموش بکات . چی بی ناوی که هونهر
 مه‌سئولیه‌تیگی که وره‌یه و تنیا شه‌وی که هونهر مندا شه‌رکی بلا و کرد شه‌وی
 هونهره‌کی له نیو خه‌لکی دا گرته شه‌ستو و نه‌ی کرد به شتیگی — سهر
 گهر م گهر بو خوی و به‌س، شه‌وه ده‌گه‌یمنی که هونهر مندا شه‌مه‌سئولیه‌ته‌ی
 گرته شه‌ستو، واته شه‌نجامه‌گانی بلا و بوونه‌وه‌ی به‌رهمه‌کشی له نیو خه‌لکی
 گرته شه‌ستو، ثالثه‌وه پیوسته محاسبه‌ی بکن له سهر شه‌و کاره هونهریانه‌ی
 جوی خوی له نیو شو کومه‌له ده‌کاتوه که تیپیدا ده‌تیت و کار ده‌کاتوه
 سهریان . کهواته هه‌لوستی ههر د وولایان حالی لا وازی تیپدایسه و
 پیوسته لی‌ی رزگارین، هه‌روه‌ها ههر د وولایان لایینی چاکیان هه‌یه و
 ده‌یی و هه‌رگیریی و سودی لی و هه‌رگیریی . واته بارود و خنی بی خسه‌وش
 بو هونهر شه‌ویه خوبسه خو و نازاد بی و له هه‌مان کاتدا هویک بی
 له هویک‌گانی رابهراندنی کومهل به‌ره و نایند هه‌کی پرشنگدار و روناک .
 جا ناخو چون شه م د و و مرجه یه‌ک ده‌خه‌ین، له کاتیه‌لدا و
 د هه‌ر ده‌کوی که ناکوک و ناتهابین له‌گه‌ل به‌کدی دا .
 چ گومانیکم له‌وه‌دانی به هونهر مندی راست و دروست شه‌گهر لی‌ی گهرین و
 چ نامانجیکی له‌ده‌ری را به‌سهر دا نه‌سه‌پینری، شه‌وا خو به‌خو هونهریکسی
 به‌یام دارو ناراسته‌گهر به‌ره م دین . هه‌له‌به‌ته شه کومه‌له‌ی به‌راورد بکات
 له نیوان هونهر مندی‌کدا که به پیری یه‌وه ده‌چیت و هونهر مندی‌ک که
 خوی له گیر و گرفته‌گانی که ده‌کات و د ووره به‌ریز ده‌گری، شه‌وا به‌ش—
 یه‌که م تفزیز ده‌کات به‌سهر هی د ووه م دا . به‌لکور هه‌نهری زاناش
 ده‌یی به‌ش یه‌که م به‌سه‌ند بکات : چونکه هونهر به‌ر له هه‌موو شتیکی

له ههستیکی ناسک و تیژهوه هه‌لد هقولی ، جا هونرمه‌ندیک ههستی
 جام بی و بگاته شه‌وراد هیهی ههست به گیروگرفتی کومه‌له کسه ی
 دهوروبه‌ری نه‌کات — بو نمونه هه‌موو گیروگرفته‌کان له تامه‌زروشی سیکسی دا
 ببینیته‌وه له کاتیکی دا کومه‌لکا‌کهی پری له گیروگرفتی زیند روی شه‌وت
 که چاره‌سه‌ر کردنیان له پیناوی دا بین کردنی زیان بو‌روله‌کان
 زور پی‌پوست بی — شه م با‌هته هونرمه‌نده ناوه‌کشی لی خسه ساره
 پیوانه‌ی به‌راورد له نیوان هونرمه‌ندیک و هونرمه‌ندیکی دیکه‌ده‌مه‌سه‌م
 ناسکی ههست و تیژی سه‌رنجه هه‌وامان لی ده‌کات شه هونرمه‌نده‌سان
 به‌لاوه په‌سه‌ند تر بی که به‌شداری گیروگرفتی کومه‌لکا‌کهی ده‌کات و
 یارمه‌تی ده‌دات له چاره‌سه‌ر کردنی دا . . . نه‌ک شه هونرمه‌نده‌ی
 خوئی د‌ووره به‌ریژ ده‌گری و گیروگرفته خودی په‌کانی خوئی ده‌کاته سه‌زه‌ی
 سه‌رگه‌رم کردنی خه‌لکی .

که‌واته خه‌و به خوئی هونرم به هیهچ جو‌ری نا‌جو‌ر نایی له‌گه‌ل شه‌وه‌دا که
 په‌یام دارو‌ناراسته‌که‌ری ، بی‌گومانم شه‌که‌رم سه‌له‌که به‌م شیویه وه‌رس‌گه‌ری
 له‌گه‌لی گه‌تو‌کو‌وی نا پی‌پوست د‌وورمان ده‌خاته‌وه ، شه‌و بو‌چو‌ن و گه‌تو‌گو‌یانه‌ی
 هه‌رمه‌سته‌یه‌کیان پارێزگاری لی ده‌کات بی شه‌وی هه‌ول پ‌دات بو‌چو‌ن و
 روانگی ده‌سته‌که‌ی دیکه تی بگات : بو‌چو‌نی ده‌سته‌ی هونرمه‌ر
 له پیناوی هونرمه‌دا ، شه‌ویه واده‌زانن خه‌نیه‌که‌نیان هه‌ه‌ول ده‌ده‌ن
 سه‌نوری سه‌ره‌ستی هونرمه‌ند ته‌نگه‌ بکه‌نه‌وه‌و با‌هتی دیاری کراوی‌سان
 به‌سه‌را په‌پینن ((شه‌که‌ر گه‌ته‌ی هه‌ندیکی له جار د‌ه‌رانی هونرمه‌ری
 په‌یام دارو‌ناراسته‌که‌رش بکه‌ینه‌وه ده‌بینین شه‌وانه هه‌ندی به‌لگه‌ی
 خو‌یان بی په‌که‌چی بو‌چو‌نی ده‌سته‌ی هونرمه‌ری په‌یام دارو‌ناراسته‌که‌ر
 که‌نازادی و خو‌به‌ خوئی له‌گه‌ل گو‌شه‌گیری و تاک ره‌وی دا به‌ک ده‌گره‌ته‌وه

((ثمانهش هندی به لگهی خویان همه)) • خوئنگر همه ر
 دستیه ک له م دوودسته به هلوئستی دسته کی دیکه به شیویه کی
 دروست شی بکاتوه در دمه کوئی ج ناکوکی به ک له نیوانیاندانی یسه
 نگه شی کرد نهوه پووجه کان له همد وو پوچونه کان لاید رین •
 له م لیکوئینه و پید ا به نانگیر ییکی ته سل بوئهورایه همه کسه
 کیشیه ییکو له کوئلی ئیستاناندا هستی یی ده کین وهستیش به
 پیوستی چاره سرکردنی ده کین شویش کیشی گوزارشتی موسیقایسه ،
 در ا چاره سریش که له کوتایی نه م کتیبیدا پیشکشی ده کین له گه ل
 نهو گوتمه ماندا ده کونجی که رتمان و نروو حالی کوئل له نیوکاره
 هونری به کانی هونرمندا رنگ ده داتهوه د وخی تایه تمندیشی
 یی ده بخشی ، تا له م رنگ دانه ووه د مین لی بگردری به ساوادی
 خوی دمه کوئی یی نهوی ج هیزگی دی له دمری هونرمندوه خوی
 به پیئته سری ، تا ، تنها به م شیویه پلهی موسیقمان ده گاتسه
 ناسی نهو پلهی که موسیقای جیهانسی یی کی گیشتوه • ده شتوانین
 بلین که موسیقاییکی بهوزوه دهرمان همه •

۱۹۵۶ یولیو / فواد زه کریا

خەسەلەتەکانی ھونەری

مۆسیقا و ڕەگەزەکانی

دیارە ئەو پایە بەرزو ناسکی ئەورۆمۆسیقا ھەیتەتی، زادی ئەو بەرەسەندە تازانە نییە کە ئەم ھونەری پێدا تی پەری ھو، پێشینان با وەریان وابوو کە موسیقا کاریگەری یەکی ئەو تۆی بەسەر ناخ و دەرونی ھەمە کە لە کاریگەری سەرچەمی ھونەرەکانی دی پترە بەلگە ی ئەوەش ئەو چیرۆک و حکایەت و داستانە زۆرانە کە تۆنەکانی لەرادە بەدەری داوەتە پال موسیقا لە رووی کارتیگەری بۆسەر ڕوشت، بۆ وێنە کیوان دەھەژینی، یان بۆسەر دەرونی مەوقایەتەتی، ای لۆ دەکات دوا ی ئیغرای پەریانی دەریا بکەوی ئەگەر چەتی ئەم دواکەوتتە مەرگی خۆی واتە ئادەمیزادەکی لە دوا یە ھەر ھەڵا لەجیھانی با وەرۆ ئاینیش دا موسیقا بایەخیکی گەورە ی ھەب ھوو، بە ھەردوو باری چاک و خراب دا خۆی دەنوێتی، ھەندێ لێ ھەندێ با وەرۆکانمان ھانایان بۆ موسیقا دەبرد بۆ ئەوەی لە رنگای ئەوەوە با وەرۆ ئیمانمان لە دەرون و ناخی خەلکی دا بچەسپینی، چاکترین بەلگەش بۆ ئەمە ئەوەیە کە موسیقای ئەوروپایی لەسەدەکانی ناوەراست دا بەتەواوی پابەندی کلیسا بوو، بەلکو ھەندێ لە نەپتینی یەکانی نەپتینی موسیقا تاییەت بوو بە پیاوانی ئاینەو و بابەل باب بۆمان دەمایەو ی ئەوەی کە سێکیان ھەول بەدات بیدرکینی، ھەندێ لە با وەرۆکان موسیقایان حەرام دەکرد یان بە خەڵاتیکی ناخەزیان دەزانسی، ھەلبەتە ئەوەش دان پێدانانیکی بەنامەکی بە کارتیگەری موسیقا لە دەرون، ھەرچەندە کارتیگەری ئەو ئێرە بە خەتەرێکی ڕوشتی ناو زەد دەکەری و

د هی لئی لایه میت .

له خهرمانی بییری دیرینه دا میژوو بهره میکی بو پاراستووین که رنگه
یه که م به لکه نامه ک بی گپروگرفتی کارتیکردنی رهوشتی و کومه لایه تی
هونه رکان به گشتی و هونه ری موسیقای به تاییه تی وروراند بی ، مه به ستم
کوماره کی ثفلاتونه ، که له وی دا داوای پایه خدان به فیبروونتی
موسیقا دهکات ، و به فاکته ریکی بنه رتی په روره د کردنی نه وه کانه تی
دا دهنی ، داوای د ورورخسته وهی هندی مقاماتی موسیقی دیاری کراو ،
نه وانه ی کاریگری رهوشتی و د هرونی زیان به خشیان هیه ، دهکات .

به لام ، تایا هه لویستی شارستانیته د سراره ی موسیقا گورا به تاییه تی
داوای نه وه ی هزره کان له شوینه واری نه فسون و خورافات و پیرو و وچی رزگار
پوون ، و هه لویستی سهره خویان به رانیه ر به دیدی با وهره کان بو هونه ر
به گشتی ، وهرگرت ؟ نه وی راستی بی پایه ی موسیقا له نا و سهرجه تی
هونه رکاندا نه گورا ، هه موو شته که نه وه بوو داوای نه وه ی نه و د ویتانه
که شف پوون که له سهره تاوه به شیوه یه کی مه یله و سوئی گه ری نه یی تی و
نالوزو نه فسونه اوای د پروانرایه هونه ری موسیقا ، نر خاندنی موسیقا
بوو به شیوه یه کی هوشیارانه .

موسیقا به ته بیعت له هه موو هونه رکان سهره خو تره : موسیقا
هونه ری وینه گرتن ، یان نیگار کی شانی هندی بابت نی یه کانه
بتوانی ئیشاره تی بو بگری . هه روه ها هونه ریک نی یه که ره گدزه کانه تی
به شیوه یه کی راسته و خو له واقعی د هره وه هه لئینجی ، هه روه ها
به وه لئی تی ناگه یته که وه ری بگریته سهره هویه کی تر له هویه کانه تی
گوزارشت . ده با هه ریه کی که له م خه سله تانه وهریگرین و به ته نی با سنی
بکه ین : موسیقا به وه له هونه رکانی دی جیا د هکرته وه که وی نه ی

شتیک ناگری یان لاسایی شتیک ناکاتوه . کهچی د بئینین نیگار هونهری
وینه گرتنه ، " نهحت " له ریگای همرسئ مودا کهیه وه ، پیوندیه کیسی
به وینه گرتتی واقعی د هروه همهیه . ئەدەب له ریگای رهمزه کانسایی
زمانه وه واقع د هونیتی ، به لام موسیقا نه لاسایی چ شتیک د هکاتوه وه
نه تمسلیلی چ شتیک د هکات لهم رووه وه چه شنه هونهریکی سهر به خوویه بوختوی .
ئەم قسه یه مان — گەر وورد بین — پتر شیوازی کونی هونهره کانسایی دی
د هگریته وه وهک له شیوازی ئیستای : چونکه نیگارو نهحت — بگره هندی
قوتابخانه ی ئەدەب بیتر — له شیوازی تازهی دا به ره وه ئەوه ده چ —
که واز له ئهرکی وینه کیشان و لاسایی کردنه وه بیئتی ، و پهنا بو هندی
واتای دیاری کرا و د هبات بی ئەوه ی په یوندی یه کی لاسایی کردنه وه ی
راسته وخو له نیوان کاره هونهری یه که وه واقیعه ی تمسلیلی د هکات
بئینین . د هتوانین بلیین ئەم ریپازو شیوازه خوئی له خوئی د لیک نزیک
خستنه وه ی موسیقا و سهرجه ی هونهره کانه ، به لام له کاتیکا که ئەمه
ئەنجای په ره سندنی تازیه له هونهره کاندا ، د بئینین له موسیقا دا
خه سله تیکی ره سنه وه همر له هوه وه له گه لیا بووه . به لام ئەگەر گوترا
موسیقا هندی جار ههول د هدا لاسایی د هنگه کانی سروشت
بکاتوه ، د هتوانین به ره رچی ئەوه بد هینه وه که ئەم لاسایی کردنه وه یه ،
وهک چون له گه لی پارچه موسیقای بابه تدارا وینه ی د هنگی یا ه — و زو
یاد هگری ، له راستی دا ئیشاره ته بو ئەوه ره گه زانه ی سروشت و لاسایی
کردنه وه یان نی یه : چونکه وهک ئاشکرایه د هنگه کانی سروشت موسیقایی
نین ، چونکه " زبده " = له ره کانسایی ریک و پیک نین ، بویه مه حاله
موسیقا به شیوه ی راسته وخو لاسایی بکاتوه ، به لگو موسیقا دیت مشت و
مالی د هکات و هوجا له د ووره ئیشاره تی پی د هکات ، موسیقا ته نیط

له هندی حالتی دهگهندا لاسایی هندی دهنگی سادهی سروشت
 دهکاتوه، وهکوله جولوی "حرکه" ی دووهی سهفقونیا ی شهشهمی
 بتهوقن دا، که لاسایی دهنگی هندی بالنده دهکاتوه شهویش بو
 جوانی نهک بو لاسایی کردنهوی راستهوخو .
 شه مهسهلهیهش بهرهو خهسلتهی دووهی موسیقا رمان دهکیشیت،
 گوتمان دهنگهکانی سروشت لهروی "نبدبه" ی نارپکیان هیه، بسم
 پی یه دهنگی ناموسیقایی، مانای شهش شهویه که شهو کهرهستهیهی
 هونهری موسیقا بهکاری دههینی و ساختمانه ئالوزهکی (الترکیبه
 المعقده) لهسر بنیات دهنی، مههستم لهدهنگه موسیقاییه تاک و
 ئاوازهکانه (الانغام) راستهوخو لهسروشتهوه ههلناهینجری، بهلکو
 کهرهستهیهکه دهپی هوی دروست کراوی بو دابین بگری، شهویش
 بریتی یه لهو ئامیره موسیقاییه که دهنگهکان مشت و مال دهکاو
 لههکانیان - لهروی دهنگهکان - ریگ دهخات یان گورانی مهشق
 لهسر کراو که زور جیاوازه له دهنگهکانی ئاخاوتن یان هاواری
 ئاسایی . دهتوانین شه بیروکیه له هنر نریک بکینهوه شهگر
 عیشارهت بو شه بکین که مهحاله ئامیره موسیقاییهکان لاسایی
 دهنگهکانی ئاخاوتنی ئینسان بکینهوه، چونکه ریگ و پیکی شهو
 دهنگانهی لهم ئامیرانهوه دردهچن بواری شهو نادهن . لهم
 خهسلتهدا موسیقا له سرجهی هونهرهکان جیاوازه : نیگار
 کهرهستهکی که بریتی لهرونهگ و هیل کاری، راستهوخو لهسروشتهوه
 وهردهگری، یان شتیکی له بابتهی شهو کهرهستهیهی لیوه ههلدههینیجی
 ههروهها بهریزهی شهو تویه لانهوه که هونهری "نحت" بهکاری دههینی و
 شهوشانه کهئدهب له ئاخاوتنی ئاسایی ئادهمیزادوه ههل دههینیجی

چونکه هونری موسیقا راسته و خو کهره سته که ی لسه هیچ
 سرچاویه که وه همل ناهینجی تنیا لهو هویانه وه نه بی که یو
 گوزارشت له م هونره ناماده کراوه، واته ثامیره کان یا گوزارشی
 مهشق له سرکراو "الفن" المدرب" ، ثم هونره که یوه ته
 راده ی سره خو بی که یه تو که قهواره یه کی تایه تی خو ی هه بی ، و
 مه حاله بدریته پال چ سرچاویه کی دی . که چی ده بینین بو
 نمونه شیعر — به لای که موه له روی و اتاوه — ده توانی لسی
 تی بگی که هر و هر کیرد رایه سر زمانیکی دی ، شهویش زمانسی
 به خشانه له کاتی که ده بینین هونره لاسایسی کهره وه کان به گهرانه وه
 بو شه سرچاوانه ی لاسایسی کرد و نه ته وه تی دی ده گیت ، ده بینین
 موسیقا مه حاله و هر کیرد ریته سر چ زمانیکی دی . شهزونی موسیقا
 شهزونیکی بی نه زیرو ها و تابه ، و تنیا له ریگی پر و سه یه کی
 " عملیه " ده گمه وه زوقی لی ده بینری که تنیا له باری ره و ته
 ناو خو بی که یه وه تی دی ده گمی . شه وه له چوون و سوزو گوزاره ی
 موسیقا ده ی ور و ریتی مه حاله به هیچ زمانیکی دی گوزارشتی لسی
 بکری ، یان به هویه کی دی له هویه کان گوزارشت ، هه وه ها مه حاله
 به یئر ریته بهرچا و تنیا به ژنه وتی خودی ثم موسیقا یه نه بی . بو یه
 گوتراوه موسیقا زمانیکی سره خو بی بو خو ی .
 به لام ثابا سره خو بی تنیا خسه لته که هونری موسیقا
 جیاده کاته وه ؟ تله مقی موسیقا به دوو خسه لته تان له سر جه می
 هونره کان جیاده بیته وه : خسه لته گشتیتی " صفا العمومیه " و
 جیاده کاته وه ؟ تله مقی موسیقا به دوو خسه لته تان له سر جه می هونره کان
 جیاده بیته وه : خسه لته گشتیتی " الصفا العمومیه " و خودی " الذاتیه "

گشتیتی یه که دهگرتتهوه بو شهوی که هونبری موسیقا سه ره خویره
و بهشی خوئی دهکات . لهبرتهوهی زمانی موسیقا . بهیوهندی بهکی
راسته و خوئی به بابهته کانیوه نی به و چونکه رهگزهکان راسته و خوئی
سروشتهوه هه لئا هیئنجی ، به لکو له میدانه تاییه ته کهی خوئی دا
دای ده هیئن ، بویه مه حاله موسیقا بتوانی وه سفیکی راسته و خوئی چ
بابهتیکی تاییه تی بکات ، به لکو هه میشه هه لچوون و ههستی گشتی
وینه دهگری . هه جندی پیاو ههول بدات بهیوهندی بهکانی نیوان
دانراوه موسیقاییهکان " المؤلفات الموسیقیه " و بابته دیاری
کراو دهست نیشان بکات ، هه ده بی دان به وه دا بنی که
موسیقا وینه لاینه ووردهکانی شه بابهته ناگری ، به لکو
گوزارشت له لاینه گشتی بهکانی دهکات . بیگومان هونرهکانی دی
له موسیقا به ده سه لآت تن له پروی وینه گرتنی لاینه وورد و درشتی
بابهتهکان ، شهگر کاری هونبری دروست ، ئیدی هونراوه یان تابلوی
بهیگر بی ، بتوانی له بابهته وورده راسته و خویره که بهوه بمان بسات
بو بابهته گشتی به که هه موو لاینه ووردهکان له سایه دا کو
ده بیتهوه ، بیگومان شه حالتهش له ریگای توانایه کی تاییه تی زهوق
وهرگرتتهوه جی به جی ده بی که تنیا له لای شه که سانه ههیه که
بوون به خاوهنی شه زموون و تی گهیشتنی قول له کاری هونبری لسه
بوارانه دا . به لام بهر پژهی موسیقا وه کارتیکردنی راسته و خوئی بریتی به
له ههسته گشتی بهکان ، کاتی که گویت له پارچه موسیقایه که ده بی و
مانای خمیگت یان هه ماسیکت له لاده وروژینی مه حاله بتوانی بلای شه
خمی که سیکی دیاری کراوه ، یان هه ماسیکه بو کاریکی دیاری کراو ،
به لکو شهوی راسته و خویره ههستی بی ده کهین ههست کردنیکی

گشتی به به خمه که یان به حماسه که، تنیا له دواپی داو له ریگای
 دروست کراوهزه دیاری ده کری .
 به لام خهسلتی خودی " الذاتیه " ده گهر پته وه به وئوئو
 په یوهندی به: تینهی نیوان موسیقا و زمان . چونکه هونه ره کانی نهحت و
 نیگار کیشان هونه ری مکانین، له دو مهودادا " بعد " دروست
 ده بی و هکوو نیگار کیشان، یان سی مهودادا وه کوو نهحت،
 زمان چ کارگیری یه کی له ده رکردنی دانییه، تنیا له و روه وه نه بی گد
 هندی لایه نی پوئراوی و تالوزیه کانی ثم یه کم ده رک کردنه
 خیرایه روون ده کاتوه . به لام هونه ری موسیقا به راستی هونه ری
 زمانی به: مه به ستم نه وه به که ئه دا کردنه که ی به جور یگی زمانی
 یه که له دوا ی یه که ئه نجام ده در ی تاوازو ریم بو کوئه له
 ده نگه گونجا وه کانی یه که له دوا ی یه که دین . به شیوه یه کی دی موسیقا
 به هیلیکی زمانی ستوونی ده روات، به لام هونه ره کانی نیگار کیشان
 و نهحت به هیلیکی مکانی ئاسوپی " افقی " ده روات . بیگوان
 ثم جیاوازی به ده گهر پته وه بو خهسلتی ئه وه هویه ههستیانه ی
 که ثم هونه رانه ی پی ده گوزار پته وه موسیقا له ریگای گوچک وه
 نقل ده بی، ئه مهش هویه که که پشت به یه که له دوا ی یه کی
 زمان ده به سستی، به لام هونه ره کانی نیگار و نهحت به چا و نقل
 ده بی، ئه مهش هویه کی مکانی یه وه مهودا کانی ده روه ده به بیستی و
 به شیوه یه کی راسته خو ده رک پی ده کات .
 فهیله سونه کان له کوئه وه زمان و ذاتیه تیان پیکه وه به ستووه :
 چونکه ئه وه ههستانه مان که ده چنه قالبی مکانی یه وه، وه که ئه
 شتانه ی ده بیترین و ئه و شتانه ی به ده ست و به له ش ههستیان پی

دهکین ، ههست گه لیلیکی بابهتین ، راسته و خو دهرکیان پئ دهکین
چونکه جیان له خودی ئیمه و له دهره وهی بوونماندان ، به لگو ئهم
ههستانه بناغهی باوهرمانن به بوونی جیهانی دهره وه . به لام ئهو
ههستانهی ده چنه قالبی زهمانه وه ، وهك ئهو شتانهی ده بیسترین ،
به تبعیت زاتین ، مه بهستم ئه وهیه که به شیوهیه کی بناغهی پشت
بهو زاته ده بهستی که ده یقوزیته وه ، وههستیکی وامان لا په پیدا
دهکات که له ناخی ناخمانه وه ههلقولا وه ، باشترین به لگهش بو
ئهو ، ئهمهیه که بیرکردنه وهش پرۆسهیه کی تهواو باتینی به ، ده چیتسه
قالبی زهمانه وه ، خو له وهدا دهنونئ که بیره کان دوا به دوا ی
په کدی دین ، به لام مه حاله قالبیکی مهکانی وه برگرئ ، واته بیره کان
له دهره وه را ببینرئ ! موسیقاش به م پئ به له هه مو هونه ره کان
پتر پایه نه به زاتی ئینسانی به وه .

له بهر ئهم خهسلته ده گه مانهیه که موسیقا پایهیه کی تایه تسی
له لای زاناو فهیله سو فکان هه بو وه ، وهه ند ئکیان به یارمه تی دهریکی
خوی زانیوه بو تن گه یشتن له گهردون . ئهوی له فهلسه فهی
که لیه ته وه هه رگیز- رایه کی کون ههیه له یادی ناکات که تهواو
رهنگدانه وهی ئهم قسهیهی ئیمهیه ، مه بهستم له رای فیساغورسیه کانه ،
که هه مو گهردونیان به وه لیکدا وه ته وه که بریتی به له ژماره وه ئاواز
" نغم " . ئه گه ر ئهم دهسته واژه ییان دهسته واژهیه کی مه جازی
بیت ، وا لیک بدرتته وه که ئیشارته بو ئه وهی گهردون روویه کسی
چهندی ههیه ، ئه ویش ژمارهیه ، و روویه کی چۆنی ههیه ، که به ووشه ی
دهنگ گوزارشتیان لئ کرد وه ، نابسی ئه وه فه راموش بکهین که
به کاره یانی رمز خوی له خویدا ده له ته کی قولی ههیه ، و گوزارشت

کردنیان لهگشت جیاوازییه چۆنییه گهورهکانی ناوگهردون بــــه
 وووشی دهنگ، نیشانهی رادهی بهرینی چهمنی دهنگهکانه لهلایان ،
 و نیشانهی رادهی پهیوهندییهتی خهسلهتی گشتی گهردونهوه لــــه
 لایان .

ئهگهر بمانهوی له م بارهیهوه قسهی فهیلهسوفیاك بگێرنهوه، ئههوا
 گهورهترین كهسیك له م مهیدانهدا شوینهره . با هندی لهو ووته
 قولانه وهریگرین كه شوینهر له بهشی یهكهمنی كتیبهكهیدا " العالم
 بوصفه ارادة وتملا " باسی خهسلهتی موسیقای پی كــــردون
 " گشت ئهوكهلهو خولیاو ئارهزوانهی تووشی ویستی دهبی و
 ههموو ئهو شتانهی لهناخی ئادهمیزادا روودادات، ئهقل ناویگی
 مهنی " سلیبی " خالیسهی لی دهنی بریتیه له " ههست " ههموو
 ئهمانه به چاکی لهریگای ئاوازه لهبن نههاتوو توانای ئاوازهكانهوه
 " لحن " خوی دهنوینی و بهرجهسته دهبی . بهلام ئهوگوزارشته
 له روهه گشتییهكهوه پتر لهو وینه خالیسهیه دهچیت كه له ههموو
 كههستهو مادهیهك دابراوه، ئهو گوزارشت لهخودی شتهكه دهكات
 نهك تهنیا له روالتهكان . . . لهوپهیهوندییه به تینهی نیوان
 موسیقاو كروك و ماهیهته راستهقینهکانی ههموو شتیكهوه ئهوهمان بو
 دهردهكهوی كه ئهگهر موسیقا گوزارشتیگی لهباری لهدیمنی بیان
 رووداویك یان جهویك كرد، ئهوا ههموو ئهوانهمان بو دهردهكهوی و
 بهروونی مانا پهنامهکی یهکیانمان بو دهردهكهوی، بهو جوژه موسیقا
 دهبی به چاكتترین شی كهروهوهو لیكدهروهوی ههروهها ئهو كهسهی
 بهدنگی کاریگهری سهفونیایهكهوه دهچی، ئهوهی بو دهردهكهوی كه
 ههموو رووداوهکانی ژیان و جیهان لهخودی خویدا دهبینن،

ئەگەرچی گەر بە وردی و هیمنی لەشتەکی تی بفرکری چ لایەنیکسی
 لیک چوونی لەنیوان دەنگی ئاھەنگەکان " الحان " و ئەو شانەیی
 دەوریان داوە نابینی . چونکە موسیقا جیا لەسەر جەمی هونەرەکان
 بریتی نییە لە وێنەیەکی لاسایی کەرەوێی روالەتەکان، یان دروست
 تر بلیین وێنەیەکی لاسایی کەرەوێی روالەتە بابەتیەکانی ویست
 نییە، بەلکۆ وێنەیەکی راستەوخۆی خودی ویستە، مانای میتافیزیکی
 ھەموو شتیکی سروشتی ئەم جیھانە دەخاتە روو، شتەکانی پشت
 ھەموو روالەت و دیاردەیک روون دەکاتەو . بەو پێیە، وەک چوون
 دەکری ناوی جیھان بنری و ویستیکی بەرجەستە، دەکری ناوی بنری
 موسیقاییەکی بەرجەستە .

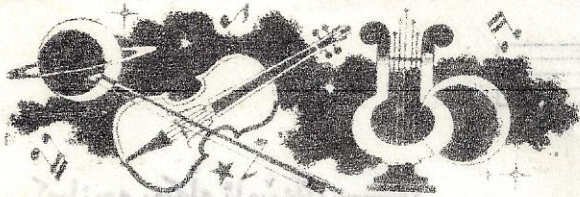
وێک لەو دەقەیی سەرەوێ دەرکەوت چ فەیلەسوفیک نابینین بـ
 ئەندازەیی شوپنەر دڵبەندی شەقڵی دەگەننی موسیقا بووین . ھەقمانە
 ئیشارەت بو ئەو بکەین کە ئەم فەیلەسوفەیی ھەموو گەردونی بـ
 دیاردەیی ویست زانیووە نەیتوانی راستەوخۆ پەیی بەخودی ئەم
 ویستە بەری، بەلکۆ لەرگای موسیقاوہ پەیی پێی برد، ئەو
 موسیقاییەکی کە لاسایی بابەتی دەروە ناکاتەو، و ھەستە دەروونی
 یەکان بەرگای ناراستەوخۆ نەقل ناکات، بەلکۆ راستەوخۆ
 گوزارشت لەگشت رووہکانی ویست دەکات، لەبەر ئەوەی پێی وایە
 دەشیت بو تی گەشتنی سروشتی شاراروہی خودی عالم، کە ویست
 بەرجەستە دەکات، یان ھەز دەکەیی بلی موسیقا بەرجەستە دەکات
 ئێمە ھەز ناکەین درۆزە بە باسی ئەم دیدە سووقی گەرییە بو
 موسیقا بدەین، بەلکۆ ئەوہی لێرەدا مەبەستمانە ئەوہی کـ
 ئیشارەت بو ئەو بکەین کە خەسەلتی تاییەتی ھونەری موسیقا وای

کرد ثم فہمہ بہ موسیقا بیہخشیت •
 شو شتی کہ دہبی ٹاکامان لای بی، ثہویہ کہ موسیقا
 ہمیشہو بہر لہہموو شتیك ہونہریکی ٹینسانی بہ، مہہستم ثہویہ
 کہ ہونہریکی بہیوستہ بہزیانی واقعی ٹینسان و بہکیشہو ململانی
 کانی ناو ثم زیانہوہ • مہحالہ لہموسیقای ہیچ سہردہقی تی
 بگہین، تنیا بہوہ نہبی کہ بزانیں خہلکہہی چون زیان،
 دیدو روانگیان بو زیان و جیہان و کومہل جی بوہ •
 دواى ثہوی کہ باسی سہرہخویسی و گشتیتی و زاتیہتسی
 موسیقمان کرد رنگہ ثم رایہ غہریب و سہر بیستہ بہرچاوا
 پیاو لہم خہسلہتسانہ و اتی دہکات کہ موسیقا ہونہریکی سہرہخوو
 جیایہ لہو واقعہ زیندوہوی کہ خہلکی تیدا دہژی، لہبارہ
 گشتی بہکہوہ دہکاتہ رادہیہکی وا کہ دوور دہکہویتہوہ لہگشت
 دیدیکی تاییہتی بو زیان و کومہل، تاقہ ہاندہری بو داہینانی
 ثہو ہستہ زاتی و بارہ فہردی بہیہ کہ تنیا دانہرکہی پییدا تی
 دہپہری • بہلام ثم فہمہ بہکجار دوورہ لہہہستی ٹیمہوہ •
 ہموو ثہو خہسلہتانی ٹیشارہتمان بوکردن، بہیوستہ بہ
 ہویہکانی داہینانی موسیقاییہوہ، نہک بہہیزی ہاندہر بو ثم
 داہینانہ، یان بہو ٹامانجانہوہ کہ ہونہرمہند جاوی تی دہپہری •
 چونکہ ناسکی ہونہرمہندی راستگو وای لای دہکات لہہموو کہس
 زیاتر بکہویتہ ژیر کاریکہری حالہتہکانی زیانی دہورویہری بہوہ، بوہ
 موسیقاکہی دہبی بہ وینہیہکی گہشی ثم حالہتانہ، ہمرچہندہ
 ہوی داہینانہ ہونہریہکی زاتی بہ • لہکاتیکا کہواتا موسیقاییہکان
 گشتین، بیگومان کومہلی سوزو کوداز • انعمالات • دہوروزینی

که له گه‌ل ئه‌و بیرو هه‌ستانه‌ی هنزی هونه‌رمه‌ندا ده‌گونجی . له‌کاتی‌کا
 موسیقا ده‌سته‌وسانه به‌رانبه‌ر به‌گوزارشت له‌بیر و که‌یه‌کی تاییه‌تی، یان
 هه‌ستیگی دیاری کراو، یان وورده رووداویک، که‌چی بی چهند و
 چوون ئه‌و جه‌وه عه‌کس ده‌کاته‌وه که هونه‌رمه‌ند که‌وتوته ژیه‌ر
 کاریه‌ری به‌وه، هه‌ستی‌ک له‌ده‌روونی گوینگرانی دا دروست ده‌کات
 شان به‌شانی هه‌ستی هونه‌رمه‌نده‌که له‌کاتی دانانی موسیقا که‌دا
 ده‌روات . به‌لام سه‌ره‌خوپی موسیقا، به‌هیچ کلوجی ئه‌وه ناگه‌یه‌نی
 که له‌واقیعه‌که‌ی ده‌ور به‌ری دا براوه، به‌لکو جیاوازی دوا
 شیوه‌که‌ی له‌گه‌ل شیوه‌ی بابه‌ته‌که‌یدا ده‌گه‌یه‌نی، واته‌ پیوه‌ندی نیوان
 موسیقا و ئه‌م بابه‌ته بریتی نی به‌ له‌کا و ژکردنه‌وه و لاسایی کردنه‌وه و
 گه‌توگو یان نواندن یان وینه‌گرتییگی راسته‌وخو، به‌لکو پیوه‌ندی
 یه‌کی سه‌روشتی به‌ " ایجا " موسیقا له‌ده‌رووندا ده‌ی ورژینه‌نی و
 هه‌ستیگی گشتی وای تیا دروست ده‌کات که له‌گه‌ل ره‌وتی ئه‌وه
 یابه‌ته‌دا ده‌گونجی، هه‌رچنده به‌شیوه‌یه‌کی راسته‌وخوش لاسایی
 نه‌کاته‌وه .

مه‌به‌ستم ئه‌وه نییه که هه‌ر موسیقایه‌ک ئه‌م خه‌سه‌ل‌تانه‌ی تیی‌دا
 بووه و گوزارشتی له‌و واقیعه زیندووه‌ی که تیی‌دا دروست بووه کرد ،
 له‌گه‌ل جیاوازی هویه‌کانیدا خه‌سه‌ل‌تی تاییه‌تی هونه‌ری موسیقمان
 به‌لام مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه که نمونه‌ی بالایی موسیقا ده‌بی ئه‌وه
 خه‌سه‌ل‌تانه‌ی تیی‌دا بی، هه‌ندی ژینگه‌ی موسیقای دیاری کراو هه‌یه
 که له‌نمونه‌ی بالایی نزیك بووه‌ته‌وه، به‌هه‌موو توانایه‌که‌وه هه‌ولی به‌دی
 هینانی کردووه، هه‌ویش ژینگه موسیقاییه‌کانی روژنا وایه، که له‌م به‌شه‌ی
 لیکولینه‌وه که‌مان دا باسی لیوه ده‌که‌ین .

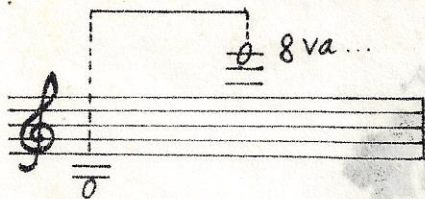
کمان

د بهستری ، هر به کمان
 به نندازم به کی تایبه تی دوره
 له وی دیکمان ، ته ستوره کمان
 پی د هوتریت " صول " ته وی
 د وای صول پی د هوتری " ری " ،
 سی هم پی د هوتریت " لا " .
 ته وی تریان پی د هوتری " می " .
 بوژمین کوانیک " قوس " یکی
 دارین به کار د هینری کمان
 به شیوه کی تایبه تی دروست
 کراوه کوکولیک مووی کلکی ته سپی
 پیوه به ستراوه . . وایاوه کمان
 نوته کانی کمانچه له سر کلیلی
 صول بنوسر ته وه ، مه وای
 د ننگه کانی سی چینه " طبقه " .
 به گوپزه ی لیها تووی کمانچه ژه ن

هم نامیره به ټینگلیزی پی ی
 د هوتری " Violin " به فوره نس
 پی د هوتری " Vilon " و به
 ته لمانی پی د هوتری
 " Violine " و به زمانه سی
 عمره بیش پی د هالین " فیولینه " .
 یا خود کمان ، به کوردی پی ی
 د هوتری کمان یان کمانچه
 کمان ووشه کی فارسیه ، واتای
 " کوان " " قوس " د هکینه .
 " فیولینه " ش له ایتالیه وه
 وهرگیراوه . . سوک کراوه ی ووشه ی
 " فیولا " به که واتای " ژی-وتر " .
 د هکینه ییت .
 کمانچه بریتی به له سند و ټیکلی
 دارین ، چوار ژی له سر

بهرزد هیتتوه تا کو دکاتسه سن و نیو یان زاتسه

وینه (۱)

که مانچه به کله نامیره کانی
نور کسترا د هزمیرد ریت و توانایه کی

گهوره ی د هر برنی همه

که مان

موسیقا چیه؟

باش گهران به شوین سمرچاوهی وشه که دا بو مان دهرئه که وی که
 م وشه یونانی به له ره که زدا وله وشه (موسسا) وه داتا شراوه ،
 که واتای (الهام به خش) شه گه یه نیٔ *
 میژروی کونیش بو مان شه گه یه نیٔ وه که (جویتهر) له گشت و گوزار بیدا
 نو کیزولهی له گهل خوی شه برد که به (موسا جیب) ناوی شه بردن وه ره
 به که یان به یه کی له هونه ره جوانه کانه وه سهرقال بووه له وانه (گوزانسی ،
 سهما ، نیگار کیشان ، دراما ، کومیدیا ، ووتار ، میژرو ، سوار چاکسی و
 شه مستیره ناسی) له باشدا پیتی (قا) ی خرایه سهرو بووه به (موسیقا) ،
 له بهر شه وه واتای کونسی ووشه که (هونه ره کان) شه گه یه نیٔ به شپوهی
 گشتی ، به لام له باشاندا شه م ناوه ترخان کرا بو واتای زمانسی
 تا وازو سوژ *

موسیقا له چی پیك هاتووه ؟

موسیقا به ههموو وینه کانه وه له دوو توخمی بفرچینه می پیك هاتووه :
 ۱- ریتم (الايقاع) که شه مش په میوند مد دهنگه کانه یه ک به وی تهره وه
 له پرووی بهرد وه ام بوونی همره که یان له بابهت دریزی و کورتسی
 شه مهود او کاتهی شه م دهنگه موسیقیا نه پی یان شه چیست

* تیوری موسیقا : نامیلکه یه که بهر یوه بهریتی بهر مرد هی سلیمانسی
 مه لهندی چالاکی قوتا بخانه کان ، سالی ۱۹۲۲ چاپ کراوه
 له لایسن دلیر ابراهیم * مه ناماده کراوه *

(ئی خایمنن) •

۲- تاواز (اللاحن) که ئەمەش پەییوندی دهنگهکانه یهك بهوی تسرهوه

لهرووی ناسکی و گری دا •

ئەم دوو توخمه بئینچینهی موسیقایه شان بهشانی یهكتر ئهروپن ، واته به ههر دووکیانسهوه ئینجا موسیقا دروست ئەبیت ، وه ههر تاکیکیان

به تعنیا موسیقا دروست ناکات • ههروهها ئەتوانین بلیین که موسیقا له مانه پێک هاتوهه :

۱- دهنگ : - ههموو تهنیک (جسم) که بلهریتهوه ئەتوانیت دهنگه

دهنگه و غهلبه غهلب دروست بکات به پێی ئەو له رینه وانسه ی

(زبذبات) له یهك دانهای دیاری کراوی کاهدا (وحدت زمانیة

معینة) ئەی نیزیت • غهلبه غهلب نزیکهی تا (۱۶) له رینه وه میسه

له یهك چرکه دا (۱۶ زبذبة × ثانیة) بهلام دهنگی بیستراو

له رینه وهکانی له نیوان (۱ تا ۱۶۰۰۰) له رینه وهیه له یهك

چرکه دا ، اسه رووی تهکنیکی یهوه ههموو ئەو دهنگانهی له رینه وهکانی

رێک و پێکه به جوژه موسیقایهك دانتهنریت بهلام ئەوانه ی نارێکن

به غهلبه غهلب له قهله م ئەدریت • به م شیویه ، کهواته موسیقا

دهنگه بهلام ههموو دهنگیک موسیقا نی یه •

وه له مهونوا که ووشه ی دهنگ بهکار ئەهینین مه بهستان لهو جوژه

دهنگه رێک و پێکهیه که به جوژه موسیقایهك دانتهنریت ، وه یاخود ئەم

سێ سیفته ی تیا به •

۱- پله (الدرجة) : -

ئەو خاسیهتهیه که گوی دهنگهکانی پێ جیا ئەکاتوه لهرووی ناسکی و

گری یهوه ، پله ی دهنگیش بهنده به له رینه وه ی سهراوه ی دهنگه ک

وه یان ژماره‌ی لهرینه‌وکانی له برکه‌یه‌کدا (تا لهرینه‌وکان زیاتر بییت
د هنگ ناسکتر ئه‌بییت) .
ب- توندی د هنگ (شدة الصوت) : لوت لهرینه‌وکانی له نامینه‌وکانی
ئهو خاسیه‌تیه که گوی د هنگه‌کانی یی جیا ئه‌کاته‌وه ، لیه پرووی
به‌رزی و نزمی یه‌وه ، شه‌مه‌ش به‌نده به فراوانی لهرینه‌وه‌ی سه‌رجه‌ساره‌ی
د هنگه که (تا فراوانی یه که گه‌وره تر بییت د هنگه‌کش به‌رتر ئه‌بییت و ساوا
به پیچه‌وه‌انه شه‌وه) .

ج- جور یا زنگ (الجرس الصوتی) :
واته مۆرکی (طابع) د هنگه که و سیفته تایبته‌ی یه‌کانی خوئی . ئه‌گه‌ر
د هنگه‌یکمان گوی لئ بوو له یه‌ک به‌وه یه‌ک به‌رزی ، له هه‌ند ئامیزتیکی
جور به جور وه وک یه‌کن له که‌مانچه‌و یه‌کیکی تر له بیانوو یه‌کیکی تر له
کلارنیته‌وه یا د هنگی ئاد همیزاد بییت ئه‌وا ته‌نانه‌ت بئێ مه‌شق تر یی
گوی بو بیستن به ئامانی مۆرکی د هنگی هه‌ر سه‌رجه‌وه یه‌ک له م د هنگه
بیستراوانه له یه‌ک جیا ئه‌کاته‌وه ، واته ئه‌زانیت کام جوژه د هنگه له کسام
سه‌رجه‌وه یانه‌وه د یته د هری .
د هنگی ته‌قه ته‌ق و زیکه زیک و ته‌په ته‌پ و بروسکه‌و خسه خسه و هه‌ر
یه‌کن له‌و بابته‌نه له موسیقادا به‌کار نایه‌ت به واتا زانیاری یه‌که‌ی موسیقا .
کات (الزمن) : -

بریتی یه له کۆی هه‌موو ماوه کاتی یه‌کانی نوته‌و پشوو‌ه‌کان (هه‌مو
مجموع المدد الزمنية لجميع النوتات) .
موسیقا زانستیه‌وه هه‌ونه‌ریشه ، چونکه لقیکی زانسته فیزیکه‌کانه‌وه
له‌سه‌ر تیوری یه‌کانی د هنگه بنیات نراوه . ئه‌رکی موسیقا ریکه‌خستن و
یه‌ک به‌د وای یه‌کا هاتی د هنگه‌کانه له بابته‌ی پله‌ی گونجاوی شییا‌وه‌وه

به شیوهیک که تاوازی موسیقای لی دروست بکری ، باشان کارکردن
 به شیوهیک که ههلبهستی ئه و تاوازانه پتهو تر بیت لهرووی کیوشو
 رازاند نهوهیک که جوانتری بکات له کاتی بیستنا ، که ئه شلیین هونمه
 ئه وه له پیشکesh کردنیا یا خود له ئیدا گکردندا دهههکسهوئیت ،
 موسیقا لی دان بیت وه چ گورانی وتن ، کهواته موسیقا زمانیشه و
 هونهریشهو زانستیشه .

ناوی نوتھکانی موسیقا : —

موسیقا زمانیکی جیهانی زیندووه ، وه ههروهک چون ئه ووشانهی
 گفتوگوی بی ئهکمین ئهتوانین به ئاسانی بی یان نویسن و بی یان
 خوینینهوه ، ههربهو ئاسانی بهش موسیقا ئهنوسریت و ئهخوینریتسهوه ،
 نوتھ موسیقاش ئهلف و بی یهکانی ئه م زمانه زیندووهیه ، له بهر ئهسه
 ههههچی تاوازی موسیقا ههیه چ دای بنیین یا لی بدمین یان
 بی بیستین بهو نیشانانه ئهنوسریت که قهشهیک به ناوی (جید وئاریزی
 ۹۹۰ — ۱۰۵۰ ز) دهستیگی بالای ههبووه له چهپاندن و پیشخستی
 ئه م نوتانهدا . وه ناوی نوتھکان یهک له دوا یهک به م شیوهیه
 ئهخوینرینهوه له چهپهوه بو راست .

C d e F g a b

— ئهلمانیهکان ئه م حهوت نیشانهیه

به م پیتانه ناو ئهبن .

C D E F G A B

— ئینگلیزهکان ئه م حهوت نیشانهیه

به م پیتانه ناو ئهبن .

do re mi fa Sol la Si

— ئیتالیهکان ئه م حهوت نیشانهیه

بهم هرگانه ناو ئهبن .

ut re mi fa Sol la si — فهرنسیه کان ئەم حەوت نیشانە

بەم پرگانه ناو ئەبەن .

سی لا سول فامی ری دو — عەرەبەکان ئەم حەوت نیشانە

بەم پرگانه ناو ئەبەن .

سی لا سول فامی ری دو — کوردەکان ئەم حەوت نیشانە

بەم پرگانه ناو ئەبەن .

پلیکانە موسیقا (Stave) : —

بریتی بە لە پینچ هیلێ راستی ئاسۆیی (افقی) بھەتدەك ، چوار
 بۆشایی یان لە نیواندا ھەمە ، وە چ هیل و پ بۆشایی بەک — ان
 لە خوارەو ئەژمێرین بۆ سەرەو .

۵	هیلێ پینجەم	بۆشایی چوارەم	۴
۴	هیلێ چوارەم	بۆشایی سێ بەم	۳
۳	هیلێ سێ بەم	بۆشایی دوو بەم	۲
۲	هیلێ دوو بەم	بۆشایی بەکەم	۱
۱	هیلێ بەکەم		

ئەو نیشانانە بۆ نووسینەو موسیقا بەکار دێن (نۆتەکان) لە سەر
 ھەریەک لە پینچ (۵) هیل و چوار بۆشایی بە دائەژمێن و ھەر هیل و
 بۆشایی بەک ناویکی تایبەتی خۆیان ھەمە کە بە گۆرانی کلیلی موسیقا
 ئەم ناوانەش ئەگۆرین ، ئەگەر کلیلی (سول) لە سەرەتای پلیکانە ک
 بکیشین ناوەکان بەم شێوە بە دەبییت :

ناوی ہیٹھ کان

5
4
3
2
1

فا پرئی سی صؤل می

ناوی بؤشایی یہ کان (مہیا نہ کان)

5
4
3
2
1

می ڈو لا فا

لہسہ روو ہٹھئی پتتجہ مہوہ صؤل

5
4
3
2
1

لہزیر ہٹھئی یہ کہ مہوہ

صؤل فا می پرئی

5
4
3
2
1

ڈو سی لا صؤل فا می پرئی

دهنگه کانی ئاده میزاد

دوو جور دهنگی ئاده میزاد ههیه :-

- ۱- دهنگی بیوان
- ۲- دهنگی ئافره تان و منالان (ئه م دهنگانهش ههشت پلهی تـهـوار
- ئوکتافیك - له دهنگی بیوان بهرزترن، واته یـهـه ك
طبهقهی موسیقی)

ئه م دوو جور ره ههیه که یان ئه کسری به م به شانه وه :-

- ۱- دهنگه گره کان
  - ۲- دهنگه ناسکه کان
- دهنگی ناسکی ئافره تان و منالان پی ی ئه وتریت (سوپرانو)
دهنگی گری ئافره تان و منالان پی ی ئه وتریت (کونتر ئالتو) یا (ئالتو)
دهنگی ناسکی بیوان پی ی ئه وتریت (تینور)
دهنگی گری بیوان پی ی ئه وتریت (باس)

گلیله گانی موسیقا

بۆ ئه وهی حهوت نه واکان (النغمات السبعة) له چهند چینیکسی جیا وازدا بنوسینه وه له رووی ناسکی و گری به وه که ئه کاته نزیکه حهوت چین و پلیکانه کهش همووی ناگری چونکه تنیا جیگای یانزه نه وای له سه ره ئه پیته وه ، بۆیه چهند نیشانه یه کی تاییهتی به دی هینرا وه پێ یان ئه وتسری (کلیل) له سه ره تای پلیکانه که دا دائه نری بۆ دیاری کردنی ناوو چینی هموو نه وایه ک ، به م شیوهیه نه واکان له وه نده ی جی هی هیه له سه ره پلیکانه که ئه نوسریته وه له جیاتنی ئه وه ی هیلی زیاد ی زوورت به کار بهینریت بۆ دیاری کردنی ئه وه ی ما وه ته وه له حهوت چینه که .

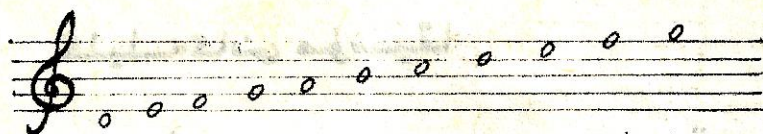
کلیل : -

نیشانه یا علامه تیکی موسیقایه له سه ره تای لای چهپی پلیکانه که وه له سه ره یه کی له هیله گانی دائه نری بۆ دیاری کردنی ناوو چینی هموو نه وایه ک (یاخود هر نوته ی سه کی موسیقا) وه س جۆر کلیلمان هیه :

کلیلی صۆل (کلیلی کهمان Treble clef) : -

ئه م کلیده به پیتی (G) ئه ناسریت ، وه له به ره پیدانی کیشانسی ئه م پیته وه گه شتو وه به م شیوهیه ( ) وه ئه م کلیده له سه ره هیلی دو وه ی پلیکانه ی موسیقا دائه نری بۆ دیاری کردنی ئه وه ی سه ره نیشانه یه کی موسیقا له سه ره دو وم هیل دانرا بۆی ئه وتسری ((دهنگی صۆل)) ، ئه م کلیشه بۆ ئه م ئامیرانه به کار دی :

(فایولین یان کهمانچه ≡ کلارنیت ≡ سا کسیفون ≡ فلوت ≡ ئوبۆ ≡ دهستی راستی ئوکۆردیون . . . هیتد)

صوّل فا می ری دو سی لا صوّل فا می ری

۲- کللی فا (کللی نزم Bass clef): -

ئەم کللیلە بە پیتی (F) ئەناسری، ئەم کللیلە لە پەره پیدانی
 کیشانی پیتی (F) دەو گەشتوتە ئەم شیویمە ، وە لەسەر
 چوارەم هیلل پلکانە موسیقا دائەنری بوئەوهی بزانری کە ئە
 نیشانە موسیقایە ئەکەوتتە سەر چوارەم هیلل ناوی (فا) یە
 ئەم کللیلەش بوئەم ئامیرانە بەکار دی (جەلو - کونتر باص - دەستی
 چەم ئۆکۆزیون ۰۰۰ هیتد)

سی لا صوّل فا می ری دو سی لا صوّل فا

کللی دو :-

ئەم کللیلە بە پیتی (C) ئەناسری، لەپەره پیدانی بیستی
 (C) گەشتوتە ئەم شیویمە - IB: یا IK:
 وە لەسەر هیللی یەکەم دوو دەو و سی یەم و چوارەم دائەنری تابزانری
 کە ئەو نیشانە موسیقایە لەسەر هەمان هیلل دائراوە دەنگی (دو) یە
 وە بوئەم ئالەتانه بەکار دی (فیولا - ترۆمبون ۰۰۰ هیتد)
 وە فیولا کللی دو ی بو بەکار دی لەسەر هیللی سی یەم دائەنری

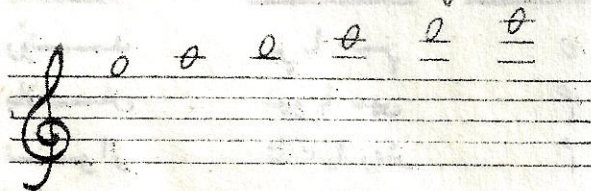

هیله زیاده یاریده دهرهکان :-

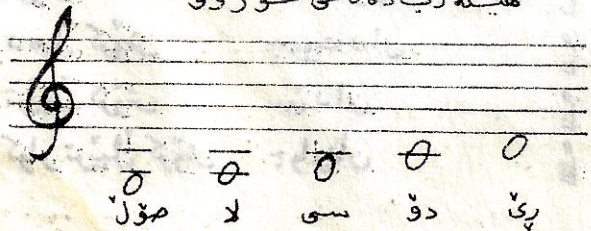
نموی سمرنجی راکیشاین لسه بلیکانهی موسیقا نموی سهر و کسه
 گشت نموی نوتانهی نموانهوی لی بدین یا بی لیین نایگریته خوبویسه
 پیویست نکا بهوی هندی کورته هیلی زیادی تری بخهینه سه ر ،
 یا له زیر بلیکانه کوه ، وه به م هیلانشر نموتری (هیلی زیاده) ،
 (الخطوط الاضافیه) ، که نکا هر خزانه سمر بلیکانه که واته دای هیلی
 پیینجه م هاتن بیان نموتری (هیله زیاده کانی سهر و) وه نکا سه ر
 خزانه زیر بلیکانه کوه واته زیر هیلی به کوه بیان نموتری
 (هیلی زیادی خوار و) ، وه چون له م ویتانه دای ررون کراونه نموی :

هیله زیاده کانی سهر و

می ری دو سی لا صول

هیله زیاده کانی خوار و

نرخه کاتی به سادده کاتی نۆزه کاتی موسیقا

القيمة الزمنية البسيطة للنظرات الربعية

—

—

—

—

بۆ دیاری کردنی نرخه کاتی به کاتی دهنگه کاتی موسیقا جهوت شـکلی

چۆر به چۆر به کار هاتوون بۆ نوسینه وهی ، شه م شکلا نهش بریتین لسه

چهند نیشانه که بۆ دیاری کردنی نرخه کاتی ههر به که لسه

دهنگه کان ، به م بۆ به ههر به که لهو نیشانه ناویک و نرخیکی کاتی ی

تایهتی خویان ههیه که شه مانن :

—

—

—

—

—

—

—

—

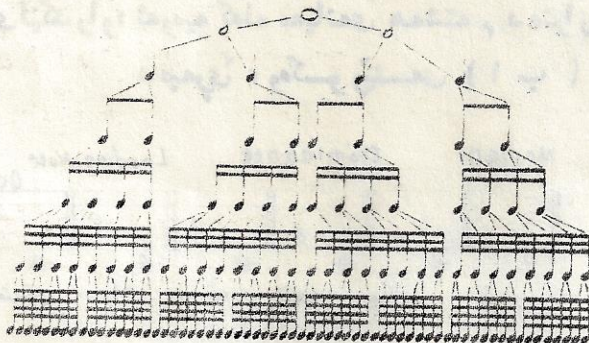
—

—

—

—

وه همر نیشانهیهک لهو نیشانانهی ناو ئه و خشتهیهی سه ره وه کسه
دیاری کراون نیوهی نرخنی کاتی ئه و نیشانهیهی پیش خوئی و دو قاتسی
نرخنی کاتی ی ئه و نیشانهیهی یاش خوئیتهی •

مه یانه کانی مؤسیقا

میانہ کان (الفواصل - المسافات - الأبعاد)

۱- میانہ : مہودای نیوان دوو پلمیہ (دوو دہنگی مؤسیقا)
 ۲- میانہی سادہ : ٹھویہ کہ لہ میانہی ہشتہم ناترازیٹ ہواتہ
 لہ سنوری یےک ٹوکٹاف (دہنگی ہشتہم ادا وینسی
 (ف ا)

۳- میانہی لیکن دراو: ٹھویہ کہلہ میانہی ہشتہم د مترازیٹ و تسی
 د پھری ، و کسو وینسی (ا ب)

Tonic   Mediant   Dominante   Leading-Note   Octave

ہشتہم مہودای   ہشتہم نیوان   ہشتہم دوو   ہشتہم سادہ   ہشتہم پلمیہ   ہشتہم یوان

ات   ات   ات   ات   ات   ات   ات

وینسی - ا -

سیانہ ہم   دوونہ ہم   یانہ ہم   رہ ہم   نوہ ہم

وینسی - ا -

۴- ئەگەر د‌ن‌گه‌کان یه‌ك به‌د‌وای یه‌ك‌دا هات و لێ‌ك‌دا نه‌بران ، ی‌تی ی
 د‌هوتری (مه‌بانه‌ی میله‌ودی) وه‌كو وێنه‌ی (۲ ۲)

۵- به‌لام ئەگەر د‌ن‌گه‌کان له‌یه‌ك كات‌دا د‌ه‌رچوون ، یا بیستران ی‌تی ی
 د‌هوتری (مه‌بانه‌ی هارمۆنی) وه‌كو وێنه‌ (۲ ب)

وێنه‌ی - ۴ -

مه‌بانه‌ی هارمۆنی

مه‌بانه‌ی میله‌ودی

- ۲ - ۴   - ۲ - ۴

۶- مه‌بانه‌کان یان (هه‌لكشاو - صا‌عد) یان (داكشاو - هاب‌ط)
 د‌ه‌بن ۰۰ وه‌خت‌ه‌ هه‌لكشاو د‌ه‌بیت ئەگەر له‌ د‌ن‌گی خوارووه‌وه
 حساب بک‌ریت بۆ د‌ن‌گی سه‌رووه‌ه ، وێنه‌ی (۲ ۲)

وێنه‌ی - ۲ ۲ -

مه‌بانه‌ی هه‌لكشاو

- ئەگەر له‌سه‌ د‌ن‌گی سه‌رووه‌وه‌ه حساب بک‌ریت بۆ د‌ن‌گی خوارووه‌وه
 ئەوا د‌ا‌كشاو د‌ه‌بیت ، خو‌ ئەگەر وش‌ی د‌ا‌كشاو نه‌وترا (واته‌ -
 هه‌یج نه‌وترا) ئەوا مه‌بانه‌که‌ به‌ هه‌لكشاو د‌ه‌زمی‌رد‌ری وێنه‌ی (۲ ب)

وێنه‌ی - ۲ ب -

مه‌بانه‌ی د‌ا‌كشاو

۷- ناوی مه یانه : شهگر بمانه ویت مه یانه نیوان (دو - صول) -
 بنا سین شهوا (دو) به پله یه که م له پمیره ی موسیقا دا ،
 (ری) به پله ی دووه م (می) به پله ی سی یه م ، (فا) به پله ی
 جواره م ، (صول) به پله ی پینجه م داد منین . وینه ی (ا) بو یه
 بی ی دهوتری (مه یانه ی پینجه م) ، بوونی نیشانه کانی (دی سز ،
 بیمول ، ناچرهل "بیکار") ناوی مه یانه که ناگورن ، به لکو تنیا
 جوره که ی دهگورن و بیس . وه کسو وینه ی (ا) .

کم ۳   بو ۳   گت ۳   ز ۵   کم ۵   ت ۵

مه یانه ی سی یه م   مه یانه ی سی یه م   مه یانه ی سی یه م   مه یانه ی پینجه م   مه یانه ی پینجه م   مه یانه ی پینجه م
 "که م کراو"   "بچووک"   "گه وره"   "زیاد کراو"   "که م کراو"   "ته واو"

وینه ی - ۴ -

کم ۵   ت ۵   ز ۵

۸- جور ی مه یانه : شهو مه یانه ی ناوی پله کانیان وه کویه که ، لخر خدا
 وه کویه ک نین ، بو نمونه له (دو) هوه بو (می) که جوار نیو
 تونی تیایه ، واته دوو مهودای گه وره (آتون) به مه یانه ی
 سی یه م داد هنری ، له (دو) هوه بو (می) ، له (دو) هوه
 بو (می) (ب) یس سی یه مه چونکه سی پله ی تیایه ناویان جی اوزه

(دۆ، ری، می) لەگەڵ ئەوەشدا لە نرخوا وەک یەک نییە،
 تەماشای ئەکەن (دۆ) وە بۆ (می) وەکو باسمان کرد
 (٢ تۆن) ھەمە، بۆیە پێی ئەوتری (میانەى سێ یەس گەورە) ، لە
 (دۆ) وە بۆ (می) (تۆن و نیویک) مەودایەکی گەورە مەودایەکی
 بچووک ھەمە پێی ئەوتری میانەى سێ یەس بچووک ، لە (دۆ) وە بۆ
 (می) (٦) (٢. نیوتۆن = ١ تۆن) یەک مەودای گەورە ھەمە ، پێی
 ئەوتری میانەى سێ یەس کەم کراو ، وینەى (٥)

تۆن < T T

١/٢ تۆن S T

تۆن S S

میانەى سێ یەس
«گەورە»

میانەى سێ یەس
«بچووک»

میانەى سێ یەس
«کەم کراو»

وینەى - ٥ -

یۆناسینەووەو جیاکردنەوی ئەم میانە جوۆراو جوۆرانە ئەم ناویشانانە ی

خوارەو بەکار دەھێنرێن : -

(ت)	Perfect	الكاملة - التامة	١) تەوار
(ك)	Major	الكبيرة	٢) گەورە
(بو)	Minor	الصغيرة	٣) بچووک
(ز)	Augment	الزائدة (المضاعفة)	٤) زیاد کراو
(کم - م)	Diminished	الناقصة	٥) کەم کراو

(Handwritten title or notes at the top left)

سنت و ملاحضه...

Handwritten musical notation or notes

نور و سی...
1 2
1

گهی چهر دهی ما تا نم تا رس کور گوی مهر بیفتی ما

ریدی پا گوی نم یا زید لای ما رو سه به نم نا گوی

گر تا همد کم چم له دهس نم ما ت نیش زم

رم نم یان وم که نه سهر یان رم

Fine

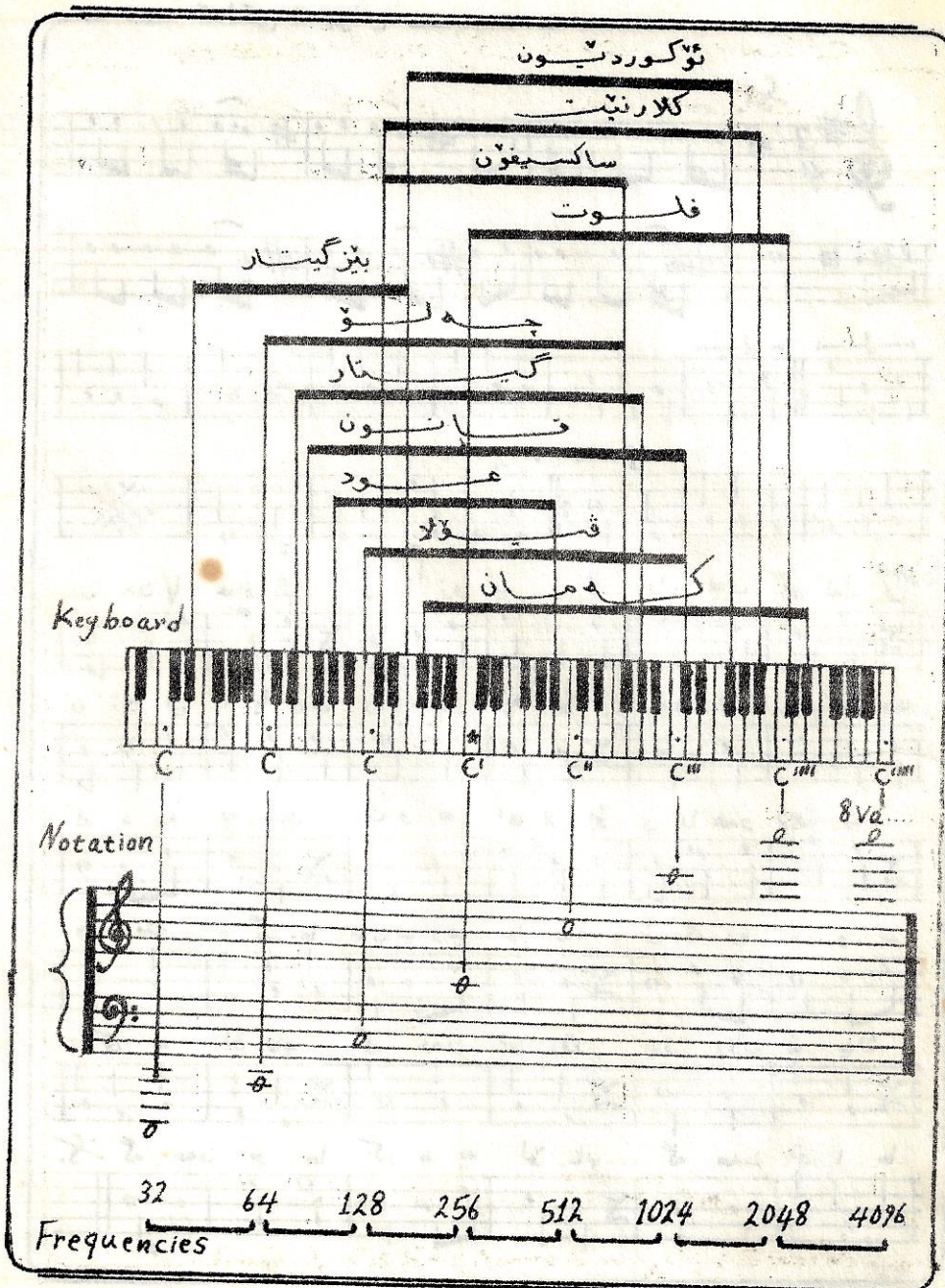

که لکی و دیوان کا زیزو یار ..
 لکه شکر با به ندی عد شقی شو
 بویه هه زده م له جیای زووان
 ده بریت هه و راز بولای به شه
 سینه ره که م و یا نزه و تر ...
 به و تر یودی مانکه شه و
 یه لکه له دوا یه لکه زورین ده لکه
 تابلو یه لکه مانه و مه لکه

* * *

له ریت یه شارا هه ست و ورده کرین
 بویه هه لکی بویه داهه زراین
 خه یالته و خه : ده بریت یه زین یه
 بله یه له م بویه شه ده چین یه
 تو لکه توه ناکم کرته با و شه
 و تم : شه و یه له م کا تانه
 ته نیا قورباغه یه به ریت
 شه ره رف نه یه به لکو گانه
 به جامانه .. شه نیجام به ستم ..
 برینف هه خه که راستم ..
 هاتینت دیسانت به ره و دیوان

توکوردیسون

کلارینت

ساکسیفون

فلوت

بیژگیتار

چهلنؤ

گیتار

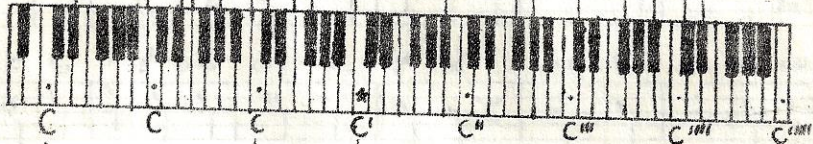
فانسون

عود

قیولا

کمان

Keyboard

Notation

Frequencies 32 64 128 256 512 1024 2048 4096

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, written in a cursive script.

Main body of handwritten text, consisting of several lines of cursive script, enclosed within a faint rectangular border.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or footer, written in a cursive script.

نیاز می که هموموان بیکوه ها و بهشی بکین له دارشتنی بهیرو و
پروگرامی به کیتی به کتان بو شهوی بتوانین پیشکوه و تووترین و بوخته ترین
به زمانه دارپژین و به هق و راستی و دلسوزانه دمریری ثاوات و
ثامانجهگانی هونرمندان کوردستان بی و لفاخ و دمرورنی
شهوانه هه لقا بی، بو به پیوستیه کی میژوویی گزنگو شرکیگی
پیروژه هموموان بیکوه به بهری سهرهستیه بهیرو او بوچوون و
تییینه کانیان به سراجت دمربرین، دهبا هموموان ههول دهین
بو زیاتر که شهیدان و پیش خستی به کیتی به کتان بو پیوستی
هینانی ثامانجهگانی .

پرۆگ رام

ماده‌ی یه‌گم : ناوی یه‌کیتی - یه‌کیتی هونهرمندانى کوردستان - ه
ماده‌ی دووم : سروشتى یه‌کیتی :

ریکخراویکی دیموکراسى سهره‌خویه ، ه
هونهرمندیکی کوردی نیشتمان په‌روم به‌جی‌اوازی
بیرورپایانه‌وه له‌زیر ئالای خوی‌دا کۆده‌کاته‌وه بو‌پهدی
هینانی ئامانجه‌کانی .

ماده‌ی سێهه م : ئامانجى یه‌کیتی :

یه‌کیتی به‌که‌مان تی‌ئه‌کوشی له‌پیناوی بوژانه‌وه‌وه گه‌شه
پیدانی هونهریکی کوردی ره‌سهن و هاوچهرخ و به
ئامانجی گه‌شته ئاسوی هونهری جیهان و به‌سته‌وه‌ی
به‌سهرجه‌سی خه‌باتی شوێشگێزانه‌وه رزگارخوازانسه‌ی
نه‌ته‌وه‌ی کوردمان و به‌رزکۆنه‌وه‌ی ئاستی هوشیاری و
رۆشنییری و هونهری و نه‌ته‌وه‌یسی له‌ناو جه‌ماهردا .

أ - ئامانجی پیشه‌ی و رۆشنییری :

ا - ره‌خساندنی زه‌مینه‌یه‌کی له‌بار و سه‌ره‌ست و ئازاد دوور له
چه‌وساندنه‌وه بو هونهرمندی کورد له‌ده‌ره‌پینی بی - سه‌روپا و
کاری هونهری‌دا .

- ۲- ههولدان بو بهرز کرد نهوهی باری ئابووری هونرمندان .
- ۳- پاراستن و بهرگری کردن له هونرمندان دزی گاره ناره واکان وهك (گرتن و دهر کردن و دوورخستهوه) .
- ۴- ههولدان بو بهرز کرد نهوهی ئاستی روشنبیری و هونری و زانستی هونرمندان به :

أ- کرد نهوهی بهیمانگا و ئاکادیمیه بو وهرگرتنی قوتابی بهتواناو بههرمند .

ب- ساردنی هونرمندانى کورد بو دهرهوهی ولات بو خویندن و مووارهسه .

ج- هیئانی ماموستای سپورو شارهزا بو کوردستان بو یارمهتی دان و پیگهیاندنی هونرمندان .

د- هیئانی هموو جوره ئامیرو کهل و بهل و پیداویتی هونری بو هموو بهشگانی هونر بو روزهینهکی لهبار بو کاری هونرمندان .

ه- بایهخ دان به لیکولینهوه و دیراسه کردنی هونری کوردی و کلهبووری نهته رایه تیمان و پاراستنی له فهوتاندن و لهنا و چون .

و- دامهزاندنی موزهخانهی همه جور له کوردستاندا .

ز- یارمهتی و پشتگیری کردنی تیب و کومه له هونریهکان له کوردستاندا .

ح- پئو ناسینی هونری کوردیمان به گه لانی جیهان .

ط- ههولدان بو دروست کردنی شانوو و هولی همه جور له شارهکانی کوردستاندا .

ی- ههولدان بو زامن کردنی بژیوی داروژی هونرمندی کورد .

ب - نامانجی نیشتمانی :

۱- پشتگیری ته‌واوی شورشی نوی خوازو پیشک‌ه‌وتن‌خ‌وازی کوردستان ده‌کات و به‌وپه‌ری له‌خ‌وب‌وورد نه‌وه‌ خه‌بات ده‌کات له‌پیناوی وه‌دمست هینانی گشت مانه ره‌واکانی گه‌له‌که‌مان .

۲- پشتگیری ته‌واوی هه‌موو بزوتنه‌وه‌یه‌کی رزگار خوازو شورشیگه‌ری ده‌کات له‌هه‌موو به‌شه‌کانی تری کوردستان له‌پیناوی جی به‌جسی کردنی نامانجه ره‌واکانی روشنبیری و ئابووری و سیاسی داروژیکی به‌خته‌ومردا .

۳- پشتگیری و هاوکاری کردن له‌گشت بزوتنه‌وه‌یه‌کی پیشک‌ه‌وتن‌خ‌وازو نیشتمان په‌روهر له‌هه‌موو جیبه‌ان‌دا .

۴- یارمته‌ی و هاوکاری کردن له‌گه‌ل هونهرمندانان ناوچه‌کانی تری کوردستان و یه‌ک‌خستنی ئیش و کاره‌کانمان .

۵- هه‌ول‌دان بو‌په‌یوه‌ندی کردن و به‌هیز کردنن په‌یوه‌ندی له‌نیوان یه‌کیته‌ی و هه‌موو ریک‌خراوه‌کانی تری کوردستان له‌چوارچیه‌ی شورشی پیشک‌ه‌وتن‌خ‌وازی کوردستان و هه‌ول‌دان بو‌په‌یوه‌ندی کردن له‌گه‌ل ریک‌خراوه هونهره‌کانی گه‌لانی جیبه‌ان بو‌جه‌سپاندنی په‌یوه‌ندی په‌کانی روشنبیری و هونهری و نه‌ته‌وه‌یسی .

په‌په‌روه‌وی ناو‌خ‌و

ماده‌ی یه‌که‌م :

یه‌کیته‌ی هونهرمندانان کوردستان له‌و هونهرمنده‌ی پیشک‌ه‌وتن‌خ‌وازو نیشتمان په‌روهرانه‌ی پیک‌دیت که باوه‌ریان به‌بروگرام و په‌په‌روه‌وی

ناوځوی (ی . ه . ك) هیناوهو تی ټه کوشی له بیټناوی جسی
به جی کردنی نامانجه کانی دا .

ماده ی دووه م :

ټندامتی له یه کیتی دا :

هموو هونرمندیك بوی همه دا وایهك پیشکَش به
(کومیتھی شار) بکات له دوا ی رهامندی (کومیتھی شار)
به ټندامی یه کیتی وهر ټگیری به مرجی :
أ - له بواری هونردا کار بکات و یا کاری کرد بیټ و برهمی
هونری هم بیټ .

ب - نیستان پهروهر بیټ .

ج - خاوهنی خوو رهوشتیکی سیاو بیټ .

د - تمضی له (۱۸) سال کمتر نه بیټ .

ه - هموو مانگی ۵۰۰ فلس ټابونه بدات .

و - له ریزه کانی یه کیتی دا به د لسوزی و له خو بوورد نه وه کار
بکات و فرمانه کانی جی به جی بکات .

ماده ی سییه م :

له ټندامیتی کهوتن :

أ - ټهگر به پیچه رانه ی نامانجه کانی یه کیتی جولایه وه وهولسی

تیك دانی یه کیتی و بیروراو ریگخستی دا .

ب - ټهگر نه پنیه کانی یه کیتی درکاند .

ج - ټهگر له ریگخراویکی پیشه یی هونری تر دا به بیټی

ره زامندی یه کیتی کار بکات .

د - ټهگر بو سی مانگ ټابونه ی مانگانه ی نه دا به بیټی هو .

ه - ټهگر یه کیک له مرجه کانی ماده ی دووه می به بیټی رهوی

ناوځوی تیدا نما .

ماده ی چواره م :

مافه کانی ئەندام :

ا- له چوارچیوهی رنځستندا بهو بهری سه رهستی و ئازاد یهوه بسوی
ههیه رهخه ی بهجی له ههموو ئەندامیک یا ده زگاکانی به کیتی
بگریت و بیرو پای خوی بهرام بهر کیشهکان که به یهوه ندیان به به کیتی یهوه
ههیه ده بری و پیشنیاری شیاوو بهجی پیشکەش بکات .
ب- مافی خووه لپژاردن و دهنگ دانی ههیه .

ج- مافی داواکردنی ههموو جووه یارمهتیهکی ههیه له کاتی پیوستندا
د- ههر ئەندامیک له بهر ههلوستی نیشتمان بهروهری دوور کهوتسهوه
مافی ئەندامیتی ناکهوی .

ه- ههر ئەندامیک له بهر چالاکی نیشتمان بهروهره بهگریت یا
شهید بگری له لاین به کیتی یهوه پیوسته یارمهتی خیزانی بهدریست
به گوێزه ی توانا .
ماده ی پینجه م :

((ده زگا و ده سه لاتەکانی به کیتی))

۱- کونفرانس : بهرزترین ده سه لاتی به کیتی یهوه له تهواوی ئەندامانی
کومیتە ی بالا و کومیتە ی شارهکان و نوینهری لیژنه به سپوره کـ
شانهکان پیک دیت دوو سال جاریک ته به ستری یا له سهر داوا ی
۲- ئەندامانی کومیتە ی بالا یا کومیتە ی ههموو شارهکان یان له
کاتی پیوستندا ساز ده کریت .
ده سه لاتەکانی کونفرانس :

ا- ده ست نیشان کردنی ریبازی به کیتی .

- ب - ههلبژاردنی ئەندامانی کۆمیتەی بالآ
- ج - دارشتهوهی بهیره و پروگرامی ناوڤو
- د - گۆڕینی ناوی یهکیتی، ودهس نیشان کردنی سنووری کارکردنی
- ه - ههلسنگاندنی ئیش و کاری کۆمیتەی بالآی پیشوو
- و - ههلوهشاندهوهی یهکیتی به روزهاندی $\frac{1}{4}$ ی ئەندامانی کۆنفرانس
- ۲ - دهستهی دامهزرێنەر :

هههوه دهسهلاتیکی کۆمیتەی بالآی ههیهو به ئهرکهکانی ههه ئهستی
 تا بهستی کۆنفرانسی یهکه م

۳ - کۆمیتەی بالآ :

لهلایهن کۆنفرانسهوه به دهنگ دانی نهینی ههه دهبژیریت لسه
 (۵ - ۷) ئەندام لهههوهو بهشەکانی هونهر پیک دیت و هههر
 (۳) مانگ جارێ یا لهکاتی پێوست دا گۆدهبیتهوه لهپاش
 ههلبژاردنی کۆمیتەی بالآ لهلایهن کۆنفرانسهوه پێوسته لهههوهی
 (۳) رۆژدا کۆپۆنوهوهی خۆی ساز بکات بۆ ههلبژاردنی سهروکو
 سکرتهیری گشتی و ژمیریار

دهسهلاتەکانی کۆمیتەی بالآ :

- أ - سههرهشتی کردن و ئاراسته کردنی کاروباری یهکیتی بهههوهی
- بهیره و پروگرام و جی بهجی کردنی بپارەکانی کۆنفرانس
- ب - پرسینهوه لهکۆمیتەی شارهکان و چاودیرێ کردنی
- ج - لابردن و گۆڕینی ئەندامانی کۆمیتەی شارهکان
- د - ههلوهشاندهوهی کۆمیتەی شارهکان گهر لهپبازی یهکیتی لای دا
- ه - بهیههندی راسته و خۆی بهکۆمیتەی شارهکانهوه ههیه
- و - دهرکردنی رۆژنامهیهکی ناوهندی بۆ یهکیتی

ز- دس نشان کردنی لیئرسراوی کومیتھی شاره کان لهئندا مانسی
کومیتھی بالا .

ح- پیک هیئانی کومیتھی له دهرهوهی وولات .

ط- ههلبژاردنی کومیتھی کارگیرو پرسینهوه له شرکهکانی
کارگیری کومیتھی بالا :

سهروک و سکرتری گشتی و ژمیریار که کومیتھی بالا ههلیان
دهبژیری به کومیتھیهی کارگیر بو جی بهجی کردنی برپارهکانسی
کومیتھی بالا و سهبرهشتی کردنی ئیش و کاری بهکیتی .
۴- کومیتھی شاره کان :

له تهواوی نوپنهرانی لیژنه بسپورهکان و ئهئندامیکی کومیتھی بالا
که دهیته لیئرسراوی کومیتھی که پیک دی و ژمارهیان له (۵) ئهئندام
کهتر نابیت و برپارهکانی کومیتھی بالا و کومیتھی کارگیر جی بهجی
دهکات .

کارگیری کومیتھی شار :

له (۳ - ۵) ئهئندام پیک دیت لیئرسراو کهئندا هی کومیتھی
بالایه - سکرتریو ژمیریار ههله ئهسن به راپهراندنی کاروباری
کومیتھی شار .

دهسهلاتهکانی کومیتھی شاره کان :

أ- سهبرهشتی کردنی ئیش و کاری بهکیتی لهسنووری بارنژگا کهیدا .

ب- دامهزاندنی لیژنه ی قهزاکان .

ج- ئهئندامیکی کومیتھی شار سهبرهشتی لیژنه ی قهزاکان دهکات .

د- مافی دهرکردنی گوڤارو بلاوکراوهی ههیه لهسنووری بارنژگا کهیدا
بههرجیک لهپیازی بهکیتی لا نهکات .

هـ - مانی و مرگرتن و دهرکردنی ئەندامی ههیه پاش ههلسهنگاندنی
لهایهن لیژنه بسپوره‌کانهوه .
و- بۆی ههیه لیژنه‌ی تاییهت پۆ جی به‌جی کردنی کاروباری خووی
دروست بکات .

ز- لیپرسینه‌وه‌ی چالاکی یه‌کانی لیژنه بسپوره‌کان و وه‌لام دانسه‌وه‌ی
رابهرت و ره‌خنه‌و داخوازه‌کان .
ح- هه‌لبه‌زاردنی کارگیرێ کۆمیته‌ی شارو پرسینه‌وه‌ له‌شهرکه‌کانی .
هـ- لیژنه بسپوره‌کان :

بریتیه له لیژنه‌ی ((شانۆ و موسیقاو ته‌شکیل)) ههر لیژنه‌یه‌که
له (۳ - ۵) ئەندام پیک دیت و بریاره‌کانی کۆمیته‌کانی سه‌رووی
خووی جی به‌جی ده‌کات و مانی ره‌خنه‌گرتنی ههیه پاش جی به‌جی
کردنی ئەو بریارانه .
ده‌سه‌لاتی لیژنه بسپوره‌کان :

أ- ئاراسته‌کردن و هاندانی هونه‌رمه‌ندان پۆ کاری هونه‌ری به‌جی
به‌رنامه‌ی دیاری کراو .
ب- مانی یا لاتن و هه‌لسه‌نگاندنی هونه‌رمه‌ندان ههیه .
ج- دوو هه‌فته جارێک کۆده‌بیته‌وه .
گ- شانه‌کان :

پاش لیژنه بسپوره‌کان کۆمیته‌ی شار بۆی ههیه که‌شیوه‌ی ریک خستن
ده‌س نیشان بکات که به‌ شیوه‌ی شانه یا تاکه‌کسی پیت به‌جی
بارودۆخی ئەو کاته‌و به‌ دوو هه‌فته جارێک کۆده‌بیته‌وه یان
به‌ جی ی پێویست فه‌رمانه‌کانی ده‌زگا‌کانی سه‌روو خووی جی به‌جی
ده‌کات و مانی ره‌خنه‌گرتنی ههیه .

پیوست

۳	..... پیشه‌کی
۶	..... مارسیلیز
۹	..... سرووده کوردی به‌کان به‌ره و کوی
۱۱	..... شوپان
۱۷	..... هونه‌رهن‌دی شه‌هید عه‌به‌ی مه‌لا
۲۳	..... موسیقای جه‌نگ
۲۸	..... سه‌مفونیا
۳۰	..... گوزارشتی موسیقا
۴۷	..... که‌مان
۴۹	..... تیوری موسیقا
۶۲	..... مه‌یان‌ه‌کانی موسیقا
۶۶	..... سروودی کوردی
۶۸	..... له‌به‌ره‌مه‌کانی تیپ
۷۰	..... مه‌ودای هندی له‌تال‌ه‌ته موسیقیه‌کان
۷۱	..... په‌یره‌و و پروگرامی به‌کیتی هونه‌ر مه‌ندان‌ی کوردستان

HORE

Govarêke Taybete be mosîqa

Yekêty hunermendany Kurdistan

1985

نۆخی (٧٥٠) فلسه

بۆ پێشمه‌رگه (٥٠٠) فلسه

تشرینی دووهم ١٩٨٥